

X. H O O F D D E E L.

Van de Bereidingen van Bergstoffen.

I. A F D E E L I N G.

Bereidingen van Goud.

GOULD is het zwaarste en volmaaktste van alle metaalen: het blyft vast en onveranderd in het sterkste vuur; en geen Loogzout, noch eenig enkel zuur scheivogt heeft 'er vat op. Alleen wordt het in koningswater ontbonden, tot een geele doorschynende vloeistof: deeze ontbinding maakt de huid enz. met purperen vlakken: de Luchtgeest van wyn, en eenige wezendlyke Oliën, neemen het goud daar van op; Loogzouten ploffen het metaal neder in de gedaante van een geel slyk, het welk uitgedroogd en aan eene kleine hitte bloot gesteld zynde, geweldig losbarst.

Wat de geneeskragten van dit metaal aangaat; de ondervinding heeft genoeg getoond, dat het geene van belang altoos bezit. In deszelfs gedaante van metaal, hoe fyn ook vergruisd, wordt het werkeloos bevonden; als het met zuur verzadigd is, verbytende; en, in de middelstaaten, heeft het niets te beduiden, of is onveilig.

AURUM POTABILE.

Drinkbaar Goud.

Ontbind een half drachma fyn Goud, met eene matige hitte, in twee oncen koningswater; en doet een once wezendlyke Olie van Rosmaryn by de ontbinding. Schud

het t'saamen, en laat het dan stil staan: het zuur verliest zyne geele goud-kleur; en de Olie, die naa de oppervlakte opreift, wordt daar rykelyk mede bezwangerd. Scheid de Olie door zagtjes af te gieten, daar af, en doet 'er vier of vyf oncen verbeeterden Geest van wyn by: laat dit mengsel eene maand trekken, en het zal eene purperagtige kleur verkrygen.

VERSCHEIDENE bereidingen van deezen aart zyn 'er uitgedacht door de baatzugtige Chemisten, en zy hebbenze aan de ligtgeloofige eenvoudige lieden bedrieglyk verkogt, als hartversterkende en zweetverwekkende Artsnyen van onschatbaare waarde. De bovenstaande schynt een der beste en veiligste van die te zyn; alhoewel ze even dienstig zoude zyn, als een geneesmiddel, wanneer ze gemaakt wierdt zonder dat inmengsel, waar van het zyn naam ontleent. Het goud wordt inderdaad van het zuur opgenomen, en door de Olie voor een tyd ontbonden gehouden; maar onder het stillaan scheidt het zich geheel en al weër af, in de gedaante van fyne geele vliesjes, als bladergoud. De uitwerking is dezelfde, of de Olie, dan of de Geest van wyn by de ontbinding van 't Goud in koningswater gemengd

mengd zy: het eenigste onderscheid is, dat het Goud van de Olie afgeworpen wordt tegen de zyden van het glas; terwyl de Geest van wyn het zelve herstelt tot zulke fyne vliesjes, dat ze op de oppervlakte van 't vogt dryven. Tot nog toe is 'er geen middel uitgevonden, om Goud bestendig verenigd te houden met Oliën of Geesten van wyn.

AURUM FULMINANS.

*Blixemend Goud.**Parys.*

Doet een drachma vyffel van Goud, met een half once koningswater, nieuwelyks gemaakt, in een kolf, die in zand gezet is. Wanneer het scheivogt ophoudt te werken, giet 'er dan de ontbinding af; en zoo 'er iets van 't Goud agter gelaaten wordt, doet 'er dan nog zoo veel koningswater by, als genoeg is om het zelve te ontbinden. Verleng de ontbinding met tienmaal derzelver hoeveelheid warm water; en laat 'er dan loog van wynsteen (a) in druipen tot dat de opbruifching en nederplofing ophoudt.

Nu moet men het alles nederzetten om te bezinken, het klaare vogt moet dan afgooten, en de nedergeplofte stoffe met warm water afgewasschen worden, tot dat ze smaakeloos wordt, en naderhand uitgedroogd.

Dit Poeder moet met de uiterste omzigtigheid uitgedroogd worden; want met eene kleine hitte barst het met groot geweld los: dezelfde uitwerking volgt insgelyks, als men het sterk vryft. Deeze eigenschap heeft den naam aan de bereiding gegeven; en deeze is de eenigste, waarom men 'er thans acht op geeft. Het is inderdaad aangepreezen geweest, in koortsen, als een zweetverwekkend middel, in de gifte van weinige greinen: deszelfs zekerer uitwerking nogthans is, nederwaards te werken, en dat niet altoos veilig; *König* en *Ludovici* verhaalen, dat het, in sommige gevallen van koortse, byna doodelyke buikloopen veroorzaakt; en *Stahl* (*de proxeucristica medica*, Sect. VIII.) bericht, dat de darmen van 't zelve doorknaagd zyn bevonden. Hoe meer het door en door gewasschen en verzoet is, hoe minder invreetende het is in des menschel lichaam, en hoe minder geweldig het blixemt, als het heet gemaakt wordt.

II. A F D E E L I N G.

Bereidingen van Zilver.

ZILVER is, naast Goud, het bestendigste van alle metaalen in het vuur. Het ontbindt, in het zuivere zuur van Salpeter tot een onkleurig, doorschynend geweldig bitter en invreetend vogt. Deeze ontbinding, uitgedroogd zynde, voorziet de winkels van een nuttig brandmiddel; het welk ook wel inwendig is ingenomen geweest, in kleine giften, en met andere zelfstandigheden vermengd, als een water afdryvend middel: het maakt de huid met zwarte vlakken.

CAUSTICUM LUNARE.

*Het Maan-Brandmiddel.**Lond.*

Laat zuiver Zilver, in omtrent tweemaal deszelfs gewigt sterkwater, ontbonden worden, op warm zand; vermeerder de hitte dan zagties, tot dat de drooge klomp overblyft. Smelt dit in een distilleerglas, op dat het in bekwaame vormen moge gegooten

(a) *Oleum tartari per deliquium.*

ten worden; zorgvuldig vermydende, dat de hitte niet te groot worde, op dat de stoffe niet te dik moge worden.

CAUSTICUM LUNARE, seu LAPIS INFERNALIS.

*Het Maan-Brandmiddel, of helsche Steen.
Edinb.*

Neem eenige hoeveelheid van wel getoetst Zilver, tot plaatjes plat geslaagen, en in stukjes gesneden. Ontbind het met de hitte van een zandbad, in driemaal deszelfs gewigt Geest van Salpeter. Damp de ontbinding uit tot droogwordens toe, en doet de overblyvende kalk in een groote smeltkroes. Laat het vuur in het eerst zagt zyn, en vermeerder het langzaamerhand, tot dat de klomp als Olie vloeit, en ophoudt te rooken: giet het dan in yzeren pypen, die tot dat einde gemaakt zyn; vooraf heet gemaakt en gesmeerd: laat het eindelyk gedroogd, en in glazen vaten, digt toegestopt, tot gebruik bewaard worden.

STERKE Geest van Salpeter zal iets meer dan de helft van 't gewigt van zuiver Zilver ontbinden; en de zwakker van het Sterkwater, hier voor beschreeven, naar evenredigheid zoo veel minder, als de hoeveelheid van het zuivere zuur van Salpeter minder is. Somtyds bevat deeze Geest een gedeelte van de zuuren van Vitriool, of van Zeezout; welk, hoe weinig ook, den zelven onbekwaam maakt, om dit metaal te ontbinden, en moet 'er derhalven zorgvuldig van afgescheiden worden, eer de ontbinding ondernomen wordt. De wyze, welke de Zuiveraars gebruiken, om de zuiverheid van hun Sterkwater te onderzoeken, en 't zelve te zuiveren, als het noodig is, is deeze, dat ze eenige weinige droppeken van eene volmaakte ontbinding van Zilver, die reeds gemaakt is, in het zelve laten druipen: indien het vogt klaar blyft, en in 't minst niet troebel of witagtig wordt, zoo is het bekwaam voor hun gebruik; anders doen zy 'er nog een weinig van de ontbinding by, welk het alles aanstonds in eene melk witte

kleur verandert: als men het mengsel dan eenigen tyd laat staan, legt het een wit bezinksel af: waar van het voorzigtiglyk wordt afgegooten, van nieuws onderzocht, en, als het noodig is, verder gezuiverd, door een nieuw gedeelte van de ontbinding daar by te doen. Zie bladz. 467.

Het zilver, tot dunne platte plaatjes gemaakt, gelyk in de tweede van de bovenstaande bewerkingen voorgeschreeven is, behoeft niet in stukjes gesneden te worden: want de ontbinding zal des te spoediger slaagen, als zy maar rond gedraaid worden tot ronde rolletjes, zoo dat ze gevoeglyk in het glas kunnen gedaan worden, wel zorgdraagende dat de verscheidene oppervlakten elkanderen niet raaken: door deeze behandeling wordt 'er een grooter uitgestrektheid van de oppervlakte aan de werking van het Scheivogt blootgesteld, dan dat de plaatsjes in stukjes gesneden en op elkanderen gelegd worden. Goed Sterkwater zal ontrent half zyn gewigt van Zilver ontbinden, en het is niet raadzaam, meer van het Scheivogt te gebruiken, dan 'er noodig is, om de ontbinding uit te werken; want al het overvullige moet in de volgende smelting uitgedampt worden.

De Smeltkroes moet groot genoeg zyn, om vyf- of zesmaal de hoeveelheid der drooge stoffe te bevatten; want het bobbelt en zwelt grootelyks op, zoo dat het anders zoude kunnen overloopen: geduurende deezen tyd moeten 'er ook eenige droppels nu en dan op gesprenkeld worden, welker brandigheid door derzelver hitte vermeerderd wordt, en tegen welken de Bewerker moet op zyne hoede zyn. Het vuur moet maatic gehouden worden tot dat de opborling ophoudt, en tot dat de stoffe dik wordt in de hitte, die dezelve te voren deedt koken: versterk het vuur dan schielyk tot dat de stoffe, als olie, dun op den bodem vloeit, waar na dezelve aanstonds moet in den vorm gegooten, zonder te wagen dat de rook ophoudt zich te vertoonen; want als dit gebeurt, is de bereiding niet alleen al te dik, om vryelyk in den vorm te loopen, maar ook minder invreetende, dan men verwagt, dat ze zyn zal.

By gebrek van een bekwaamen yzeren vorm,

vorm, kan men 'er een van getemperde pyp-aarde maaken, die niet al te vogtig is, door in een klomp van dezelve, met een gladden stok, die vooraf gesmeerd is, zoo veel hollen te maaken, als mogelyk is: giet dan de vloeibare stof in die holligheden, en neem ze daar uit, als ze gestremd is, door den vorm te breeken. Het vat moet van elk stuk schoon afgeveegd worden; en dan alleen elk byzonder in zagt droog papier gewonden, niet alleen om te beletten, dat de lucht 'er niet op werke, maar ook dat ze de vingers, in 't handelen niet verbyten of wankleurig maaken.

Deeze bereiding is een sterk brandmiddel, en wordt dikwyls als zodanig gebruikt om de wratten en andere vleeschuitwassen te verteeren, om sponsagtig vleesch in wonden en zweeren onder te houden, en tot andere voortgelyke gebruiken. Het wordt zelden toegepast, daar een diepe roef vereischt wordt, als in oplegfels op verzweringen en builen; want de veelheid daar van, die tot dit oogmerk noodig is, door de vogtigheid van de huid smeltende, verspreidt zich buiten de paalen, binnen welken men voorheeft, dat het zal werken.

PILULÆ LUNARES.

Maan Pillen.

Ontbind zuiver Zilver in Sterkwater, gelyk in de voorgaande bewerking, en zet het

vogt, na behoorlyke uitdampinge te krySTALLIZEEREN. Laaten de krystallen wederom in water ontbonden en met eene ontbinding van een gelyk gewigt Salpeter gemengd worden. Damp dit mengsel uit tot dat het droog wordt, en vervolg de uitdrooging met een zagt vuur, de stofte geduurig roerend houdende tot dat 'er geen rook meer opreist.

HIER is het noodig het vuur gaande te houden, tot dat de rook geheel en al ophoudt, dewyl 'er meer zuur vereischt wordt, om te vervliegen, dan in de voorgaande bewerking. Nogthans is de Bereiding zeer scherp van smaak, geweldig bitter en walglyk; op zweeren gelegd werkt ze als een brandmiddel, maar veel zagter, dan het voorgaande. BOERHAAVE, Boyle, en anderen pryzen het sterk aan in gevallen van Waterzugt. De eerste verzeekert ons, dat twee greinen van het zelve, met kruim van brood en een weinig suiker tot pillen gemaakt, en op een ledige maag ingenomen, (wat warm water met honich zoet gemaakt, aanstonds daarop gedronken zynde) zagtelyk purgeert zonder krimpinge, en een groote menigte water wech raakt, zonder dat de Lyder zulks merkt: dat het wurmen doodt, en dat het veele verouderde zweeragtige ongemakken geneest. Nogthans waarfchouwt hy, het zelve niet al te veel noch in te groote giften te gebruiken; en merkt aan, dat het altoos verbytende en verzwakkende is, byzonderlyk voor de maag.

III. A F D E E L I N G.

Bereidingen van Yzer.

YZER wordt gemakkelykft tot kalk verbrand door vuur, en smelt het moeijelykste van alle metaalen. Zwavel bevordert deszelfs smelting, en verandert het in eene zelfstandigheid, die niet veel verschilt van eene vereeni-

III. DEEL.

ging van het metaal met het zuur van Vitriool. Alle zuuren ontbinden dit metaal; zelfs de lucht verbyt het tot roest of kalk.

Yzer werkt, in zyne gedaante van metaal, of ligtelyk gekalcineerd, of met zuuren van plant-

plantgewassen of mineraalen vereenigd, in het menschelyke lichaam op dezelfde wyze, (maar met verschillende trappen van kragt) door de vezelen saamen te trekken. In alle deeze staalen bevordert, of wederhoudt het de afscheidingen, als het gebrek of de overtolligheid voortkomt uit eene slapheid of zwakheid van de vaten; en wekt, in 't algemeen, de pois op en verlevendigd de doorstraaling. De kalken schynen de minst werkzaame bereidingen te zyn; het ruuwe metaal, behoorlyk fyn gemaakt, wordt gemakkelijker ontbonden in de dierlyke vogten, en als 'er verzuurde vogten in de eerste wegen huisvesten, openbaart deszelfs werking zich ras door oprispingen, die naar gebraden vet ruiken, en door de zwarte kleur van den afgang: als het vooraf met zoutagtige lichaamen vereenigd wordt, zal het naauwelyks ooit missen eene goede uitwerking te hebben.

Om dat de kalken van Yzer bezwaarlyk door zuuren te ontbinden zyn, zoo heeft men daar uit beslooten, dat ze in 't menschelyk lichaam niet ontbonden worden, en datze derhalven, niet anders zyn aan te merken, dan als eene loutere werkelooze aarde. Maar de volstrekte onoplosbaarheid van Yzer, zoo lang als het een kalk is, eens toegestaan zynde, moet men toch aanmerken, dat de kalken van dit metaal zeer gemakkelijk tot haaren staat van metaal kunnen hersteld worden.

De Heer *Baume* verhaalt, dat kalk van Yzer, voor een uur of twee in Olyfolie getrokken, haare volkomen natuur weder aanneemt, zoo dat het door den Zylsteen worde aangetrokken, en geheel en al ontbindbaar zy in zuuren; waar uit hy besluit, dat 'er eene gelyke herstelling van het metaal in 't menschelyke lichaam geschiedt. Het is eene algemeene waarneeming, dat kalken van Yzer den afgang zwart verwen, een zeker kenmerk, dat zy uitwerking hebben: hoewel derzelver uitwerking zoo spoedig, noch zoo groot niet schynt te weezen, als die van Yzer in eenige andere gedaanten.

(a) *Regulus arsenicis.*

CHALYBIS RUBIGO PRÆPARATA.

Bereide Roest van Staal.
Lond.

Stel vyffel van Staal aan de lucht bloot, hetzelfde dikwyls met azyn of water bevochtigende, tot dat het in roest verandert; vryf het dan in een mortier, en water daarop gegooten hebbende, was het fynder poeder over. Het overblyffel moet van nieuws aan de lucht bloot gesteld en als te vooren bevochtigd worden, dan wederom gestampt en gewasschen, en het poeder, dat overgewasschen is, gedroogd en tot gebruik bewaard worden.

MARTIS LIMATURA PRÆPARATA.

Bereid Vyffel van Yzer.
Edinb.

Zet Vyffel van Yzer, eerst door den Zylsteen gezuiverd, op eene vogtige plaats, op dat het in roest moge veranderen, die tot een onvoelbaar poeder moet gewreeven worden. Het kan ook, door het zelve met azyn te bevochtigen, bereid worden.

HET zuiveren van Yzer vyffel, door middel van den Zylsteen, is zeer verdrietig, en beantwoordt zoo wel niet aan het oogmerk, als men zou mogen verwagten; want als het roestig is, zal het door den zelve niet, of niet genoegzaam aangetrokken worden; ook zal het door dit middel volkomen bevryd worden van geel koper, rood koper, of andere metaalagtige zelfstandigheden, die aan 't zelve gehecht mogen zyn. Het blykt uit de proeven van *Henckel* (*Pyritolog. Cap. vom eisen in kieß*, over het yzer in de keisteenen) dat, indien Yzer door smeltinge vermengd is met even zoo veel gewigt van eenige andere metaalen, Koningske (a) van Spiesglas alleen uitgezonderd, het saamenmengsel door den Zylsteen kragtig zal uitgetrokken worden.

De

Den Roest van Yzer moet men tot eenen matigen prys van de handelaars in Yzer bekoomen, denzelven vry zynde van alle onzuiverheden; uitgezonderd die met water kunnen afgewaschen worden.

De Roest van Yzer, als een geneesmiddel aangemerkt, is beeter dan de kalken of sassafrasen, die door een sterk vuur gemaakt worden. *Hoffman* verhaalt, dat hy denzelven dikwyls met aanmerkelyk goed gevolg heeft ingegeven, in gevallen van hardnekkige bleekzucht of vrysterziekte (b), verzeeld met zwaare hoofdpyn, en andere geweldige toevallen; en dat hy gemeenelyk pimperl, wortel van kalfsvoet (c), en zout van wynsteen, met een weinig kaneel en suiker, daar by voegde. De gifte is van vier of vyf greinen tot twintig of dertig: sommigen zyn tot een drachma toe gegaan; maar alle de bereidingen van dit metaal beantwoorden best in kleine giften, welken liever dikwyls moeten herhaald, dan vergroot worden.

ÆTHIOPS MARTIALIS.

Etbopisch Martiaal.

Doet Vylfel van Staal in een onverglaasd aarden vat, met zoo veel water, dat het omtrent vier duimen boven het Vylfel staat; dit alles moet dagelyks wel geroerd worden, en meer water daar by gedaan, naar maate het geen in 't vat is uitwaasemt, zoo dat het Vylfel altoos bedekt blyve: vervolg deeze bewerking verscheiden maanden, tot dat het zyn metaalagtig aanzien verlieze, en tot een fyn poeder, zoo zwart als inkt, gebragt zy.

DEEZE Bereiding is door *Lemery* in de Gedenkschriften der *Fransche Academie* beschreeven. Men zegt, dat het Vylfel, als men het eenige dagen ongeroerd laat, zoo vast t'saamen vereenigt, dat de klomp naauwelyks, door hem met een hamer te slaan, tot poeder kan gebragt worden; als men het eenigen korten tyd onbedekt met water laat staan, volgt de donkere zwarte kleur niet, dewyleen

gedeelte van het zelve in roest verandert. De Heer *Malouin* merkt aan, dat deeze *Æthiops* beter voor het algemeen gebruik geschikt is, dan eenige andere bereiding van Yzer; dat het metaal hier in al zulken fynen staat is, als in de sassafras van Yzer; en dat het niet meer los gemaakt, of in zyne natuur veranderd wordt, dan het ruuwe Vylfel. Hy pryst derhalven aan, het zelve in de plaats te stellen van het Vylfel en de Sassafras van Yzer, in de giften van vier tot agtien greinen.

De verdrietigheid van de bewerking heeft echter belet, dat het in gemeen gebruik gekoomen is; byzonderlyk om dat het geen voordeel belooft, boven de gemeene bereidingen van staal, welk tegen dat ongemak kan opweegen.

CHALYBS CUM SULPHURE PRÆPARATUS.

*Staal met Zwavel bereid.
Lond.*

Heet het Staal met een zeer geweldig vuur tot eene zeer gloeiende hitte; en doet het in deezen staat, tegen een rol Zwavel, boven een vat met water gehouden; zoo zal het Staal smelten, en in droppels nedervallen, die van de Zwavel, welke met dezelve nedervalt, moeten afgenomen, en tot een onvoelbaar poeder gevreeven worden.

VEELEN hebben onderfeld, dat deeze bereiding niets anders ware, dan gemeene Zwavel, en dat ze niets van het Staal bevattede. En inderdaad, als het Staal niet ten uitersten heet is, zoo zal 't niet smelten door het tegen de Zwavel te houden, en de laatste zal alleen in het water loopen: maar als het metaal heet gemaakt is tot den graad, die boven is voorgeschreeven, zal het gereedelyk smelten, en in droppels van eene bruine kleur nedervallen; terwyl de Zwavel tot lange geele draaden loopt.

De hitte, tot dit oogmerk vereischt, kan in de gemeene furnuizen der Apothekers niet lig-

(b) *Chlorosis obstinata.* (c) *Ari radix.*

ligtelyk verkreegen worden; en indien het Staal in 't eerst zelfs heet genoeg is, zal het toch schieleyk al te koud worden, om door de Zwavel verbeeten te worden. Om deeze reden, en wegens de lelyke rook, die zeer overvloedig opstyg, en niet te vermyden is voor den bewerker, is deeze bewerking al lange nagelaaten. De Winkels worden gewoonelyk voorzien van eene bereiding van Staal en Zwavel, tot een veel beter koop prys gemaakt op de volgende wyze:

MARS SULPHURATUS.

*Gezwaveld Yzer.
Edinb.*

Vermeng Vylfel van Yzer met tweemaal zoo veel gewigt van Zwavel in poeder, en met zoo veel water, als genoeg is, om het tot een deeg te maaken; het welk, zes uren stil gestaan hebbende, zal opzwellen. Dan moet de stoffe tot poeder gemaakt, langzaammerhand in een smeltkroes gedaan, om te verbranden, en geduurig roerende gehouden worden met een Yzeren spatel, tot dat ze in een donker zwart poeder valt.

INDIEN de hoeveelheid van dit mengsel groot is, en 't zelve sterk neergeperst wordt, zal het niet alleen opzwellen, als het eenige uren staat, maar ook zeer zwaare dingen, die tegenstand bieden, opheffen, en in vlam uitbarsten.

CROCUS MARTIS APERIENS.

*Openende Saffraan van Yzer.
Edinb.*

Deeze wordt gemaakt door de voorgaande bereiding langer over het vuur te houden, tot dat ze een roode kleur aanneemt.

CROCUS MARTIS ASTRINGENS.

*Saamentrekkende Saffraan van Yzer.
Edinb.*

Deeze wordt gemaakt van de openende Saffraan van Yzer, door dezelve in den uitersten graad van hitte langen tyd te reverbereeren.

DEEZE Bereidingen verschillen in kragt van elkanderen; offchoon het verschil niet van zulk een aart is, als de tytels, waar door zy gemeenelyk onderscheiden geweest zyn, medebrengen. Want alle de bereidingen van staal werken door eene saamentrekkende eigenschap; en die boven staat, en *saamentrekkende* genoemd wordt, schynt de minste uitwerking te hebben. Zy kunnen ingegeven worden in de gedaante van slikbrokken, pillen, of beeten, van zes greinen tot een scrupel.

In sommige buitenlandfche Apotheeken wordt de saffraan van Yzer van zuivere groene Vitriool bereid. Deeze sterk gecalcineerd (of de Colcothar, die na het distilleeren van Olie van Vitriool overblyft) is de saamentrekkende saffraan; en als ze minder gecalcineerd is, wordtze openende genaamd.

Deeze bereidingen verschillen weinig, indien iets, van die, hier boven met dezelfde benaamingen onderscheiden: en daarom heeft het COLLEGIE van *Edinburgh* nu toegestaan, de Colcothar van Vitriool in de plaats der beide saffraanen te neemen.

MARS SOLUBILIS seu, CHALYBS TARTARIZATUS.

*Ontbindbaar of getartarizeerd staal.
Edinb.*

Meng gelyke deelen Vylfel van Yzer en kristallen van Wynsteen, met zoo veel water, als noodig is om het tot eenen klomp te brengen: deeze klomp moet in eene zandhitte gedroogd worden; dan tot poeder gemaakt, bevochtigd en wederom gedroogd; en deeze bewerking herhaald tot dat de stoffe gemakkelyk tot een onvoelbaare poeder gewreeven wordt.

Dit is een zeer fraaije en nuttige bereiding van staal, en zal in veele gevallen goede uitwerking hebben, na dat alle de voorgaande gemist hebben; want het zout hier bygevoegd maakt

maakt het metaal genoegzaam ontbindbaar in de dierlyke vogten. Het kan of in eene vloeibaare gedaante, of als een slixbrok enz. worden ingegeven, in giften van vier of vyf greinen, of van een half scrupel. Dr. Willis wordt gezegd de Uitvinder van deeze bereiding geweest te zyn, en door deszelfs naam wordt het in de Winkels onderscheiden. De Chemisten hebben eene andere wyze om Yzer met Wynsteen te bereiden aangenomen, welke is, als volgt:

MARS SOLUBILIS ALKALIZATUS.

Gealkaliseerd ontbindbaar Staal.

Neem gelyke deelen van Vyffel van Yzer en van witten Wynsteen. Vryf het te saamen, en doet het in een smeltkroes, die gezet moet worden in een vuur, dat sterk genoeg is, om de stoffen rood heet te maaken; laat het eenigen tyd in deezen staat blyven. Giet de stoffe, als ze koud geworden is, in een mortier; en heet en vryf dat gedeelte, welk niet door een fyn zeef wil gaan, wederom; dit zoo lang herhaalende, tot dat alles 'er doorgegaan is. Meng de verscheidene ziftingen te saamen, en bewaar het in een vat, dat voor de lucht dicht toegesloopt is.

DEEZE bereiding is ontbindbaar, als de voorgaande. Aan de lucht bloot gesteld, wordt ze week, gelyk de loogzoutagtige zouten, (dewyl de Wynsteen door het vuur in een Loogzout veranderd wordt), en daarom moet ze niet voorgeschreeven worden in eenige drooge gedaante. Zy wordt zeer zelden gebruikt.

FLORES MARTIALES.

*Bloem van Staal.
Lond.*

Neem van

Colcothar van groene Vitriool, gewasschen,
of vyffel van Yzer, een pond;
Ammoniac zout, twee ponden.

Meng en hef het op in een kromhals. Vryf de Bloem met de stoffe, die op den bodem van den Retort overblyft, en herhaal de opheffing, tot dat de Bloem in eene schoone geele kleur opreift.

By het overblyffel kunt gy een half pond nieuw ammoniac zout doen, en het zelve opheffen, als te vooren, en dit herhaalen zoo lang als de Bloem welgekleurd opreift.

Het goed gevolg van deeze bewerking hangt voornaamelyk van het haastig aanwakkeren van het vuur af, op dat het Ammoniac zout niet opreize voor dat de hitte sterk genoeg is, om het zelve in staat te stellen, dat het een genoegzaame hoeveelheid van het yzer mede opneeme. Hierom zyn glazen vaten zoo bekwaam niet als aarden of yzeren; want als men de eersten gebruikt, kan het vuur niet schieleyk genoeg aangewakkerd worden, zonder gevaar van de zelve te breeken.

Het bekwaamste vat is een yzeren pot; waarop een omgekeerde Oliepot moet gezet en toegeleemd worden, welke pot een klein gat in haaren bodem moet hebben, om de veerkragtige dampen, die geduurende de bewerking opreizen, door uit te laten.

Het is zeer voordeelig, de inmengfels door en door met elkanderen te vermengen, dezelve met een weinig water te besprengen, en dan zagteylyk te droogen; en de fynmaaking, bevochtiging en uitdrooging twee, drie, of meermaalen te herhaalen. Als deeze manier gevolgd wordt, kan het Ammoniac zout vermeerderd worden tot driemaal de hoeveelheid van het Yzer, of verder; en eene enkele opheffing zal dikwyls genoeg zyn, om Bloem van eene hooge oranje kleur te doen opreizen.

Deeze bereiding wordt gehouden hooglyk openende en verdunnende te zyn; hoewel ze niet anders zodanig is, dan de overige bereidingen van staal, of ten meeste, alleen uit kracht van de zoute stoffe, by het Yzer gevoegd. Zy is van goeden dienst bevonden in gevallen van moeder- en mildziekten, en in ongemakken, die uit slapheid en zwakheid der vaste deelen voortkomen, gelyk de Engelsche Ziekte. Zy kan gevoeglyk ingenomen worden

den in de gedaante van een slijkbrok, van twee of drie greinen tot tien: in eene vloeibaare gedaante is ze walglyk (ten zy in geestagig aftreksel), en doet de pillen zwellen en kruimelen, behalven die van de gommen gemaakt zyn.

LIXIVUM MARTIS.

Loog van Yzer.
Lond.

Laat de stoffe, die na het opheffen van Bloem van staal overblyft, op eene vogtige plaats neergezet worden: het zal tot een vogt worden, welk tot gebruik moet bewaard worden.

Dit vogt schynt grootelyks naar eene verzadigde onthinding van Yzer, in Geest van zout gemaakt: deszelfs smaak is sterk saamen-trekkende, en eenigzins zoetagtig. Het kan in giften van een droppel of twee in eenig gevoeglyk voervogt worden ingegeven, tot dezelfde oogmerken, als de andere staalmid-delen. By sommigen van de Chemische Schry-vers wordt het *Oleum martis per deliquium*, en *Essentia martis* genoemd.

SAL MARTIS.

Zout van Staal.
Lond.

Neem van

Sterken Geest, of Olie van Vitriool, agt oncen;
Vylfel van Yzer, vier oncen;
Water, twee pinten.

Meng het t'saamen; en laat het mengfel, na dat de opborling ophoudt, eenigen tyd op warm zand staan: giet het vogt dan af en kleins het; en zet het, na behoorlyke uitdampinge neder om te krySTALLIZEEREN.

VITRIOLUM MARTIS, sen SAL CHALYBIS.

Vitriool van Yzer, of Zout van Staal.
Edinb.

Neem van

Olie van Vitriool, met gelyke veelheid van warm water verdund, vier oncen;
Vylfel van Yzer, drie oncen.

Meng het zorgvuldig te saamen, en laat het twaalf uren in een smeltkroes trekken, op dat het metaal moge ontbonden zyn: kleins de ontbinding terwyl ze heet is, damp ze dan uit tot dat 'er een vliesje op de oppervlakte komt, en zet ze dan op eene koude plaats, tot dat de Vitriool op den bodem van het vat gekrySTALLIZEERD is. Het vogt, van de krySTALLEN afgegooten zynde, moet wederom uitgedampt worden, tot dat 'er een vliesje boven op komt, en te schieten gezet, als te vooren. Verfaamel dan alle de krySTALLEN byeen, en droogze op een papier in de schaduwe.

GEDUURENDE de ontbindinge van het Yzer, reist 'er een sterke zwavelagtige damp op, die op het naderen van eene vlam vuur vat en losbarst, zoo dat het vat somtyds daar van barst: derhalve moet de Bewerker daar zorgvuldig acht op geeven.

De Chemisten bekommeren zich zelden, om dit Zout naar de voorschriften, hier boven opgegeeven, te bereiden; maar in plaats van dat neemen zy groene Vitriool, door ontbinding in water, kleinzing, en krySTALLIZEERING gezuiverd. Het eenig onderscheid tusschen beiden is, dat de gemeene Vitriool wat meer van het metaal bevat, naar evenredigheid van het zuur; en hier van daan wordt derzelver groene kleur, in 't bewaaren, veel schiep-lyker verergerd door een roestig bruinagtig afwerpsel. De overvloedige hoeveelheid van het metaal kan 'er gemakkelyk afgescheiden worden, door de ontbinding der Vitriool eenigen tyd in eene koude plaats te laten staan, wanneer een bruinagtig geel okeragtig bezinksel zal op den bodem vallen; of het kan volkomen ontbonden, en dus opgehouden worden, door een bekwaam gedeelte Olie van Vitriool daar by te doen. Indien de Vitriool verdacht is,

ee-

eenige koperagtige stoffe te bevatten (het welk niet blykt dat de gemeene Engelfche Vitriool ooit doet, ſchoon byna alle de vreemde Vitrioolen zulks doen), zal het bydoen van wat blinkend Yzerdraad dit niet alleen ras ontdekken, maar ook dat metaal kragtig afſcheiden: want het zuur verlaat het koper, om een evenredig gedeelte van het Yzer te ontbinden; en het koper hecht zich, in zyne afſcheidinge van het zuur, aan het onopgelofte Yzer, en maakt eene huid van eene oprechte koperkleur op dezelfs oppervlakte. Zelfs kan eene Vitriool van zuiver koper, volgens dit beginfel, in eene zuivere Vitriool van Yzer veranderd worden.

Maar offchoon het zuur van Vitriool blykt, in deeze bewerking, eene zoo veel ſterker geneigdheid te hebben, om zich met Yzer, dan met koper te vereenigen, dat het 't laaſte gantſchelyk verwerpt, als het eerſte zich aanbiedt, om 'er op te werken; zoo kan de Bewerker nogthans eene gevaarlyke bezwangering van koper geeven aan de zuiverſte en verzadigdſte ontbindinge van yzer in het zuur van Vitriool, door koperen vaten te gebruiken. Want als de ontbinding van yzer in een koperen vat gekookt wordt, zal ze nooit miſſen, een gedeelte van het koper te ontbinden, het welk daaruit te onderſcheiden is, dat ze een koperagtige ſniet geeft aan een ſtuk blank Yzer, dat in dezelve geſtooken wordt. Door het bydoen van 't Yzer wordt het koper afgeſcheiden; door dezelve wederom te kooken zonder Yzer, wordt 'er nog meer van het koper ontbonden; en dit kan op dezelfde wy-

ze worden afgeſcheiden, door nog meer Yzer daar by te doen.

Het Zout van Staal is een van de kragtigſte bereidingen van dit metaal; en wordt niet zelden gebruikt in gevallen van kwaade geſteldheid en de bleekzugt, om de zuiveringen der baarmoeder te verwekken, de ſpanning der Ingewanden te verſterken, en de wurmen te verdryven. Het kan gevoeglyk in eene vloeibaare gedaante, rykelyk met wateragtige vogten verdund, worden ingenomen; BOERHAAVE ſchryft voor, dat het in honderdmaal dezelfs hoeveelheid van water moet ontbonden, en de ontbinding ingenomen worden, in de gifte van twaalf oncen, op een nuchteren maag, doende daarop eene zagte wandeling: dus behandeld, zegt hy, maakt het open lyf, purgeert, dryft de pis, doodt en verdryft de wurmen, verſt den afgang zwart, of maakt dien tot eene ſtoffe als kley, verſterkt de vezelen, en geneeft dus veele verſchillende ongeſteldheden. De hoeveelheid van Vitriool in de bovengemelde gifte van de ontbindinge is zeven-en-vyfſtig greinen en een half: maar in de gemeene praktyk waagt men het nooit met zulke groote giften van dit ſterke ſtaalmiddel. Vier of vyf greinen, en in veele gevallen een half grein, zyn genoeg tot de oogmerken, met welken de ſtaal-geneesmiddelen worden ingegeeven. Heel rykelyk verdunde ontbindingen, als die van een grein van het Zout in een pint Water, kunnen, als ondergeſchikte middelen van de natuurlyke ſtaalwateren, gebruikt worden, en zullen in veele gevallen dezelfde uitwerkingen voortbrengen,

IV. AFDEELING.

Bereidingen van Koper.

KOPER is zoo gemakkelyk niet om te ontbinden, als Yzer; en in dezelfs ſtaat van metaal blykt het niet, dat de dierlyke vogten daar op werken, of dat het eenige aan-

merkelyke uitwerking heeft in het lichaam. Ontbonden zynde, is het uitwendig een rooſmaakend middel; inwendig, een geweldig purgeer en braakmiddel. Zuuren van aller-
lye

lye foorte ontbinden het, zoo doen ook de vlugge Loogzouten. Met de zuuren van plantgewassen en van Zeezout, maakt het eene groene ontbinding; met het zuur van Vitriool en de vlugge Loogzouten, eene blaauwe.

Æs USTUM.

Laaten dunne koperen platen met Zwavel in een smeltkroes aan laagen gespreid worden; en met een sterk vuur tot kalk gebrand, tot datze vergruisbaar worden tot poeder.

BEREIDINGEN van deeze foorte, met Zwavel, Salpeter, en gemeen zout gemaakt, of mengfels van dezelve, of door het Koper zonder byvoegfel te calcineren, zyn fomtyds gebruikt geweest in uitwendige toepasfingen, om zweeren op te droogen en te zuiveren, en het groeiën van sponsagtig vleesch voor te koomen; en fomtyds ook inwendig. Zy worden ook nog behouden in sommige buitenlandfche Apotheken; maar by ons heeft men 'er federt langen tyd geen acht op gegeven, tot eenig geneeskundig oogmerk.

CRYSTALLI VENERIS.

Kryftallen van Koper.

Ontbind zuiver Koper in driemaal deszelfs gewigt van Sterkwater, het metaal by weinigjes te gelyk in 't zuur doende. Damp het vogt met eene zachte hitte uit, tot de helft 'er van verwaasfemd is; zet het overige dan in eene koele plaats, om te kryftallizeeren. Droog de kryftallen daar na op, en bewaarze in een digt geslooten fles voor de lucht.

DEEZE kryftallen branden sterk, even als het brandmiddel van Zilver (a); maar zyn zoo gefchikt om te smelten, dat zy naauwe-lyks ooit gebruikt, en niet gemakkelyk kun-
nen bewaard worden.

(a) *Cauticum lunare.* (b) *Ascites confirmata.*

TINCTURA VENERIS VOLATILIS.

Vlug Aftreksel van Koper.

Neem van
Vylfel van Koper, een drachma;
Geelt van Ammoniac zout, twaalf drach-
ma's.

Laat het te faamen in een beflooten vat ftaan, het zelve dikwyls fchuddende, tot dat het vogt met eene fchoone violet kleur ge-
verfd is.

Dit Aftreksel, of deeze ontbinding van Koper is wel inwendig ingegeven geweest, als een pisdryvend middel, in de gifte van weinige droppelen. BOERHAAVE fchryft voor dat men eerft drie droppels moet neemen, 's morgens voor het ontbyt, met een glas Mee-
de, en dat deeze gifte dagelyks moet verdub-
beld worden, tot dat het tot vierentwintig droppels komt; welke laatfte hoeveelheid ee-
nige dagen moet vervolgd worden: hy zegt, dat hy door dit middel een waterzugtig Menfch die aan eene gezette waterzugt (b), in den onderbuik ziek was, geneezen heeft; en dat het geneesmiddel verbaazende ontlastingen van pis voortbragt; dat het nogthans in een ander geval van den zelfden aart niet flaagde. Zie het Artik. CUPRUM, bladz. 136.

ENS VENERIS.

Edinb.

Neem van
Colcothar van blaauwe Vitriool, wel ver-
zoet met water, en naderhand gedroogd;
Ammoniac zout, van elks even veel.

Maak elk in 't byzonder tot poeder; meng het dan en doet het in een aarden smelt-
kroes, zoo dat 'er twee derden van vervuld zyn. Zet de smeltkroes in een open vuur, en een glazen blindhelm 'er aangevoegd heb-
ben-

bende; leg eerst een zagt vuur aan, welk langzaamerhand moet vermeerderd worden, en zoo lang gaande gehouden, als de bloem van eene geele kleur, die naa het roode helt, opreift: als de vaten koud geworden zyn, moet de bloem 'er zorgvuldig met een veder uitgeveegd worden.

INDIEN de blaauwe Vitriool volkomen goed is, zal de bewerking niet slaagen op de wyze, die hier ter neergesteld is: want als ze gelukt, dat is, als de bloem van eene roodagtig geele kleur is (*flores ex luteo rubentes*) mag men vermoeden; dat de goede uitlag daaraan verschuldigd is, dat de Vitriool rykelyk van yzer voorzien was, en dat de bereiding niet veel verschilt van de Bloem van staal van de voorgaande Afdeling. De blaauwe kleur van Vitriool komt zekerlyk van het koper: maar de meeste gemeene Vitrioolen bevatten ook een niet geringe hoeveelheid van yzer; en eene roodagtig geele kleur mag wel aangemerkt worden als een kenteeken, dat het voornaamelyk, of alleen, het yzer is, dat het Ammoniac zout opgenomen heeft. Want dit is de kleur, die Yzer altoos geeft in zyne Sublimaten met Ammoniac zout; daar Koper, in alle zyne ontbindingen, of ontbindbaare vereenigingen met Ammoniac zout, eene blaauwe of groene, of eene saamgestelde kleur uit die beide geeft.

De bewerking is van den Hr. Boyle afkomstig, die ons zegt, dat hy met een Chemist, trachtende Butlers steen na te maaken, door eene bereiding van gekalcineerde Vitriool, en by onderzoek bevindende, dat het Geneesmiddel, schoon verre te kortfchietende by het geene Helmond aan het zyne toefchryft, nogthans niet gemeen was, het zelve, wegens het mineraal, daar 't van gemaakt was, *Ens primum Veneris* genoemd hebben.

De saamenmenging van Vitriool was ten dien tyde nog maar onvolkomen bekend; en dit is het eenigste voorbeeld niet, dat eene uitwerking aan het koperagtig gedeelte van Vitriool is toegeschreeven, die het yzer roestagtige toekwam. Alhoewel Boyle de be-

reiding aanmerkte, als of ze van Koper voortkwam, en gevolgelyk voorschreef een goede Vitriool van Koper te gebruiken; zoo is nogthans in de Goffariaanfche en Dantziker Vitriool, die hy, als zeer bekwaam tot dat oogmerk, aanpreeft, het Yzer het heerschende metaal, zynde de hoeveelheid van Koper daarin zeer gering; en het blykt uit zyne eigene woorden, dat hy fomtyds de Engelsche Vitriool gebruikte, welke naauwelyks ooit bevonden is, eenig ander metaal dan Yzer te bevatten. De geele of roodagtige kleur, die hy aan zyn Sublimaat toefchryft, en deszelfs eigenschap van, met een trekfel van galnoten, in eene zwarte als inkt te veranderen, zyn kenmerken, dat het eene bereiding van Staal geweest is.

In de voorgaande uitgave van de *Londenfche Apothek*, was de bewerking met blaauwe Vitriool, overeenkomstig met het gevoelen van Boyle nopens de voortbrenging van het Sublimaat, ingevoegd; en die van *Edinburgh* en *Parys* volgden dat voorbeeld. Doch het COLLEGIE van *Londen* heeft deeze dwaaling, by de laatste overziening van zyn boek, verbeterd, en groene Vitriool, of vyffel van Yzer zelf geordonneerd te gebruiken; maar deeze mislag is in de andere Apotheken nog gebleeven.

Van blaauwe Vitriool, of goede Vitriool van Koper, kan het Sublimaat, hier vereischt, niet verkreegen worden: en offchoon het kan bereid worden van de gemeene blaauwe Vitriool der Winkels, gelyk ik door beproeving bevonden heb, dat het kan bereid worden; zoo is het toch zekerlyk onvoorzigtig, de bereiding in gevaar te stellen van bezwangerd te worden met dit schadelyk metaal; en zulks nog des te meer, dewyl de zuivere Vitriool van Yzer tot een veel beter koop prys dan de anderen kan verkreegen worden.

Deeze gemengde Vitrioolen, waarin het Koper grootelyks de overhand heeft, geeven eerst een groen of blaauw koperagtig Sublimaat, en naderhand een yzerroestagtig geel of roodagtig; en die, waar in het Yzer overvloediger is, geeven eerst het yzerroestagtig, en naderhand de koperagtige bloem; hoewel geen van beide Sublimaten mogelyk geheel en al vry is van een bymengfel van het andere.

V. A F D E E L I N G.

Bereidingen van Lood.

LOOD smelt gereedelyk in het vuur, en calcineert tot een donkeragtig poeder; welk als de vlam naa het zelve te rug gedreeven wordt, eerst geel wordt, dan rood, en ten laatste tot een glasagtigen klomp smelt. Dit metaal ontbindt gemaklyk in het zuur van Salpeter, bezwaarlyk in dat van Vitriool, en in geringe hoeveelheid in de zuuren van plantgewassen; ook kan het in uitgeperste Oliën ontbonden worden, voornaamelyk als het gecalcineerd is.

Lood en deszelfs kalken hebben geen merkelyke uitwerking als geneesmiddelen, wanneer zy niet ontbonden zyn. In Oliën ontbonden zynde, worden ze gehouden (als ze uitwendig toegepast worden) ontfteeking tegenstaande en opdroogende te zyn. Met zuuren van plantgewassen vereenigd, zyn ze aanmerkelyk zodanig; en inwendig ingenomen, zyn ze een kragtig, maar gevaarlyk saamen-trekkend, of bloedstempend middel.

PLUMBUM USTUM.

*Gebrand Lood.
Edinb.*

Smelt Lood met een zagt vuur, en houd het geduurig roerende, met een yzeren spatel, tot dat het in poeder verandert.

MINIUM.

*Menie.
Edinb.*

Laat eenige hoeveelheid van Lood, in een onverglaasd aarden vat gesmolten worden, en roerende gehouden met een yzeren spatel, tot dat het in een poeder valt, dat eerst

zwartagtig, vervolgens geel, en eindelyk van eene donker roode kleur is, in welken lesten staat het zelve Menie genaamd wordt; zorg draagende, dat men het vuur niet tot zulken graad van hitte brenge, dat de kalk tot eenen glasagtigen klomp loope.

De bereiding van Menie is zoo moeijelyk en verdrietig, dat ze naauwelyks ooit by de Apothekers en Chemisten ondernomen wordt; ook kan men inderdaad niet wel verwagten, dat ze door hen gemaakt zal worden, dewyl de bereiding daar van een byzondere tak van handteering is. De Maakers smelten eene groote menigte Lood te gelyk op den grond van een terugdryvend Fuis, dat tot dit oogmerk gebouwd is, en zoo uitgedacht, dat de vlam kan werken op eene groote oppervlakte van het metaal, welke geduurig veranderd wordt door middel van yzeren harken, agterwaards en voorwaards getrokken, tot dat de vloeibaarheid van het Lood vernietigd is; waar na de kalk alleen nu en dan eens moet omgekeerd worden. Door de kalk blootelyk, gelyk boven voorgefchreeven is, in een vat over het vuur te roeren, verkrygt ze geene roodheid; maar de terugdryving van de vlam is volstrekt noodzaakelyk tot deeze uitwerking. Men zegt, dat twintig ponden Lood, in deeze bewerking vyf ponden winnen; en dat de kalk, weder tot Lood gebragt, bevonden wordt, een pond minder te zyn, dan het oorspronkelyk metaal gewogen heeft.

Deeze kalken worden in uiterlyke toepassingen gebeezigd, om ontfteekingen te doen bedaaren, zweeren te zuiveren en te heelen, en dergelyke. Derzelver uitwerkingen zyn echter niet zeer groot; nochte zyn ze mogelyk van geen verder wezendlyk nut, dan dat ze stevigheid aan de pleister, zalve enz. geeven.

CE.

CERUSSA.

*Ceruis, of Loodwit.
Edinb.*

Doet wat Azyn op den bodem van een aarden vat, en hang, boven den Azyn, zeer dunne plaatjes van Lood, op zodanige wyze, dat de dampen, die van het zuur opreizen, rondom de plaatjes gaan. Zet het inhoudende vat in de hitte van paerden mist, drie weeken lang; indien de plaatjes, ten einde van dien tyd, niet geheel en al gekalcineerd zyn, schraap 'er het witte poeder af, en stel ze wederom aan den waasem van Azyn bloot, tot dat al het Lood dus tot poeder verbeeten is.

Het maaken van Loodwit is ook eene handteering op zich zelve geworden, en tot weinige Menschen bepaald, die groote gemakken tot dit oogmerk hebben. De algemeene wyze, die zy volgen, is byna dezelfde, als die hier boven beschreeven is. Zie de *Philos. Verhandelingen*, No. 137.

In deeze bereidinge wordt het Lood door het zuur zo verre geopend, dat het zyne kwaad-aartige hoedanigheid, als het inwendig ingenomen wordt, genoeg ontdekt; en dat het uitwendig, als het op loopende zeeren of zweeren gesprengd wordt, matig verkoelt, opdroogt en saamentrekt.

SACCHARUM SATURNI.

*Suiker van Lood.
Lond.*

Kook Ceruis met gedistilleerden Azyn in een looden vat, tot dat de Azyn zoet genoeg is: kleins den Azyn dan door papier, en zet hem, na behoorlyke uitdamping, te krySTALLIZEEREN.

Edinb.

Doet eenige hoeveelheid Loodwit in een distilleervat, en giet daar gedistilleerden Azyn op, tot de hoogte van vier duimen. Laat

het eenige dagen, in eene Zandbitte te saamen trekken, tot dat de Azyn eenen zoetagtigen sinaak gekreegen heeft, wanneer men het moet laten staan bezinken, en dan afgieten.

Doet by het overblyffel verschen Azyn, en herhaal deeze bewerking tot dat het Scheivogt geenien zoetagtigen sinaak meer daaruit trekt. Laat dan alle de bezwangerde vogten eenige dagen stil staan; en damp ze, na datze van den droesem afgegooten zyn, uit, in een glazen vat, tot de dikte van een dunnen Honich; zoo dat de suiker, als het op eene koele plaats gezet is, in krystallen moge schieten, welken daarna in de schaduw moeten gedroogd worden. Damp het overblyvende vogt uit tot een vliesje, zet het wederom in de koude, en 'er zullen meer krystallen schieten; herhaal deeze bewerking tot dat 'er geene krystallen meer van te bekoomen zyn.

CERUIS, (byzonder die soorte, die *plat Lood* genaamd wordt, en die niet, gelyk de andere, aan vervalsching onderworpen is) is veel beter, dan Menie, of Lithargyrium, om suiker van Lood van te maaken: want de verbyting, die het reeds door den waasem van Azyn ondergaan heeft, maakt het geschikt, om veel gereeder te ontbinden. Het moet tot fyn poeder gemaakt, eer de Azyn 'er bygedaan wordt, en geduurende de trekking of kooking elk ommezien met een houten spaatel geroerd worden, om deszelfs ontbinding te bevorderen, en om voor te koomen, dat het niet tot eenen harden klomp op den bodem saamenstremme. Het sterke zuur, van het *Caput mortuum* van Azyn verkreegen (zie bladz. 469.), kan met meer voordeel tot dit oogmerk gebeezigd worden, dan de zwakker, schoon zuivere Azyn, hierboven voorgeschreeven. Indien men een weinig verbeeterden Geest van wyn voorzigtiglyk by de ontbinding doet, zoo ras als zy genoeg uitgedampt is, en het mengfel langzaamerhand laat koud worden, zal de suiker tot zeer groote en doorschynende krystallen saamenstremmen, welken op eenige andere wyze bezwaarlyk zullen verkreegen worden.

Vvv 2

De

De Suiker van lood is veel kragtiger, dan de voorgaande bereidingen, tot de verscheidene oogmerken, waar toe ze aangewend worden. Sommigen hebben het gewaagd dezelve inwendig in te geeven, in giften van weinige greinen, als een saamentrekkend middel, in bloedvloeijingen, in overmatig smeltend zweet, zaadvloeijingen, den witten vloed, enz. en het heeft hunne verwagting niet te leur gesteld. Het wederstaat de ontlastingen zeer sterk; maar byna zoo zeker als het dit doet, veroorzaakt het andere toevallen, die menigmaal gevaarlyker zyn, dan die 'er door wechgenomen worden, en somtyds doodelyk. Geweldige pynen in de Ingewanden, of door het gantsche lichaam, en hardnekkige opstoppingen, volgen somtyds onmiddelyk, voornaamelyk als de gifte groot geweest is: kramptrekkingen, beevingen en

zwakheid der Zenuwen, volgen 'er gemeenelyk, vroeger of later, op.

BOERHAAVE is van gevoelen, dat deeze bereiding alleen kwaadaartig is, in zoo verre als derzelver zuur in het lichaam wordt *opgeslorpt*; want in dat geval, zeidt hy, „keert het weder tot Ceruis, welk zeer ver- „giftig is.” Op deezen grond zoude het volgen, dat de Suiker in zulke gestellen, daar overvloed van zuurigheden is, onschadelijk zy. Doch het is 'er verre van daan. Lood en deszelfs bereidingen werken alleen in het lichaam, in zoo verre als ze met zuur *vereenigd* zyn: Ceruis bezit de hoedanigheden van de Suiker *slechts* in een laagen trap; en elk van die beiden, van het zuur bevryd zynde, heeft weinige, indien in 't geheel eenige, uitwerking.

VI. AFDEELING.

Bereidingen van Tin.

TIN smelt gemakkelyk in het vuur, en kalcineert tot een donkeragtig poeder, welk, door verder aanhouden met de hitte, wit wordt. Een klomp Tin, heet gemaakt, tot dat hy op het punt is van te smelten, is zeer bros, zoo dat hy door een geblaas in stukken valt, en door behendige beweeging in poeder. Deszelfs eigen Scheivogt is Koningswater; alhoewel de andere mineraale zuuren kunnen in staat gesteld worden, om het zelve te ontbinden, en die van plantgewassen in eene geringe hoeveelheid. Het krytallizeert, met de zuuren van plantgewassen en die van Vitriool; maar smelt met de anderen.

De kragten van dit metaal zyn weinig bekend. Het is aangepreezen geweest als een middel tegen de moederziekte, tegen de uitdroogende koorts, enz. Thans wordt het voornaamelyk gebruikt, als een middel tegen de wurmen.

STANNUM PULVERATUM.

*Tin tot poeder gemaakt.
Lond.*

Smelt het Tin, en giet het in een houten doos, die van binnen met kryt gewreeven is: en laet de doos dan aanstonds snee heen en weer geschud worden, zoo zal een gedeelte van het Tin tot poeder vallen. Het overblyffel moet wederom gesmolten worden, en op dezelfde wyze behandeld, tot dat al het metaal dus tot poeder gemaakt is.

DEEZE bereiding is voor eenigen tyd gebruikt geweest als een geneesmiddel tegen de wurmen, byzonderlyk de platte soorte, welke maar al te dikwyls de kragt van andere Geneesmiddelen te leur stellen. De algemeene gifte is van een scrupel tot een drachma; sommigen bepaalen het tot weini-
ge

ge greinen. Maar Doct. *Alfons* verzekert ons, in de *Edinburgsche Proeven*, dat deszelfs goedgevolg voornaamelyk daar van afhangt, dat het in veel grooter hoeveelheden worde ingegeven: hy geeft een once van het poeder, vermengd met vier oncen fyroop van suiker droeslem, op eene ledige maag; den volgenden dag een half once; en dien daaraan volgenden een half once meer; waar na een buikzuivering wordt toegediend: hy zeidt, dat de wurmen gemeenlyk gedurende de werking van de purgatie ontlafst worden, maar dat de pyn in de maag, door dezelve veroorzaakt, byna aanstonds wechgenomen wordt, na dat de eerste gifte van het Tin is ingenomen. De proeven met tin genomen, op bladz. 237. van dit Werk, verhaald, bewyzen genoeg, dat het deeze dieren vernielt; offchoon dezelve niet bewyzen, dat het veilig voor den Lyder is.

CALX JOVIS.

*Kalk van Tin.
Edinb.*

Smelt eenige hoeveelheid Tin in een onverglaasd aarden vat; en houd het geduurig in beweeginge met een yzeren spatel, tot dat het in kalk valt.

DEEZE bereiding wordt hier niet bedoeld zoo verre te brengen, als de Kruidmengkundige Schryvers in 't algemeen voorschryven: maar men moet 'er mede ophouden, zoo ras als het metaal tot een donkeragtig poeder gebracht is: want als men het tot witwordens toe kalcineert, zal de volgende bewerking niet wel slaagen. Wat de kragten der kalk aangaat; zy schynen van die der voorgaande bereidinge niet veel te verschillen.

SAL JOVIS.

*Zout van Tin.
Edinb.*

Neem een pond van de voorgaande kalk van Tin; en vier oncen Koningswater, met zes

maal deszelfs hoeveelheid fonteinwater verdund. Laat het twee dagen t'staan in eene zandhitte trekken: schud dan het vat, en giet het troebele vogt, na dat de zwaarste deelen der kalk bezonken zyn, af, en damp het uit tot het byna droog is: de verdere uitdrooging van de stoffe moet met vloeipapier geschieden. Giet op de overblyvende kalk half zoo veel van het ontbind vogt, als in 't eerst gebruikt was; en ga op dezelfde wyze voort, als te vooren.

In de voorgaande Uitgaven was geordonneerd, het scheivogt, na op de kalk van Tin getrokken te hebben, te kleinzen, dan uit te dampen tot dat 'er een vliesje boven op komt, en neer te zetten om te krySTALLIZEEREN. Maar de krySTALLIZEERING geschiedt zeer slegt; en die krySTALLEN, welke men met moeite verkrygt, worden bevonden weinig anders te zyn, dan een salpeteragtig Ammoniac zout, door het koningswater voortgebracht; want dit scheivogt ontbindt de kalk van Tin niet, of ontbindt 'er slegts zeer weinig van. Doch de bewerking is nu veel gemakkelijker gemaakt, door toe te staan, dat de fyner deelen van kalk, in eenen onopgelosten staat met het vogt vermengd worden, en dat alles te gelyk verdikt en uitgedroogd worde. Nogthans is het waarschynelyk dat de bereiding, hier bedoeld, nog veel gemakkelijker kan verkreegen worden.

Ik kan niet begrypen, wat voordeel hier is in het kalcineeren van het Tin. Want Tin ontbindt, in zynen staat van metaal rykelyk in koningswater, maar de kalkbranding maakt het byna onoplosbaar in dat scheivogt: en hoe verder het gekalcineerd is, hoe meer het van zyne oplosbaarheid verliest. Indien het Tin en de kalk even oplosbaar waren, zoo zou men bezwaarlyk kunnen vermoeden, dat de ontbindingen van beiden in hoedanigheid zouden verschillen; want het *phlogiston*, of ontvlambaar beginsel, dat in derzelver kalkbrandinge, van de metaalen door het vuur wordt uitgedreeven, wordt eveneens uit dezelve ontwikkeld door de zuuren, in derzelver ontbindinge. Derhalven kan men veel voordeeliger een zout van Tin bereiden, op de volgende wyze:

Vvv 3

Laat

Laat gesmolten Tin met smalle stralen in een vat met koud water gegooten worden, op dat het tot korls moge gebragt worden. Laat deezen by weiniges, als by een korl te gelyk, in koningswater druipen, op dat de ontbinding langzaam voortgaa, zonder opbruifchingen, of ontlastinge van dampen. Wanneer het vogt niet meer op het metaal werkt, giet de ontbinding dan af, en damp ze uit, in eene Zandhitte, tot dat 'er een droog zout agter gelaaten wordt.

DEEZE bereiding schynt alleen voor uitwendig gebruik geschikt te zyn, als een zagtroofmaakend en afvaagend middel. Het is zoo invreetend niet, als men wel zou verwagten, noch ook geschikt om in de lucht te smelten, alhoewel men het niet ligtelyk eene gedaante van krystal kan doen aanneemen. Door het zuur van Vitriool kan men echter een volmaakt krystalagtig zout van Tin verkrygen, op de volgende wyze:

Neem twee oncen Tin, tot korls of vyf sel gemaakt; en vyf oncen Olie van Vitriool. Doet het in een glas met een wyden hals, in eene Zandhitte, en versterk het vuur tot dat het vogt kookt en uitdamp, en de stofte byna droog overblyft. Neem het vat dan van het vuur, en doet 'er, als de stofte gestremd is, eene gevoeglyke hoeveelheid water by, het welk, met bystand van eene maatige hitte byna alle de stofte zal ontbinden. Kleins deeze ontbinding, en zet ze, na behoorlyke uitdamping, te krySTALLIZEEREN.

Zout van Tin, om inwendig te gebruiken, is gemeenlyk voorgeschreeven geweest, met gedistilleerden Azyn te bereiden; door den Azyn op gekalcineerd Tin te laten trekken, en het dan uit te dampen en te krySTALLIZEEREN. Verscheiden Chemisten hebben ontkend, dat men door dit middel eenige krystallen zoude verkrygen, of dat de gedistilleerde Azyn eenig gedeelte van de kalk zoude ontbinden: en inderdaad, als het Tin maar maatig gekalcineerd is, gelyk hier boven is voorgeschree-

ven, schynt het niet dat 'er eenige ontbinding zal geschieden.

Daar zyn twee staaten, waar in sterk op Tin gewerkt wordt door zuuren van plantgewassen: te weeten deszelfs volmaakte staat van metaal, en die van een volmaakte kalk. Platen van zuiver Tin, in gemeenen Azyn gedaan, worden in weinige uren verbeeten: het vogt wordt langzaamerhand gantsch ondoorschynend en troebel, en legt een groot gedeelte van het afgebeeten Tin, in de gedaante van een witagtig poeder, op den bodem van het vat af; maar behoudt nog een gedeelte, dat zeer fyn verdeeld is; want na dat het verscheidene dagen stil gestaan heeft, en na dat het door een teems gedaan is, blyft 'er nog zoo veel in hangen, dat het eene witheid en ondoorschynendheid aan het vogt geeft.

Zuure sappen van vrugten, in de plaatse van Azyn genomen, brengen dezelve verschyfens voort. Deeze proeven bewyzen wel niet, dat het Tin dus genoeg ontbonden is, om een volmaakt krystalagtig zout voort te brengen; maar zy toonen nogthans, het geen van meer belang is om te weeten, dat Tin, of tinnen vaten, hoe zuiver het Tin ook zy, eene metaalagtige bezwangering geeven aan ligte zuuren van plantgewassen, die maar weinige uren daarin gestaan hebben.

Om eene volmaakte ontbinding van Tin tot krystalmaking te bekoomen, moet het metaal sterk gekalcineerd worden; want alhoewel deszelfs ontbinding in de mineraale zuuren door de kalkbranding belet wordt, zoo is het toch anders geleegeen met die van plantgewassen. Sommigen neemen de gemeene kalk van Tin, en dezelve dunnetjes over den bodem van een bekwaam vat gespreid hebbende vervolgen zy de kalkbranding in eene zagte hitte, het poeder dikwyls omroerende, drie of vier dagen lang, in een furnuis, waar de lucht vryelyk over de oppervlakte gaan kan. Anderen vermengen de gemeene kalk, of vylsel van Tin met tweemaal derzelver gewigt salpeter, en werpen het mengsel langzaamerhand in een vat, dat sterk geheet is, waar over eene menigte sublimeervaten, of aarden pot-

potten, met *gaten* in haare bodems, gevoegd zyn: het *onderste* van deeze vaten heeft ook een *gat* op de zyde, waar door de stoffe ingeworpen wordt: gedurende de branding, welke by iedere inwerping voorvalt, wordt een gedeelte van het Tin vloggemaakt, en hecht zich aan de potten, in de gedaante van een schoon wit poeder, welk 'er moet uitgeveegd en met water afgewasschen worden. Anderen verkrygen eene kalk van Tin, die mogelyk niet onvolmaakter is, veel vaerdiger en met minder moeite; door het metaal in koningswater te ontbinden, (welk, gelyk reeds is aangemerkt, in dit opzigt, byna dezelfde uitwerking heeft, als het vuur) en de kalk daarna weder te krygen, door de ontbinding met omtrent viermaal derzelver hoeveelheid water te verlengen, en 'er langzaamerhand Geest van Ammoniac zout by te doen, tot dat de gifting ophoudt: dan valt 'er eene stoffe als *stremfel* naa den grond, die afgewasschen en gedroogd moet worden.

Neem kalk van Tin, op eene van de bovenstaande wyzen bereid, een pond; gedistilleerden Azyn, een Gallon. Laat het saamen trekken, de stoffe nu en dan eens van den bodem af roerende, tot dat de Azyn eenen wrangen zoetagtigen smaak verkreegen heeft: damp het vogt dan uit tot de dikte van een fyroop, doet daar omtrent een twintigste van deszelfs gewigt verbeeterden Geest van wyn by, en laat de hitte langzaam verminderen, op dat het zout moge *krySTALLIZEEREN*.

De krystallen, die op deeze wyze verkreegen worden, zyn hard, vast, zonder kleur, doorschynend, en vry van scherpte. Zy zyn aangepreezen geweest in de gifte van weinige greinen, in moederziekten; maar het blykt niet, dat de ondervinding de kragten, daar aan toegeschreeven, bevestigd heeft; nochtan worden eenige van deeze Zouten tegenwoordig in de gemeene praktyk gebruikt, of in de Winkels gehouden.

Het poeder uit het koning-water neêrgeploft, het zy door vlugge Loogzouten, of door water alleen, wordt somtyds gebeezygd

als een blanketfel, onder den naam van *MAGISTERIUM VAN TIN*. Doch men kan een witter' en fraaijer' bereiding van deeze soorte verkrygen, door het metaal in het zuur van Virriool te ontbinden en het zelve met vlugge geesten neêrteploffen.

AURUM MUSIVUM.

Mosaïsch Goud.
Lond.

Neem van
Tin, een pond;
Bloem van Zwavel, zeven oncen;
Ammoniac Zout,
Gezuiverd Kwikzilver; van elks een half pond.

Smelt het Tin alleen, doet 'er het Kwikzilver by, en maak het mengfel, als het koud geworden is, tot poeder: meng dit met Zwavel en Ammoniac zout en hef het op in een kolf: dan zal het Mosaïsch Goud, met eenig schuim onder de opgeheven stoffe op den bodem gevonden worden.

De bestiering van deeze bewerking, om aan de bereiding die schoone kleur en dat voorkomen te geeven, die dezelve doet bewonderen, is voor een geheim gehouden geweest. De Chemisten schynen grootelyks verdeeld, ten aanzien van de evenredigheid, in welke de inmengfels tot elkanderen moeten staan, en hier in willen sommigen dat de grootste moeyelykheid bestaat; terwyl anderen het behoorlyk regelen van 't vuur tot het voornaamste stuk maaken. Nogthans schynt het, dat 'er juist geene groote kiesheid in beide opzigten behoeft plaats te hebben. Want ik heb bevonden, dat de bewerking even goed slaagde met verschillende gedeelten van de stoffen; door dezelve door en door met elkanderen te vermengen; doende dezelve in een kolf met een wyden hals, op een weinig zand in een yzeren pot; en door eenigen ryd een zagt vuur daar onder te stookken, tot dat de witte dampen, die in 't eerst overvloedig opreezen, en ten halve van het glas uitgingen, begonnen te be-
daa-

daaren; dan het vuur langzaamerhand te vermeerderen tot dat het zand gloeiend wordt, en het zelve een lange poos in dien staat te houden, naar de veelheid van het mengfel.

Het Mofaiefch Goud wordt meest geacht, en heeft zynen naam van deszelfs glinsterende goudkleur. Als een Geneesmiddel, wordt 'er thans weinig acht op geflaagen; hoewel 't voor deezen in groote achting gehouden geweest is, in moeder- en mildziekten, kwaadaartige Koortfen, en venus-kwaalen. In deeze laatften is het aangepreezen geweest, op onderftelling, dat het een mercuriaal was; maar by overweeging van de omftandigheden der bewerking, en de verfchynfels, die 'er in voorkoomen, zal 'er weinig waarfchynelykheid zyn, dat 'er iets van het Kwikzilver in behouden wordt.

Wanneer de kolf, na het eindigen der bewerkinge, gebrooken wordt, vindt men het Mofaiefch Goud op den bodem; en de opgeheven zelfftandigheid, boven dezelve, beftaat ten deele uit Ammoniac zout, ten deele uit Zwavel, en ten deele uit een Vermiljoen, dat uit de vereeniging van een gedeelte van de

Zwavel en Kwikzilver ontftaat. Het Mofaiefch Goud wordt bevonden zwaarder te weeten, dan het Tin, dat 'er toe gebeezigd is; maar zuiver Tin, op zich zelf alleen tot kalk gebrand wordende, wint zeer naby zoo veel, als het in deeze bewerking doet: de goudkleur is waarfchynelyk toe te fchryven aan een klein gedeelte Zwavel, aan het Tin gehecht. Als men het Goud over een zagte vuur rooft, rookt het een weinig, en verandert zyne goudkleur ras in eene vuile, niet ongelyk aan die van Tin, dat ligtelyk gekalcineerd is: als het dan vermengd wordt met eenig bekwaam fmelt-poeder, en in een fmeltkroes gefmolten, levert het eenen klomp Tin uit, die niet veel ligter is, dan het oorfpronkelyk gewigt van het metaal.

Alhoewel het COLLEGIE van *Edinburgh* deeze bereiding voor deezen in twee bewerkingen verdeelde, de eene om het Tin met het Kwikzilver tot een deeg (a) te maaken, de andere om het met de Zwavel en het Ammoniac zout op te heffen, heeft het dezelve nu gantschelyk verworpen.

VII. A F D E E L I N G.

Bereidingen van Kwikzilver.

MERCURIUS, of Kwikzilver, is eene zwaare metaalagtige vloeistof, geheel en al vlug in een sterk vuur, en calcineerbaar in een zwakker (hoewel zeer moeijelyk) tot eene rōode poederagtige zelfftandigheid. Het ontbind in het zuur van Salpeter, wordt verbeeten door dat van Vitriool, maar dat van Zeezout werkt 'er niet op, in deszelfs vloeibaaren staat: nogthans kan dit laatste daar mede vereenigd worden, wanneer het, in de gedaante van rook, kundig daar by gevoegd wordt. Kwikzilver vereenigt zich, door vry-

vinge, met aardagtige, vetagtige, harsagtige, en andere foortgelyke zelfftandigheden, zoo dat het zyne vloeibaarheid verliest: met Zwavel gevreeven formeert het eenen zwarten klomp, die door opheffing in eenen fchoonen rooden verandert.

De algemeene kragten der bereidingen van Kwikzilver zyn, de fappen te doen fmelten, hoe lymig zy ook zyn mogen, zelfs in de kleinste en afgeleegenfte vaatjes; hier door zyn ze uitfteekend dienftig in verouderde fleepende kwaalen, die uit dikheid en traagheid der fap-

(a) *Amalgama.*

fappen, en hardnekkige verstoptheden der klieren voortkoomen. Ruuw Kwikzilver heeft op deeze wyze geene uitwerking. In rook ontbonden, of in kleine deeltjes verdeeld, en de wedervereeniging door tusschenkomst van andere zelfstandigheden belet zynde, werkt het zeer kragtig; ten zy dat het verdeelend lichaam Zwavel ware, die deszelfs werking verhindert. Met eene geringe hoeveelheid van de mineraal zuuren vereenigd zynde, werkt het kragtig, hoewel doorgaands zagte-lyk; met een grooter is het geweldig invree-
tende.

ARGENTI VIVI PURIFICATIO.

Zuivering van Kwikzilver.

L. E.

Distilleer Kwikzilver in een Kromhals; en wasch het daarna met water, of met Azyn.

ALS men tot die bewerking een glazen Retort gebruikt, moet hy een laag lichaam en een langen hals hebben; en de hals moet heel zeer naa beneden geboogen zyn, zoo dat het opgeheeven Kwikzilver vaerdig konne nederdaalen: de Ontvanger moet byna tot den hals van den Retort met water gevuld worden; het nut hier van is niet; om het distilleerende Kwikzilver te verdikken, maar te verkoelen, op dat het, heet op den bodem vallende, het glas niet breeke. Doch het distilleeren kan gevoeglyker verricht worden in een yzeren Retort, of in een yzeren pot, met een helm 'er aan gevoegd.

Het vuur moet niet sterker aangestookt worden, dan noodig is, om het Kwikzilver te doen opreizen; want zekere metaalagtige zelfstandigheden, die gezegd worden, somtyds met het zelve vermengd te zyn, worden ten deele vlug bevonden in eenen graad van hitte, die niet veel grooter is, dan die, in welke Kwikzilver distilleert. De Heer Boyle verhaalt, dat hy weet, dat Kwikzilver een gedeelte zelfs van Lood mede opgenoomen heeft, zoo dat deszelfs gewigt daar door mer-

III. DEEL.

kelyk verzwaaard was; en dit gebeurde, schoon 'er slegts een matig vuur gebeezigd was.

MERCURIUS ALKALIZATUS.

Gealkalizeerd Kwikzilver.

Neem van

Zuiver Kwikzilver, drie drachma's;
Bereide Kreeftsoogen, vyf drachma's:

Vryf het t'saamen in een glazen mortier, tot dat de bolletjes van 't Kwikzilver verdweenen zyn.

DEEZE bereiding, die nooit in de *Londensche Apothek* aangenomen, en nu uit de *Edinburgsche* verworpen is, wordt hier ingevoegd, om dat 'er nu en dan nog na gevraagd wordt, en by sommigen in groote achtinge gehouden. Zy is nooit in gemeen gebruik gekoomen, om dat de arbeid, die 'er aan vast is om ze te maaken, eene groote verzoeking geweest is tot een verdrietig misbruik in derzelver bereiding; te weeten het bydoen van een middel-
ding, welk de vereeniging van het Kwikzilver met de kreeftsoogen gemakkelyk maakt, maar derzelver geneeskragten grootelyks verzwakt.

Ondertusschen is dit Geneesmiddel, als het behoorlyk bereid wordt, een nuttig veranderend middel; en het kan, in gevallen van huid- of venusziekten, van twee of drie greinen tot een scrupel toe worden ingegeven.

MERCURIUS SACCHARATUS.

*Gesuikerd Kwikzilver.
Edinb.*

Neem van

Zuiver Kwikzilver,
Bruine Kandysuiker, van elks een half pond;
Wezendlyke Olie van Jenever-beziën, zestien droppels.

Vryf het t'saamen in een glazen mortier, tot dat het Kwikzilver niet meer gezien wordt.

X x 3

DE

De wezendlyke Olie, hier bygevoegd, wordt gezegd een zeer nuttig innengfel te zyn; dewyl het niet alleen de verdryving van het Kwikzilver bevordert, (welke evenwel nog moeiljelyk en verdrietig genoeg is) maar ook het geneesmiddel verbeert. Het oogmerk met deeze en de voorgaande bewerking is alleen, om het Kwikzilver, door de tusschenkomst van andere lichaamen te verdeelen; want als het zoo behandeld wordt (gelyk reeds is aangemerkt) heeft het zeer kragtige uitwerkingen; offchoon het, zoo lang het onverdeeld blyft, geheel werkeloos schynt te wezen. Suiker alleen beantwoordt, naar alle waarschynelykheid, aan dit oogmerk; maar als men 'er wateragtige vogten mede vermengt, smelt de Suiker op zich zelve, en laat het Kwikzilver weder tot zyne oorsprongkelyke gedaante saamenloopen: doch het bydoen van de Olie, zegt men, zal dit ongemak grootendeels voorkoomen. De gifte van deeze Artseny, als een veranderend middel, is van twee of drie greinen tot een scrupel.

ÆTHIOPS MINERALIS.

Ethiopisch Mineraal.
Lond.

Neem van
Gezuiverd Kwikzilver,
Bloem van Zwavel, ongewasschen, van
elks gelyke deelen, in gewigt;

Vryf het t'saamen, in een glazen, of steenen
mortier, tot dat ze vereenigd zyn.

Edinb.

Neem
Gezuiverd Kwikzilver,
Bloem van Zwavel, gewasschen, van elks
gelyk gewigt.

Vryf het t'saamen in een glazen mortier,
met een glazen stamper, tot dat de bol-
letjes van 't Kwikzilver geheel verdwee-
nen zyn.

Ook wordt 'er een Æthops gemaakt met
eene dubbele hoeveelheid van Kwikzilver.

De vereeniging van het Kwikzilver met
de Zwavel kan grootelyks verligt worden,
door hulpe van een weinig warmte.

Sommigen hebben de gewoonte van dee-
ze bereiding op eene zeer vaetdige wyze te
maaken, door de Zwavel in een yzeren le-
pel te smelten, dan het Kwikzilver daarby
te doen, en het dan saamen te roeren tot
dat de vereeniging voltooid is. De geringe
graad van hitte, die hier genoeg is, kan
met geene reden onderfeld worden eenig na-
deel te doen aan de zelfstandigheden, die
reeds veel sterker vuuren ondergaan hebben,
niet alleen in de uittrekking uit derzelver
Ertsen, maar ook derzelver zuiveringen, die
in de Apotheek zyn voorgeschreeven. In
de volgende bewerkinge, wordenze in ver-
eeniging blootgesteld aan een sterk vuur,
zonder agtetdocht, dat het saamenmengfel
eenige kwaade hoedanigheid daar door verkry-
gen zal. Dit is althans zeker, dat de in-
mengfels volmaakter vereenigd worden door
hitte, dan door dien graad van vryvinge,
die 'er gemeenelyk toe besteet wordt. Van
de Æthiops, door vryvinge bereid, kan een
gedeelte Kwikzilver afgeworpen worden, als
men 'er een slijkmiddel of pillen van maakt:
maar van die door het vuur gemaakt is,
ziet men geene afscheiding voorvallen.

Het Ethiopisch mineraal is een van de
minstwerkende bereidingen van Kwikzilver.
Sommige Praktizyns hebben vrymoedig ver-
zeekerd, dat het ongemeene kragten bezit;
en de meeste Menschen verbeelden zich, dat
het een Geneesmiddel van eenige kragt is;
maar wat voordeel is 'er van 't zelve te wag-
ten in de gemeene gifte van agt of tien grei-
nen, of een scrupel; daar het by verscheiden
drachma's, en zulks een langen tyd agter een,
is ingenomen geweest, zonder eenige merke-
lyke uitwerkingen voort te brengen? Zwavel
vermindert de kragten van alle de werkzaamere
mineraalen heel zeer, en zy schynen tegelyk
door dezelve weerhouden te worden, op het
lichaam zelf te werken. BOERHAAVE, die
in 't algemeen vry mild is in het aanpryzen
van

van Geneesmiddelen, keurt het Ethiopisch mineraal in zeer sterke bewoordingen af.

„ Het kan, zegt hy, in de opslorpande vaten, de melk- of water-vaten, niet indringen; maar gaat regt toe door de darmbuis heen, daar het by geval wurmen vernielt, zoo het by geluk iets werkt. Die 'er eenige andere uitwerkingen van verwagten, zullen zich bedrogen vinden, althans ik zelf kon ze nooit vinden. Ik vrees, dat het onvoorzigtig, in zulke groote hoeveelheden, aan kinderen en personen van een teder gestel gegeven wordt; daar het toch een vreemde klomp is, onoverwinnelyk voor 't lichaam, en die te meer verdacht te houden is, als hy daar langer traag en werkeloos blyft. Hy verwekt geen kwyl, om dat hy niet in het bloed komt. Wie kent de uitwerkingen van eene zelfstandigheid, welke, zoo lang als ze saamgesteld blyft, niet werkzaam schynt te wezen, dan eenige zwaare smaakeloze Aarde?”

Het Ethiopisch mineraal met een dubbel gedeelte Kwikzilver, nu in de *Edinburgsche Apothek* aangenomen, heeft grooter kans om als een mercuriaal te werken; en waarschynelyk kan het Kwikzilver met voordeel nog verder vermeerderd worden.

CINNABARIS FACTITIA.

Door kunst gemaakte Vermiljoen.
Lond.

Neem van

Gezuiverd Kwikzilver, vyfentwintig oncen;

Zwavel, zeven oncen.

Smelt de Zwavel, en meng 'er het Kwikzilver in; indien het mengfel vlam vat, zoo doof het uit, door het vat toe te dekken. Daarna moet de stoffe tot poeder gemaakt, en gefublimeerd worden.

Edinb.

Neem van

Gezuiverd Kwikzilver, drie en een half pond;

Bloem van Zwavel, gewasschen een pond.

Smelt de Zwavel in een yzeren pot over een zagt vuur, en doet 'er het Kwikzilver langzaamhand by, het zelve vooraf heet gemaakt hebbende; roer het geduurig met een yzeren spatel, op dat het volkoomen moge vermengd worden. Dek het dan aanstonds met een houten deksel toe, op dat het mengfel geen vlam vatte: vryf de stoffe, eer ze koud geworden is, tot poeder, en hef ze op naar de kunst.

MEN heeft de gewoonte gehad eene grooter menigte Zwavel, dan hier voorgeschreven wordt, te ordonneeren; maar deeze mindere gedeelten beantwoorden beter aan 't oogmerk; want hoe minder Zwavel men gebruikt, hoe schooner de Vermiljoen gekleurd is.

Zoo ras als het Kwikzilver met de Zwavel begint te vereenigen, geschiedt 'er dikwyls eene groote losbarling, en het mengfel is zeer geschikt om vuur te vatten, voornaamelyk als de bewerking wat haaltig voortgezet wordt. Van dit toeval zal de Bewerker vooraf kennis hebben, door het opzwellen en schielijk dik worden van de stoffe: en zoo ras dit gebeurt; moet het vat aanstonds dicht toegedekt worden.

Gedurende de opheffinge moet men zorg draagen, dat de stoffe niet in den hals van het vat opreize, zoo dat ze den zelven opstoppe en het glas doe barsten. Om dit voor te koemen, moet men een distilleerkolf met een wyden hals, of liever een eyronde Oliepot tot een sublimeer-vat verkiezen. Als men de eerste gebruikt, zal het dienstig zyn by tyds een yzer draad, dat een weinig heet gemaakt is daar in te brengen, om te beter verzeekerd te zyn, dat de doorgang niet verstopt is; waar van men het gevaar kan voorkoomen, door het vat voorzigtiglyk wat hooger van het vuur te doen.

Indien de inmengfels zuiver waren, zal 'er geen droesem overblyven: in dat geval kan men weten dat de opheffinge gedaan is; door een yzerdraad als te vooren in te brengen, en daarmede op den bodem van het vat te voelen, die dan volkomen glad zal zyn: zoo 'er

Xxx 2

eenig

eenige ruuwheid of ongelykheid bespeurd wordt, was het mengsel of onzuiver, of de opheffing is nog niet voltooid; en indien het laatste waar is, zal het yzerdraad schielijk met de opreizende Vermiljoen overdekt zyn.

De Bereiders van Vermiljoen, in groote menigten, gebruiken aarden Oliepotten, die zeer veel in gedaante naar een ey gelyken. Deeze zyn van verschillende grootte, naar de hoeveelheid, die men in eene opheffing voorneemens is te maaken, welke somtyds tot twee honderd ponden bedraagt. De Oliepot wordt gemeenlyk, van het dunne einde tot byna het midden toe bekleed, om het breeken, door de geweldigheid en onregelmatigheid van 't vuur, voor te koomen. Het breedste gedeelte, dat niet in het furnuis gestookt, maar opwaards geplaatst wordt, behoeft zoo niet bezorgd te worden. Het gantsche geheim van deeze bewerking bestaat (1) in de bestiering van het vuur, welk zoo sterk moet zyn, dat het de stoffe geduurig sublimeerende houdt naa het bovenste van de Oliepot, zonder uit derzelver mond, die met een yzeren plaat bedekt is, uit te koomen: (2) daarin, dat men alleen kleine gedeelten tegelyk van het mengsel in het vat doet.

In de beoeffenende Stookkunde wordt eene wyze opgegeeven om Vermiljoen te maaken zonder opheffing, door Kwikzilver te schudden, of te trekken in vlug aftreksel van Zwavel, hier voor reeds beschreeven. Maar ik heb een zwavelagtig vogt gevonden, dat veel gemakkelijker te bereiden is, en dezelfde uitwerking heeft: de ontbinding voor melk van Zwavel (a) zal, met eenige behendigheit, wel slaagen.

Het voornaamste gebruik van Vermiljoen is dat van een blankersel. Voor deezen wordt het, als een Geneesmiddel in groote achtinge gehouden, in vuiligheden van de huid, jichtagtige en zinkingagtige pynen, vallende ziekten enz. maar onlangs heeft het veel van zyne achtinge verloren. Het schynt veel overeenkomst te hebben met het Ethiopisch mi-

neraal, waar van reeds gesproken is. *Cartheuser* verhaalt, dat Vermiljoen in groote menigten aan eenen hond ingegeeven zynde, geene zichtbaare uitwerking hadt, maar dat het ten deele onveranderd te gelyk met den afgang ontlast, ten deele geheel, by 't openen van het dier, in de maag en darmen gevonden werd. De vermaarde *Frederik Hoffman*, veele lof spraaken aan deeze bereiding gegeven hebbende, als hebbende in veele voorbeelden, waar van hy zelf bewust was, vallende ziekten, duizeligheden, uit kneuzingen van 't hoofd ontstaan, volmaaktelyk geneezen, (daar het echter waarfchynelyk is, dat de geneezing niet zoo zeer afhing van de Vitriool, als wel van de ligte bedekkinge der deelen, tegen uitwendig beleediging) merkt aan, dat de groote herhaalde giften, die noodig zyn, om eenige uitwerking te hebben, alleen kunnen verdraagen worden van zulken, die de eerste wegen sterk hebben, en dat, by aldien de vezelen van de maag en darmen slap en flauw zyn, de Vermiljoen, opgehoopt en met het slym der deelen saamenstremmende, groote verstoppingen veroorzaakt; het welk eene bekentenis schynt te weezen, dat de Vermiljoen niet ondergebracht wordt, door de kragten der spys verteerung, en geene bekwaame geneeskragtige werkzaamheid bezit. Daar zyn inderdaad eenige voorbeelden, dat het dagelyks gebruik van Vermiljoen eene kwyling heeft voortgebracht; mogelyk om dat de Vermiljoen, in deeze gevallen gebeezigd, een minder gedeelte van Zwavel bevatte, dan de foorten, die men gemeenelyk aantreft. Het Koningske van Spiesglas (b), en zelfs het witte Rottekruid (c), schynen hunne doodelyke en vernielende kragt verlooren te hebben, als ze met Zwavel vereenigd worden: en hoe meer zy van de Zwavel afscheiden, hoe meer zy hunne eigene vergiftigheid weder uitoeffenen. Het schynt derhalven niet buiten reden te vermoeden, dat het Kwikzilver zyne werkzaamheid, op dezelfde wyze, veranderd hebbe; dat het, volkomen met Zwavel verzadigd zynde, werkeloos zy; en dat, wanneer de hoeveelheid van de Zwavel meer en meer ver-

min-

(a) *Zac sulphuris.* (b) *Regulus antimonii.* (c) *Arsenicum album.*

minderd wordt, het faamenmengfel grooter en grooter trap van de eigene uitwerkingen der bereidingen van Kwikzilver hebbe.

Vermiljoen wordt fomtyds gebruikt in be-rookingen tegen venus zweeren in den Neus, Mond en de Keel. Een half drachma daar van gebrand, en den rook met den adem ingetrokken zynde, heeft wel eens eene geweldige kwyling veroorzaakt. Deeze uitwerking is buiten twyfel aan het Geneesmiddel, als Vermiljoen, toe te schryven: als het op het vuur gezet wordt, is het niet meer een mengfel van Kwikzilver en Zwavel, maar Kwikzilver in rook ontbonden, en gedeeltelyk met het vliegende zuur van Vitriool vermengd; in beide deeze omftandigheden, gelyk reeds gezegd is, heeft deeze Delftstoffe zeer kragtige uitwerkingen.

MERCURIUS CALCINATUS.

Tot kalk gebrand Kwikzilver.
Lond.

Doet gezuiverd Kwikzilver in een glazen vat met een breedten bodem, dat een klein gat open heeft voor de lucht; en houd het in een zandfurnuis in eene geftaadige hitte, eenige maanden lang, tot dat het tot kalk gebrand is in een rood poeder.

DEEZE verdrietige bewerking kan naar alle waarfchynelykheid grootelyks verhaast worden, door, in de plaatfe van een vat met een klein opening, een glazen lichaam met een zeer wyden mond, en een platten bodem te gebruiken, en dat van zulk eene hoogte, dat het Kwikzilver niet ontfnappe: door dit middel zal de lucht, die tot het kalcineeren van alle metaalagtige zelfftandigheden wezendlyk noodig is, te vryer ingelaaten worden. Men kan daar toe zulk een vat uitdenken, dat 'er een geduurige vloed van lucht over de oppervlakte van het Kwikzilver veroorzaakt worde.

Deeze bereiding wordt van sommigen hooglyk geacht in venuskwaalen, en onderfcheid het kragtigfte en zekerfte te zyn van alle de mercuriaalen. Het kan met voordeel in vereeni-

ging met heufapmiddelen worden ingegeven: een flikbrok of pil, bevattende een half tot twee greinen van deeze kalk, en een vierde of een half grein, of meer heufap, met byvoeginge van eenig heet fpeceryagtig mengfel, kan men elken avond inneemen. Dus behandeld, werkt het zagtelyk, alhoewel kragtig, als een veranderend en zweetdryvend middel: op zich zelf alleen ingegeven in grooter giften, als van vier of vyf greinen, is het een wrang braak- en buikzuiverend middel.

MERCURII SOLUTIO.

Ontbinding van Kwikzilver.
Edinb.

Neem gelyke deelen van zuiver Kwikzilver en dubbel Sterkwater. Laat het in een fles, die in een zandfurnuis, gezet is, faamen trekken, op dat 'er eene heldere ontbinding van koomt.

STERKWATER ontbindt Kwikzilver veel gemakkeliker en in grooter hoeveelheid dan enig ander zuur: zeffien oncen van het Scheivogt, als het zeer fterk en zuiver is, zal elf of twaalf van het Kwikzilver opneemen. Als het vogt koud wordt, ftremt 'er een groot gedeelte, onder op den bodem, in de gedaante van kryftal, te faamen. Als men begeert, dat alles zal blyven hangen, moet men daar eene gevoeglyke hoeveelheid water bydoen, na dat de ontbinding voleindigd is.

Deeze bewerking wordt alleen opgegeeven als eene voorbereidende tot eenige van de volgende. De Ontbinding is fterk brandende, zoo dat ze naauwlyks veilig kan aangeraakt worden. Zy befmet de huid met paarse of zwarte vlakken.

CALX MERCURII.

Kalk van Kwikzilver.
Edinb.

Neem eenige hoeveelheid van de ontbindinge van Kwikzilver, en damp het, over een
zagt

Xxx 3

zagt vuur, uit, tot dat 'er eene witte drooge klomp overblyft.

DEEZE Kalk, of liever dit Zout, is geweldig invreetende. Het wordt zelden anders gebruikt, dan om de volgende bereiding en het invreetende *Sublimaat* te maaken.

**MERCURIUS CALCINATUS, vulgo
PRÆCIPITATUS RUBER.**

*Roode Kalk van Kwikzilver, gemeenelyk
rood Præcipitaat genaamd.
Edinb.*

Neem eenige hoeveelheid van de Kalk van Kwikzilver, en reverbereer het in een smeltkroes, met opvolgende graden van hitte. Deszelfs witte kleur zal eerst in eene bruine, en naderhand in eene geele, veranderen; eindelyk gaatze, wanneer men het vuur versterkt, tot eene donker roode over.

MERCURIUS CORROSIVUS RUBER.

*Het roode invreetende Mercuriaal.
Lond.*

Neem van
Gezuiverd Kwikzilver,
Saamengefteld Sterkwater, op bladz. 468.
beschreeven, van elks evenveel gewigt.

Meng het en zet het, in een vat met een breeden bodem, in eene zandhitte, tot dat de vogtigheid uitgewaaffemd is, en de klomp eene roode kleur verkreegen heeft.

HET zuur van Zeezout in het saamengefteld mengfel, in deeze laatste bewerking geordonneerd, maakt de kalk van Kwikzilver geschikt, om die blinkende schitterende gedaante aan te neemen, die in dezelve bewonderd wordt; welke, schoon mogelyk geen voordeel aanbrengeende, als een Geneesmiddel, echter door den koper moet begeerd worden, als een kenmerk van derzelver goedheid en

sterkte. Zoo haast als de stoffe deeze gedaante gekreegen heeft, moet ze aanstonds van het vuur genomen worden, anders zal ze dezelve schielyk weêr verliezen. De bereiding van dit roode *precipitaat*, gelyk het genaamd wordt, in zyne volmaaktheid, wordt by sommigen voor een geheim gehouden, dat onzen Chemisten niet bekend is; in zoo verre, dat wy genoodzaakt zouden zyn, om het zelve van buitenslands in te voeren. Deeze Aanmerking schynt op kwaade onderrichting te steunen: wy krygen inderdaad somtyds wel groote menigten uit Holland; maar dat komt, daar van daan, dat de inmengfels daar gemeenelyk veel beterkoop zyn, dan by ons, en niet van eenig geheim in de wyze van bereidinge.

Dit *Precipitaat* is, gelyk de tytel medebrengt, een roofoomakend middel, en tot dat oogmerk wordt het dikwyls by de Chirurgen gebeezygd met *Basilicum*, en andere byvoegfels, om sponsagtig vleesch en zweeren wech te byten, en dergelyke oogmerken. Ten aanzien van zyne sterkte is het aan groote onzekerheid onderworpen; dewyl 'er meer of min van het zuur vervliegt, naar den graad en de aanhoudendheid van de hitte. Het beste kenmerk van deszelfs sterkte, gelyk reeds is aangemerkt, is deszelfs schitterende gedaante; welke ook het kenmerk van deszelfs echtheid is: indien het met menie vermengd is, gelyk men zegt dat het somtyds is, zoo zal de doffer kleur het bedrog ontdekken. Dit bymengfel kan nog met meer zekerheid ontdekt worden door middel van vuur; want het mercuriaal gedeelte zal geheel en al uitwaaffemen, en de menie agter laten.

Sommigen hebben het gewaagd, dit geneesmiddel inwendig in te geeven, in venusknoeftagige, en andere hardnekkige sleepende kwaalen, in giften van twee of drie greinen en meer. Maar de zagter mercuriaalen, behoorlyk bestierd zynde, kunnen zekerlyk dat alles uitrichten wat men van deeze kan verwagten; zonder dat ze geweldige benaauwdheden, nypingen der Ingewanden, en andere kwaade gevolgen veroorzaaken, welken de beste bestiering van deeze invreetende bereidinge niet kan beletten somtyds te doen. De
Che.

Chemiften hebben verfcheidene manieren uitgedacht, om hetzelve te verbeeteren en zagter te maaken, door hetzelve van een gedeelte van het zuur te ontdoen; doch met geen goeden uitflag, dewyl ze het Geneesmiddel of nog al te fcherp invreetend laaten, of het gelyk maaken aan anderen, die tot een beter prys kunnen bereid worden.

MERCURIUS CORALLINUS.

*Koraal Kwikzilver.
Lond.*

Giet op het invreetend Mercuriaal omtrent driemaal deszelfs gewigt verbeeterden Geest van wyn, en laat het t'faamen trekken met eene zagte hitte, twee of drie dagen lang, het vat dikwyls omfchuddende: doet dan vuur onder den Geest, het poeder geduurig roerend houdende, tot dat al de Geest wech gebrand is.

Men ftelt vast, dat alle deeze foorten van geweldige bereidingen, uit metaalagtigefchaa-men en zuure geesten faamengefteld, zagter gemaakt worden, door ze in Geest van wyn te laaten trekken; dewyl het zuur door den Geest verzoet, of gedeeltelyk opgenomen wordt. Dit gefchiedt klaarblykelyk in sommige gevallen, daar het gedeelte van het zuur groot is; of althans genoegzaam, om het faamenmengfel in water te kunnen ontbinden: maar dat dit even goed in andere gevallen door-gaat, kan ik niet verzeekeren. Dit is zeker, dat de *Mercurius Corallinus*, het zy uit deeze oorzaake, het zy alleen om dat 'er een gedeelte van 't zuur door de hitte van den brandenden Geest vervliegt, veel zagter is, dan de *corrosivus* eerft was. Het is evenwel nog een geneesmiddel van groote werking, en fchynt naauwelyks veilig genoeg te zyn voor inwendig gebruik: weinige greinen van het zelve zyn gemeenelyk genoeg om den buik te zuiveren, of te doen braaken, en veroorzaaken fomtyds geweldige toevallen.

ARCANUM CORALLINUM.

Het Koraal Geheim.

Neem vyf oncen van het roode invreetende mercuriaal, en agt oncen Geest van Salpeter: distilleer den Geest af in een kromhals, giet den zelve, met vier oncen verschen Geest van Salpeter, daar weder op, en trek dien wederom af als te vooren: herhaal deeze bewerking met vier oncen verschen Geest; en ten laaften houd het vuur zeer sterk gaande, ten minste twee uren lang. Het poeder, dat in den Retort overblyft, moet in een fmeltkroes gedaan, en zeven of agt minuten in een gloeiende slang gehouden worden: kook het dan een half uur in drie pinten zuiver water: distilleer daar van twaalf oncen getartarizeerden Geest van wyn, den Geest tweemaal cohobeerende: laat het agt-enveertig uren in eene zandhitte trekken, met dezelfde hoeveelheid verschen getartarizeerden Geest; het vuur tegen het einde opwakkerende, zoo dat het den Geest zagtes doe kooken: laat alles daarna bekoelen, giet den Geest zagtes af, en droog het poeder tot gebruik.

DEEZE bereiding is, ongeacht derzelver prachtigen naam, eene verkwiftende en zonder oordeel bewerkte bereiding. De *Cohobatie* van Geest van Salpeter op het corrosief is nergens nut toe; want het gene het zuur ook mogte mededeelen, wordt naderhand ontbonden, en door het water afgefcheiden: indien het voorschrift, om eenigen tyd een sterk vuur te houden, na de laaste distilleering, niet ftiptelyk agtervolgd wordt, zal al het Kwikzilver in het water ontbonden worden, en de ontbinding zal gelyk zyn aan de *Solutio Mercurii*, hier voor befchreeven.

PULVIS PRINCIPIS.

Prinses Poeder.

Vryf agt oncen van het roode *corrosief Mercuriaal* tot een fyn poeder; en laat het twaalf uren, met twee quarten water, in eene byna kookende hitte trekken, het poeder nu en dan eens van den bodem afroerende: giet

giet het vogt dan af, en trek het poeder met een versh gedeelte water, als te voren; deeze bewerking ten derde maale herhaalende. Het laatste water afgegooten zynde, vryf het poeder met tweemaal deszelfs gewigt vast loogzoutagtig zout, en trek het, als in 't eerst, in versh water, tot dat het smaakeloos wordt. Kook het daarna in Geest van wyn; en laatstelyk, den Geest afgietende, droog het poeder tot gebruik.

PANACEA MERCURII RUBRA.

Rood algemeen Geneesmiddel van Kwikzilver.

Trek het roode *corrosief mercuriaal* met agtmaal deszelfs gewigt water, vierentwintig uren lang, het vat drie of viermaal omschuddende: giet het water af, droog het poeder; en trek het met agtmaal deszelfs gewigt Geest van wyn, vyftien dagen lang. Den Geest dan zagtes afgegooten hebbende, doet tweemaal deszelfs gewigt aftreksel van Zwavel op de kalk: trek het daarna nog twee of drie dagen in vershen Geest van wyn; en droog het ten laatsten uit tot gebruik.

DE drie laatste bereidingen zyn, als geheimen, in byzondere handen gehouden geweest. In den grond zyn ze byna alle dezelfde, en al te gemeen, om 'er zoo veele moeite om te doen. Mogelyk zyn ze meer van het zuur ontdaan, dan de *Mercurius Corallinus* der Winkels; maar zy hebben dit nadeel, dat de hoeveelheid van het zuur, welk in de lastige trekkingen enz. wordt afgescheiden, moet veranderen naar de verschillende omstandigheden der bewerkinge. Zy staan alle vier aangepreezen, in kleine giften, twee greinen b. v. als uitsteekende veranderende en zweetdryvende middelen: in grooter giften, zyn ze braak- en buikzuiverende middelen.

MERCURIUS CORROSIVUS SUBLIMATUS vel ALBUS.

Het witte corrosief Mercuriaal, of het corrosief mercuriaal Sublimaat.
Lond.

Neem van

Gezuiverd Kwikzilver, veertig oncen;
Zeezout, drieendertig oncen;
Salpeter, agtentwintig oncen;
Gecalcineerde groene Vitriool, zesenzestig oncen.

Vryf het Kwikzilver in een houten of steenen mortier, met een once of meer opgeheven invreetend Kwikzilver, dat reeds gemaakt is, tot dat het Kwikzilver in kleine greintjes verdeeld is: dit mengsel moet eerst met de Salpeter, en naderhand met het Zeezout gevreeven worden; doet 'er dan de gecalcineerde Vitriool by, de vryving nog maar eenen korten tyd vervolgende; op dat het Kwikzilver niet weder saamenloope. Eindelyk, gaa tot de opheffing in een glazen kolf over; hier toe kunt gy eenen helm daarop voegen, om een weinig van den Geest, die overkomt, te bewaaren.

MEN heeft ondersfeld, dat invreetend opgeheven Kwikzilver, van alle de innengfels, die in deeze bewerkinge gebeezigd worden, nederploft; alhoewel het zeker is, dat het alleen uit Kwikzilver en het zuur van Zeezout, te saamen vereenigd, bestaat. Want de innengfels vermengd en aan 't vuur bloot gesteld zynde, scheidt eerst de Vitriool met deszelfs zuur; het welk die van het steen- en zeezout verdryvende, derzelver plaats inneemt. Het zuur van Zeezout, door dat van Salpeter in rook ontbonden en ondersteund, ontbindt het Kwikzilver, dat nu ook sterk geheet is. Dit zuur, hoewel niet ligt op Kwikzilver werkende, wordt nogthans van het zelve, als het eens daar mede vereenigd is, sterker vastgehouden, dan eenig ander zuur. Derhalve reist de Geest van Salpeter, niets hebbende, dat hem weêrhoudt, (want zyn eigen grondslag, en die van het Zeezout worden beiden ingenomen door dien van Vitriool; en die, welken die van Vitriool weigert met deezen te vereenigen, wordt nu bezwaarlyk met hem ver-

vereenigd) op; latende het Kwikzilver en het zuur van Zeezout te saamen opheffen, als het vuur sterk genoeg is, om ze op te heffen. Een klein gedeelte van den Geest van Zeezout reist te saamen met dat van Salpeter op; en hierom heeft men dit saamengesteld zuur gemeenelyk gebeezigd, in plaats van het saamengesteld Sterkwater, waaraan het gelyk is, om het roode invreetende Kwikzilver te maaken.

Het blykt dan, dat de Vitriool en de grondslag van de Salpeter en 't Zeezout, van geen verder nut zyn, in deeze bewerkinge, dan als gevoeglyke middeldingen, om de vereeniging van het Kwikzilver met het zuur van Zeezout gemakkelyk te maaken. Ook brengen een steunfel aan voor het Sublimaat om op te rusten, het welk dus de gedaante, waar in het verwacht wordt, aanneemt; te weeten die van een koek.

Het inzicht, waar mede men een weinig Sublimaat, die reeds gemaakt is, daarby doet, is het vernietigen van het Kwikzilver, of deszelfs vermenging met de andere stoffen, gemakkelyk te maaken.

DAAR zyn nog verscheidene andere wegen om deeze bereiding te maaken, of om Kwikzilver met het zuur van Zeezout te vereenigen. Indien het Kwikzilver, door het zuur van Zeezout tot eenen witten klomp verbeeten, (als om het geele braakmiddel van Kwikzilver of het *Turpethum minerale*, hier na beschreeven, te maaken) met eene gelyke hoeveelheid van Zeezout vermengd en om optehessen gezet wordt; zoo zal het zuur van Vitriool het Kwikzilver verlaaten, om zich met den grondslag van het Zeezout te vereenigen; en het zuur van 't Zeezout, nu los gelaaten zynde, zal zich met het Kwikzilver vereenigen, en met het zelve tot het begeerde saamenmengsel opreizen. De ontdekking van deeze wyze wordt in 't algemeen aan *Boulduc* toegeschreeven; hoewelze ook in *Kunkels Laboratorium Chymicum* gevonden wordt.

Indien het Kwikzilver door het zuur van Salpeter, in plaatse van door dat van Vitriool verbeeten wordt, zal de uitkomst toch dezelve zyn; dewyl dat zuur het Kwikzilver even eens loslaat, en zich van het zuur van Zee-

zout ontdoet. Deeze wyze heeft het COLLEGIE van *Edinburgh* aangenomen.

Edinb.

Neem

Kalk van Kwikzilver (dat is eene ontbinding van Kwikzilver in Sterkwater, tot eenen witten droogen klomp uitgedampt); Uitgeknapt Zeezout, van elks gelyke deelen.

Maak ze tot poeder en mengze wel te saamen; en doet ze in een kolf, waar van ze ten naasten by de helft vullen: zet het vat in een Zandfurnuis, en gaa tot de opheffing over; in 't eerst een zagt vuuraanleggende, en het zelve daarna vermeerderende, tot dat al het Sublimaat opgeheeven is, tot eenen witten kryfstallen klomp, naa het bovenste gedeelte van de distilleerkolf. Scheid deelen van het roode schuim af, en zuiver den zelve, als 't noodig is, door eene tweede opheffinge.

Het Sublimaat, op deeze wyze gemaakt, is het zelfde als het voorgaande; maar om dat de hoeveelheid van vaste stoffe gering is, zoo neemt het bezwaarlyk de gedaante van een koek aan. Het vereischt inderdaad eenige kundigheid in den Bewerker, om het deeze gedaante te geeven, wanneer een van deeze bewerkingen gevolgd wordt. Maar als men groote menigten maakt, kan men deeze gedaante gemakkelyk verkrygen, door de distilleerkolf niet dieper in het zand te plaatsen dan tot de oppervlakte van de stoffe, die 'er in begreepen is; en een weinig van het zand van de zyden van het glas af te doen, zoo haalt als de bloem in den hals begint voor den dag te koomen; wanneer de hitte insgelyks wat moet verminderd, en in 't geheel niet weder aangewakkerd, zoo lang als de gantsche bewerking duurt. Het blykt dat de opheffinge voltooid is, als de kanten van den krystallynen koek, die zich op de oppervlakte van het *Caput mortuum* zet, 'er glad en effen uitzien, en een weinig daarvan wech gedaan worden.

Zelden onderneemen onze Apotheekers, en weinigen van de Chemisten zelfs, om deeze bereiding zelve te maaken; het grootste gedeelte van 't geene by ons gebruikt wordt, komt

III. DEEL.

Yyy

komt

komt uit *Venetiën* en *Holland*. Dit buitenlandsch *Sublimaat* heeft den naam, dat het met rottekruid vervalscht is. Sommigen verzeeken, dat dit gevaarlyk bedrog kan ontkend worden, door dat het *Sublimaat* zwart wordt, als men het met loogzoutagtige loog bevoigt; doch anderen ontkennen dit. Dewyl het van eenig belang schynt, dat dit stuk beslist worde, zoo heb ik met dat inzicht, eenige proeven genomen, door welken ik overtuigd geworden ben van de ongenoegzaamheid van Loogzouten, om Rottekruid te ontdekken. Want loogzoutagtige Loog, in eene ontbinding van zuiver *Sublimaat*, in eene ontbinding van zuiver Rottekruid, en in een mengfel van beide de ontbindingen, in verschillende evenredigheden, gegooten, bragt geene zwartheid in eenige van die allen voort: en alhoewel het zuivere *Sublimaat*, en de mengfels van het zelve met *Arsenicum*, eenig verschil in de proeven vertoonden, zoo waren deeze verschillen toch zoo standvastig, noch zoo sterk uitsteekende niet, dat men ze in 't algemeen als kenmerken konde ter nederstellen van de tegenwoordigheid of afwezigheid van Rottekruid: verscheidene staaltjes van *Sublimaat*, als zuiver bekend, verschilden grootelyks in dit opzigt; waarfchynelyk om dat ze wat meer of minder Kwiksilver bevatteden, naar evenredigheid van het zuur, of om dat ze een klein gedeelte hadden van die zuuren, die in de bereidinge, als middelingen, gebeezigd waren.

Sommige Chemisten ontkennen de mogelijkheid van deeze vervalsching. Daar is eene bewerking, die zeer gemeen is in de boeken der Chemisten, waarin *Sublimaat* en Rottekruid, te saamen vermengd zynde, en om op te heffen gezet, niet te gelyk in eenen klomp opreizen, of iets uitleeveren, dat naar de bereiding, die hier bedoeld wordt, gelykt: want het Rottekruid slurpt het zuur van het *Sublimaat* op, en wordt daar door tot vloeibaarheid of de dikte van boter gebragt; terwyl het Kwiksilver, dus van het zuur bevryd, in zyne vloeibaare gedaante afdruipt: indien het Rottekruid niet genoeg is om het geheele *Sublimaat* los te maaken,

zoo stremt het overige van het *Sublimaat* onderscheidenlyk van het boteragtig Rottekruid te saamen. Waaruit zy besluiten, dat Rottekruid en *Sublimaat* niet tot een krystallynen koek te saamen kunnen vereenigd worden, de gedaante, in welke deeze bereiding by ons gebragt wordt.

De bovenstaande proeve is niet ten eenemaal beslissende; want alhoewel Rottekruid en Zwavel de vereischte gedaante niet aanneemen door de gewoone bewerkingen, zoo is het toch mogelyk, dat ze zulks door eene andere bestiering doen. Het zal derhalven niet ongepast zyn (alhoewel ik nooit reden gevonden heb, om te denken, dat dit misbruik geoefend zy) middelen aan te wyzen, tot geruststelling van die geenen, die begeerig zyn, zich zelve te overtuigen van de echtheid van deeze gewigtige bereidinge. Laat een weinig van het *Sublimaat*, in een glazen mortier tot poeder gemaakt, wel gemengd worden met tweemaal deszelfs gewigt zwarte smeltpoeder (zie bladz. 550.) en een weinig vyffel of schraapfel van yzer: doet het mengfel in een smeltkroes, die vier of vyfmaal zoo veel kan bevatten; geef 'er eene langzaam toeneemende hitte aan tot dat de opborling ophoudt, en vermeerderze dan schieelyk tot eene witte hitte. Indien 'er geen rook van nijen-reuk, gedurende de bewerkinge, bespeurd kan worden; en als de yzerdeeltjes derzelver gedaante behouden, zonder dat 'er eenigen van smelten; zoo mogen wy, naar myne gedachte, verzeekerd zyn, dat het mengfel geen Rottekruid bevat.

SUBLIMAAT is een zeer sterk invreetend middel, dat alle de deelen van het lichaam, die het aanraakt, oogenblikkelyk bederft en verniet. Eene ontbinding 'er van in water, in de evenredigheid van omtrent een drachma tegen een quart, wordt gebruikt om wild vleesch onder te houden, en vuile zweeren te zuiveren; en een ruimer verdunde ontbinding, als een blanketfel, en om ongedierte van de huid te vernielen. Maar in deeze uitwendige gebruiken zelfs is veele voorzigtigheid noodig.

Sommigen hebben het nogthans gewaagd, hetzelfde inwendig te gebruiken, in de gifte van een

een tiende of van een agtste van een grein. BOERHAAVE verhaalt, dat, indien een grein van het zelve in een once of meer water ontbonden wordt, en een drachma van deeze ontbinding, met fyroop van Vioolen verzagt, twee of driemaal daags ingenomen, het zelve wonderen doen zal, in menige, ongeneeslyk geachte, ongemakken; doch waarschuwt ons byzonderlyk, het niet daar mede te waagen, ten zy de wyze van het te bestieren wel bekend zy.

Sublimaat, in Geesten van wyn ontbonden, is onlangs in ruimer giften inwendig ingegeven; te weeten van een vierde grein tot een half grein.

Deeze wyze van het zelve te gebruiken is door den Baron van Zwieten te Weenen in zwang gebragt, byzonderlyk voor Venuskwaalen; en men heeft in dit Koningryk ook verscheidene proeven daar van met goed gevolg genomen. Agt greinen van het *Sublimaat* worden in zeffen oncen verbeterden Geest van wyn, of proefgeest ontbonden; de verbeterde Geest ontbindt het volmaakter, en schynt het Geneesmiddel zagter te maaken in zyne werkinge, dan de proefgeest van het oorspronkelyk voorschrift van van Zwieten. Van deeze ontbinding worden van een tot twee lepels vol, dat is van een half once tot een once tweemaal daags ingegeven, en zulks vervolgd tot dat alle de toevallen verdweenen zyn; wel acht geevende dat men eenen zagten leefregel houde, met ruime affpoeling; want anders is het *Sublimaat* bekwaam om te purgeeren, en geweldige krimping te veroorzaaken. In den beginnen zal het gemeenelyk min of meer purgeeren; maar naderhand schynt het voornaamelyk door de pis en de doorstraaling te werken.

Sublimaat bestaat uit Kwikzilver met een groote menigte zuur van Zeezout vereenigd. Daar zyn twee algemeene wyzen, om deszelfs invreetende hoedanigheid te vernietigen, en hetzelve zagter te maaken; door zoo veel verscht Kwikzilver met het zelve te vereenigen, als het zuur instaat is op te neemen, en door een gedeelte van 't zuur af te scheiden, door middel van loogzoutagtige Zouten en dergelyken. Op het eerste grondbeginfel wordt

het zoete Kwikzilver gemaakt; op het laatste, het witte *Precipitaat*.

MERCURIUS DULCIS SUBLIMATUS.

Zoetgemaakt opgeheeven Kwikzilver.
Lond.

Neem van

Invreetend opgeheeven Kwikzilver; een pond;

Gezuiverd Kwikzilver, negen oncen.

Het Sublimaat tot poeder gemaakt hebbende, doet het Kwikzilver daar by, en laat het tsaamen in een distilleerkolf trekken, met eene zagte zandhitte, tot dat zy vereenigen; de hitte dan vermeerderende, laat het mengsel opgeheeven worden. De opgeheeven stoffe, van het scherp gedeelte ontdaanzynde, boven aan het glas, en zulke bolletjes van Kwikzilver als onderscheidenlyk te voorschyn koomen, moeten tot poeder gemaakt, en wederom opgeheeven worden; en deeze opheffing moet zesmaal herhaald worden.

Edinb.

Neem van

Invreetend opgeheeven Kwikzilver, in een glazen mortier tot poeder gemaakt, vier oncen;

Zuiver Kwikzilver, drie oncen.

Meng het wel te saamen, door het lang in een glazen, of marmeren mortier te vryven, tot dat het Kwikzilver niet meer gezien wordt; zorg draagende, dat men het fyne poeder, dat wech vliegt vermyde. Doet het poeder in een langwerpige fles van zulk eene grootte, dat 'er alleen een derde van gevuld zy; en zet het glas in een zandfurnuis, zoo dat het zand tot de helft van zyne hoogte komt. Door het vuur trapswyze aan te wenden zal byna al het Kwikzilver sublimeren, en zich aan het bovenste deel van het vat hechten. Het glas dan ge-

Yyy 2

gebroken, en het roode poeder, dat op deszelfs bodem gevonden wordt, niet het witagtige, dat aan den hals gehecht is, wech geworpen zynde, laat het witte Kwikzilver wederom drie of viermaal opgeheeven worden.

De vryving van *Corrosief Sublimaat* met Kwikzilver is een zeer schadelyk werk: want het is byna onmogelyk zelfs met de grootste zorgvuldigheid, te beletten, dat de ligter deeltjes van het eerste opreizen, en den mond en de oogen der Bewerkers aandoen. Het is nothans van het grootste belang, dat de inmengfels volkomen vereenigd zyn, eer dat de opheffing begonnen wordt: en dit kan gemakkelykst verricht worden door de trekkinge, die in de eerste der bovenstaande bewerkingen geordonneerd is. Het is inderdaad evenwel noodzaakelyk, dat het *Sublimaat* gepulverizeerd wordt, eer het Kwikzilver daar by gedaan wordt, maar dat kan, met een weinig voorzigtigheid, veilig gedaan worden; byzonderlyk, als de stoffe, gedurende de pulverizeering, nu en dan met een weinig Geest van wyn gesprenkeld wordt; dit byvoegsel verhindert de vereeniging in 't minste niet, noch benadeelt het de Sublimeering: ook is het goed, het bovenste gedeelte van het Sublimeervat niet ten eerste dicht te maaken met een papieren kap, (gelyk men gewoonelyk doet) maar dit uit te stellen tot dat het mengfel begint opgeheeven te worden; op dat de Geest moge uitwaasfemen.

Het redelyke van deeze bewerking is byzonderlyk oplettens waerdig; en zulks zoo veel te meer, om dat eene kwaalyk begreepen *Theorie*, hierin, verscheidene dwaalingen heeft voortgebracht in opzigt tot de bewerking van mercuriaalen in 't algemeen. Want men heeft ondersteld, dat de zoetmaking, gelyk het genoemd wordt, van *Mercurius Corrosivus* daar aan toe te schryven is, dat de *spicula*, of scherpe puntjes, waar van deszelfs invreetende kragt afhangt, door de herhaalde opheffing gebrooken en afgemaakt zyn. Maar zoo dit gevoelen recht was, zou het *corrosief* zagt worden, zonder eenig byvoegsel, enkel door het herhaalen van de opheffing; doch

zulks strydt tegen alle ondervinding. De verzagting van de invreetende hoedanigheid van het opgeheeven Kwikzilver moet geheel en al toegeschreeven worden aan de vereeniging van zoo veel versch Kwikzilver met het zelve, als 'er mede vereenigd kan worden; en door wat voor middelen deeze vereeniging ook uitgewerkt zy, zal de bereiding toch genoeg verzoet zyn.

Vryving en Trekking bevorderen de vereeniging van die beiden; terwyl de Opheffing veel eer geschikt is om ze van een te scheiden. De verstandige Bereider zal derhalve zich niet bekommeren, om de bolletjes van Kwikzilver, die na de opheffing te voorschyn koomen, zorgvuldig af te scheiden; veel eer zal hy trachten dezelve met het overige te vereenigen, door de vryving en trekking te herhaalen.

Het *COLLEGIE van Wirtemberg* wil, dat hunne *Mercurius dulcis* maar tweemaal opgeheeven worde; en het *Augsburgsche* maar eens: en *Neuman* stelt voor, het zelve onmiddelyk te maaken, door eene enkele opheffing van de inmengfels, uit welken het *corrosief Sublimaat* bereid is, door alleenlyk het Kwikzilver in eene grooter evenredigheid te neemen. Indien de *Artseny*, op eene van beide deeze wyzen gemaakt, in eenigen trap scherp is, zoo zal water, eenigen tyd op dezelve gekookt, dat gedeelte ontbinden en afscheiden, waarin derzelver scherphheid bestaat.

De Kenmerken, dat de bereiding genoeg zoetgemaakt is, zyn, dat het volkomen smaakeloos is voor den smaak, en niet ontbindbaar door lang koken in water. Of nu het water, waar in het gekookt is, eenig gedeelte van hetzelfde opgenomen heeft, kan men weeten, door eene loog van eenig vast loogzoutagtig zout, of eenigen vluggen loogzoutagtigen Geest, in het vogt te laten druipen: want als het Afkookfel eenige bezwangering van het Kwikzilver heeft, zoo zal het door dit byvoegsel troebel worden; zoo niet, zal het helder blyven. Doch hier moet men zorg draagen, dat men niet bedroogen worde, door eene vreemde zoutigheid in het water zelf: want de meeste gemeene fontein wateren worden melkagtig op het bydoen van Loogzouten;

ten; en daarom moet men, tot het doen van deeze soorte van proeven, gedistilleerd water, of regenwater gebruiken.

Mercurius dulcis, zevenmaal opgeheeven, was voor heen gemeenelyk genaamd *Calomelas* en *Aquila alba*; naamen, die nu verworpen zyn zoo wel by het COLLEGIE van *Londen*, als dat van *Edinburgh*. *Calomelas* is inderdaad een zeer oneigen naam voor eene witte bereiding, dewyl het woord eene zwarte kleur insluit: maar, door zoetgemaakt Kwikzilver met vlugge Geesten te wryven, wordt het zwartagtig, en dit is mogelyk de waare *Calomel*.

Het zoetgemaakte Kwikzilver schynt een van de beste en veiligste bereidingen van dit mineraal, voor het algemeen gebruik, te wezen, het zy men voor heeft, dat het als een kwylverwekkend, zweetdryvend, of als een veranderend middel werke. Veelen der uitgewerkte bewerkingen zyn niet anders dan poogingen, om zulk een Geneesmiddel van Kwikzilver voort te brengen, als dit wezendlyk is.

De gifte om kwyling te verwekken, is tien of vyftien greinen, in de gedaante van een sikkbrok, of pillen, elken avond of dikwyls ingenomen, tot dat de kwyling begint. Als een veranderend en zweetmiddel, wordt het in giften van vyf of zes greinen ingegeven; nu en dan eens een purgeermiddel tusschen beiden gebruikende, om voor te koomen, dat het den mond aandoe. Nogthans voldoet het veel beter, wanneer het in kleiner giften ingegeven wordt; als, van een, twee, of drie greinen elken morgen en avond ingegeven, in vereeniging met zulke zelfstandigheden, die deszelfs werking tot de huid bepalen, gelyk het Extract van Hars van *Guajacum*; de Lyder moet zich ondertusschen warm houden, en rykelyk warme affpoelende vogten drinken. Door deeze wyze van bestieringe zyn hardnekkige huid en venusziekten met goed gevolg geneezen geworden, zonder eenige merkelyke vermeerdering van de gevoelige ontafingen.

PANACEA MERCURII.

Algemeen Geneesmiddel van Kwikzilver.

Neem eenige hoeveelheid van opgeheven *Calomel*, en viermaal zoo veel Geest van wyn. Trek het t'saamen in eene zandhitte, twintig dagen lang, het vat dikwyls omschuddende; giet den Geest dan af, en droog het poeder tot gebruik.

DEEZE bereiding verschilt weinig, indien iets, van de voorgaande; want, gelyk *Lemery* wel aanmerkt, de Geest van wyn ontbindt niets van de *Calomel*. Sommige *Chemisten* hebben daarom een proefgeest, of gemeen water aangepreezen, als geschikter tot het oogmerk, dan verbeeterden Geest: indien 'er inderdaad eenig gedeelte van de *Calomel* overblyft, dat niet genoeg zoetgemaakt is, zoo zal dat ontbonden worden, door het water te kookken, en gevolgelyk wordt de bereiding zachter; maar als de *Calomel* wel gemaakt is, zal water zelfs 'er geen kragt op hebben; dewyl het Kwikzilver en de Geest zoo naauw met elkanderen vereenigd zyn, dat ze geene scheiding toelaaten door de middelen, die hier voorgesteld zyn. En inderdaad heeft goede *Mercurius dulcis* ook niet noodig, dat 'er iets van zyn zuur wechgenomen worde, als zyn de reeds zagt en veilig genoeg in zyne werkinge. Daarom heeft het COLLEGIE van *Edinburgh*, dat deeze bereiding in de voorgaande Uirgaven van hunne Apotheek aangenomen hadt, dezelve nu verworpen.

MERCURIUS PRÆCIPITATUS ALBUS.

Wit nedergeploft Kwikzilver.
Edinb.

Ontbind invreetend opgeheeven Kwikzilver in eene genoegzaame hoeveelheid heet water, en laat wat Geest van *Ammoniac* zout langzaamhand in de ontbinding druipen, zoo langs als 'er eenige nederplofing opvolgt. Wasch het neergeplofte poeder op een teems met verscheidene versche gedeelten warm water.

DEEZE bereiding wordt voornaamelyk in
YYY 3 zalt

zalven gebruikt, tot welk oogmerk derzelve schoone witte kleur geene geringe aanpryding is. Tot inwendige oogmerken wordt zezeldzaam gebruikt, noch is ze ook in 't geheel niet noodig: want zy is byna gelyk aan *Mercurius dulcis*, maar onzekere in haare uitwerkingen. Invreetend opgeheeven Kwikzilver bestaat, gelyk wy reeds gezien hebben, uit Kwikzilver met een groot gedeelte zuur vereenigd: daar wordt het zoetgemaakt, door zoo veel versch Kwikzilver daar by te doen, als genoeg is om al het zuur te verzadigen; hier nu door al het zuur af te scheiden, dat niet verzadigd is. Deeze laatste wyze schynt eene verkwistende, niet alleen wegens het verlies van het zuur, maar ook van den vluggen Geest, die 'er noodig is om het op te sloppen. De Bereider kan nogthans het vlugge zout, als hy het der moeite waardig acht, uit het vogt herkrygen, door by het zelve, na dat het nederploffel afgescheiden is, eene gevoeglyke hoeveelheid potasch te doen, en het met eene zagte hitte te distilleeren, op dezelfde wyze, als voor den Geest, of het vlugge zout van Ammoniac zout; want uit de vereeniging van den vluggen Geest, met het zuur van Zeezout in het *Sublimaat*, wordt, in de nederploffinge, weder een waar Ammoniac zout voortgebracht. Het is geenszins raadzaam; het vogt zelf, als eene ontbinding van Ammoniac zout te gebruiken, of het Ammoniac zout, door uiddampinge en krySTALLISERINGE daar van af te scheiden, dewyl een gedeelte van 't Kwikzilver zou kunnen behouden zyn, en gevaarlyke hoedanigheden mededeelen: maar het vlugge zout, door distilleeringe afgescheiden, kan gerustelyk gebruikt worden, zonder te vreezen, dat het eenig Kwikzilver zal bevatten, dewyl 'er niets van het zelve zal opreizen met de hitte, door welke vlugge zouten gedistilleerd worden.

Vaste Loogzouten beantwoorden even goed aan 't oogmerk, om ontbindingen van *Sublimaat* neder te ploffen, als de vluggen; maar het *Præcipitaat*, door middel van de eersten verkreegen, in plaats van wit te zyn, gelyk met de laatsten, is gemeenlyk van eene roodagtig geele, of oranje kleur. By aldien Ammoniac zout tegelyk met het *Sublimaat* ont-

bonden wordt, zal het bydoen van vaste Loogzouten, door het ontwikkelen van het vlugge loogzout van het Ammoniac zout, even zoo wit eene nederploffing veroorzaaken, als of het vlugge Loogzout te vooren afgescheiden en in zynen zuiveren staat gebeezigd was: en deeze verkorting is nu door het COLLEGIE van *Londen* toegeestaan. De bewerking is als volgt:

Lond.

Neem van

Invreetend opgeheeven Kwikzilver,
Ammoniac zout, van elks even veel gewigt.

Ontbind het beide te saamen in water, kleins de ontbinding, en plof het neder met eene ontbinding van eenig vast loogzoutagtig zout. Wasch het nedergeplofte poeder, tot dat het volkoomen zoet is (dat is smaakeloos of vry van scherpeheid.)

HIER zal het Ammoniac zout, behalven dat het zyne nuttigheid heeft tot het voornaame oogmerk, dat is, een vlug Loogzout te bezorgen om een wit *Præcipitaat* te maaken, de ontbinding van het *Sublimaat* bevorderen; daar het in zich zelf bezwaarlyk, en naauwelyks in 't geheel, gantfchelyk kan ontbonden worden door herhaalde kooking in water: want hoe kundig het ook bereid is, zal een gedeelte toch een minder evenredigheid van zuur hebben, en gevolglyk naby koomen aan den staat van *Mercurius dulcis*. Groote oplettendheid is 'er noodig in de nederploffinge; want als 'er onvoorzigtiglyk al te veel van de ontbinding van 't vaste Loogzout bygedaan wordt, zal het *Præcipitaat* zyne fraaije witte kleur, om welke het geacht wordt, verliezen.

EEN *PRÆCIPITAAT*, van het voorgaande in aart verschillende, is gemeenelyk onderscheiden geweest met denzelfden naam van *MERCURIUS PRÆCIPITATUS ALBUS*; de bereiding daarvan, in de voorgaande Uitgave van de *Edinburgsche Apothek*, is als volgt:

Neem

Neem eenige hoeveelheid ontbinding van Kwikzilver (in Sterkwater gemaakt) en giet langzaamerhand by weiniges eenige zeer sterke pekels van Zeezout daarin, tot dat al het Kwikzilver neergeploft is in de gedaante van een zeer wit poeder; het welk op een teems met warm water moet gewasschen worden, tot dat het water zonder eenige scherphheid daar af komt. Dan moet het poeder tusschen de vouwen van papier gedaan en met eene zeer zagte hitte gedroogd worden.

Dit is eene zeer kwiftagtige bereiding; want Zeezout, hoeveel 'er ook van bygedaan wordt, zal nooit al het Kwikzilver nederploffen: dit blykt klaarlyk, als men eene geringe hoeveelheid vast loogzoutagtig zout, of Geest van vlug Loogzout doet by het vogt, dat overblyft, na dat het *Præcipitaat* neergevallen is, wanneer het wederom zalt roebel worden en eene groote menigte versich *Præcipitaat* laten vallen. *Homborg* merkt aan, dat, indien de zuure Geest een over-gedeelte zuur, naar evenredigheid van het Kwikzilver, bevat, 'er in 't geheel geene nederplofing zal volgen op het bydoen van de pekels van Zeezout. Indien het *Præcipitaat* al te dikwyls met heet water gewasschen wordt, zal het geheel en al ontbonden worden, en door den teems gaan: het zelfde zal gebeuren, wanneer men de pekels, die in 't eerst ter nederwerpinge van het Kwikzilver gebeezigd is, te lang op het *Præcipitaat* laat staan.

Sommigen hebben de gewoonte gehad van het bovenstaande witte *Præcipitaat* der winkels in plaatse van dit te stellen; maar zeer verkeerdelyk: want het eerste is zoo zagt, dat het niet oneigen den naam verdient van *dulcis*, waar door het in de voorgaande *Edinburgsche Apothek* onderscheiden werdt; terwyl dit in zoo verre invreetende is, dat het by de Hoefsmits als een korst- of roofmaakend middel gebeezigd wordt. Inwendig wordt het by ons zeer zelden gebruikt; onaan gezien de eigenschap, door *Boerhaave* daar aan toegeschreeven, dat het „mogelyk het beste middel zy, „dat tot hier toe door de *Mercurius* is uitge-

„leeverd.” Doch *Mercurius dulcis* brengt de goede uitwerkingen, welken dit ondersteld wordt te doen, met een grooter trap van zekerheid voort, en zonder het gestel te ontroeren, braaking te verwekken enz. het welk dit *Præcipitaat*, in eene gifte van twee of drie greinen, menigmaal doet.

MERCURIUS PRÆCIPITATUS FUSCUS vulgo
WURTZIL.

Bruin, gemeenelyk Wurtz's Præcipitaat genaamd.

Neem eenige hoeveelheid van eene ontbinding van Kwikzilver (in Sterkwater gemaakt) en laat wat loog van Wynsteen langzaamerhand daar in druipen, tot dat de opbruifching ophoudt. Dan zal 'er een poeder nederploffen, dat even als het voorgaande moet zoet gemaakt worden.

DEEZE bereiding was voor eenige jaaren in groote achtinge, maar tegenwoordig wordt ze zelden of nooit gebruikt, en daarom is ze nu verworpen door beide COLLEGIEN zoo wel dat van *Edinburgh*, als dat van *Londen*. In sterkte en uitwerkingen schynt ze van het zoete *Præcipitaat* niet te verschillen.

MERCURIUS PRÆCIPITATUS VIRIDIS.

*Groen nedergeploft Kwikzilver.
Edinb.*

Ontbind vier oncen van invreetend opgeheeven Kwikzilver, (vooraf tot poeder gemaakt) in een quart heet water.

Trek anderhalf once vyfvel van koper, met agt oncen Geest van Ammoniac zout, in een distilleerkolf, tot dat 'er een donker blaauw Aftreksel uit getrokken is.

Kleins het Aftreksel en laat het langzaamerhand in de ontbinding van 't Kwikzilver druipen: wanneer het *Præcipitaat* neergevallen is, damp het dan uit in eene zandhitte tot dat het droog is.

Dit

Dit verschilt van het zoete *Præcipitaat* daarin, dat het een bymengfel van koper bevat, welk het een braakmiddel maakt, al te wrang om met veiligheid inwendig gebruikt te worden: en hierom heeft de tegenwoordige praktyk het zelve byna geheel verworpen.

Deeze bereiding verschilt heel zeer van het groene *Præcipitaat* der voorgaande Apotheken. Daar in was het gedeelte koper, in de bereiding, als ze voleind was, begreepen, veel grooter; want alhoewel de voorgeschreven hoeveelheid minder is, nothans wordt alles, dewyl Sterkwater tot het scheivogt gebeezigd wordt, ontbonden; daar de vlugge geest, die hier gebruikt wordt, maar alleen een zeer klein gedeelte daar van uitrekt.

MERCURIUS EMETICUS FLAVUS.

*Het gele Braakmiddel van Kwikzilver.
Lond.*

Giet op gezuiverd Kwikzilver, in een glazen vat gedaan, tweemaal deszelfs gewigt sterken Geest, of Olie van Vitriool. Maak het vogt langzaamerhand heet, zoo dat men het ten laatste doe koken, tot dat 'er een witte klomp overblyft, die met een sterk vuur door en door moet gedroogd worden.

Deeze klomp wordt geelagtig, als men 'er warm water bygiet, en valt tot poeder, het welk met het water braaf moet gevreeven worden in een glazen mortier: laat het dan staan bezinken, giet het water af en wafch het poeder in verscheide gedeelten versch water, tot dat het genoegzaam verzoet is.

MERCURIUS PRÆCIPITATUS FLAVUS. seu TURPETHUM MINERALE.

*Geel Præcipitaat van Kwikzilver, of het mineraal Turbith.
Edinb.*

Neem vier oncen zuiver Kwikzilver, en agt oncen van Vitriool. Meng het voorzigtiglyk t'samen, en distilleer het in een Retort, die in een zandfurnuis geplaatst is, tot dat het droog is; de witte kalk, die op

den bodem agter gelaaten wordt, tot poeder gemaakt en in warm water geworpen, wordt aanstonds geel van kleur: wafch dit in versch water verscheiden herhaalde reizen, tot dat het alle zyne scherpheid verlooren heeft; droog het dan tot gebruik.

De hoeveelheid Olie van Vitriool, voor deezen voorgeschreeven, was eens zoo veel als in de bovenstaande ordonnantiën: de vermindering, nu in dit artikel gemaakt, verligt de bewerking grootelyks; en zelfs nog minder, dan de tegenwoordige hoeveelheid, zoude genoeg zyn.

BOERHAAVE ordonneert, deeze bereiding in een open glas te maaken, dat langzaam heet gemaakt, en dan aanstonds op gloeiende koolen gezet wordt; zorgdraagende, dat men de dampen ontwyke, die by uitstek schadelijk zyn. Deeze wyze zal zeer wel slaagen met een weinig behendigheid, als de inmengfels weinig zyn: maar wanneer het mengfel groot is, zoo is 't beter een Retort te gebruiken, die in een zandbad gezet is, met eenen ontvanger, die een weinig water bevat, daar aan gesmeerd. Wanneer de Olie van Vitriool begint te borlen, moet men ter deege oppassen, dat men de hitte gestaadig gaande houde, zonder ze eenigzins te vermeerderen, tot dat de opborling ophoudt, wanneer het vuur moet vermeerderd worden tot den uitersten graad, op dat 'er zoo veel van het overtollige zuur moge uitgedreeven worden als mogelyk is.

Indien de stoffe alleenlyk uitgedroogd wordt, is het een brandend zout, welk in de affpoeling met water byna geheel en al zal smelten, alleenlyk eene geringe hoeveelheid Turbith overlatende: hoe meer van het zuur verstrooid wordt, hoe minder van het overgebleeven Kwikzilver zal ontbonden worden, en gevolglyk zoo veel meer Turbith uitgeleeverd; naardien het vuur alleen het zuur uitdryft (te weeten dat gedeelte van het zuur, dat niet volkomen met Kwikzilver verzadigd is); terwyl water altoos een evenredig gedeelte van het Kwikzilver zelf, tegelyk met het zuur opneemt. Zelfs wanneer de stoffe sterk gekalcineerd is, zal 'er nog een gedeelte ontbindbaar blyven: dit blykt duidelyk, als men een weinig ontbinding van

valt

vast loogzoutagtig zout in de wassching giet, welk eene groote menigte geel *Precipitaat* zal nederwerpen, dat grootelyks naar *Turbith* gelykt, uitgezonderd dat het zoo geweldig niet werkt.

Uit deeze proeve blykt, dat de beste wyze, om dit poeder zoet te maaken is, door het water, dat men voor heeft tot deszelfs afwassching te gebruiken, met een bepaald gedeelte van vast Loogzout te bezwangeren: want hier door zal het afgewasschen *Turbith* niet alleen in grooter hoeveelheid uitkoomen, maar ook, en dat van grooter belang is, altoos eenen gelyken trap van sterkte hebben; eene omstandigheid, die byzonderlyk dient in acht genomen, voornaamelyk in het maaken van zulke bereidingen, die door eenen misflag in de bewerkinge al te geweldig invreetende zouden worden, om met eenige maa- tige veiligheid gebruikt te kunnen worden.

Het is opmerkelyk, dat, schoon het overtollige zuur hier door het Loogzout uit het Kwikzilver wordt opgenomen; dat zuur nogthans, in sommige omstandigheden, dit zout verzaakt, om zich met het Kwikzilver te vereenigen. Want indien *Tartarum vitriolatum*, of *Nitrum vitriolatum* (dat is, eene vereeniging van het zuur van Vitriool met vast Loogzout) in water ontbonden wordt, en de ontbinding gedaan wordt by eene ontbinding van Kwikzilver in Sterkwater, zal het zuur van Vitriool zich met het Kwikzilver vereenigen, en met het zelve *Turbith* uitmaaken, dat na den bodem valt; latende alleenlyk het Loogzout in het Sterkwater ontbonden, en met het zuur daar van tot eene herstelde Salpeter vereenigd, agter. Op dit grondbeginsel steunt de bereiding door *Wilson* beschreeven, onder den tytel van *Een uitsteekend Precipitaat van Kwikzilver*; welk niet anders is, dan oprecht *Turbith*, hoewel in 't algemeen voor zodanig niet bekend. Het wordt gemaakt door vier oncen gevitrioneerde Salpeter in zestien oncen Geest van Salpeter te ontbinden; en in dit saamgemengd vogt, vier oncen Kwikzilver; het scheivogt in een zandbad, daaraf trekken-

de, en den goudkleurigen klomp, die overblyft, met water verzoetende.

Mineraal Turbith is een sterk braakmiddel, en tot dat oogmerk werkt het 't allerkragtigste van alle de merkuriiaalen, die veilig kunnen ingegeven worden. Echter is deszelfs werking niet bepaald tot de eerste wegen; want het zal somtyds eene kwyling verwekken, als 'er niet schieelyk een purgeermiddel op genomen wordt. Deeze Artseny wordt voornaamelyk gebruikt in vergiftige Zaaddruipingen, en andere Venuskwaalen, als 'er eene sterke toevloed van vogten tot de deelen is: het wordt gezegd ook met goed gevolg gebeezigd te zyn, in sterke gestellen, tegens melaatsheid en hardnekkige verstoptheden der klieren: de gifte is van twee tot zes of agt greinen. Het kan, in giften van een grein of twee, als een veranderend en zweetmiddel worden ingegeven, op dezelfde wyze als de *Mercurius calcinatus*, waarvan reeds gesproken is.

Deeze Artseny is onlangs aangepreezen als het kragtigste behoedmiddel tegen de Waterrees (a). Daar zyn verscheidene voorbeelden, dat dezelve de dolheid in honden, die gebeeten waren, voorgekoomen heeft; en in sommigen heeft ze de genezing voortgebracht, na dat de dolheid reeds begonnen was: men kan elken dag zes of zeven greinen tot een scrupel toe ingeeven, of voor een korten tyd om den anderen dag, en zulks herhaalen op de twee of drie agtereenvolgende volle en kwartier Maanen. Men heeft ook eenige proeven op Menschen gedaan, die van dolle honden gebeeten waren; en in deezen schynt het *Turbith*, het zy als een braakmiddel, of als een veranderend middel gebruikt, goed gevolg gehad te hebben. Zie *Jacobs* verhandeling over de *Hondsdolheid* (b).

De Wasschingen van *Mineraal Turbith* worden van sommigen uitwendig gebruikt, voor de schurftigheid en andere vuiligheden van de huid. In sommige gevallen kunnen de mercuriaale wasschingen goed zyn; maar zy moeten altoos met groote omzigtigheid gebruikt

(a) *Hydrophobia*. (b) *James's Treatise on canine madness*.

bruikt worden: deeze, daar wy nu van spreken, is geenszins te verkiezen, om dat ze zeer ongelyk van sterkte is; want 'er wordt meer of minder van het Kwikzilver ontbonden, naar den graad van kalkbranding, gelyk boven reeds is aangemerkt. De *Parysche Apotheek* schryft eene wassching van Kwikzilver voor, die vry is van dit ongemak, onder den tytel van *Aqua mercurialis*, of *Mercurius liquidus*. Zy is saamgesteld uit een once

Kwikzilver, in eene genoegzaame veelheid Geest van Salpeter ontbonden, en met dertig oncen gedistilleerd water verdund. By gebrek van gedistilleerd water kan men regenwater gebruiken; maar van de fonteinwateren zyn 'er weinigen, die met de ontbinding van Kwikzilver willen vermengen, zonder troebel te worden en een gedeelte van het Kwikzilver neder te ploffen.

VIII A F D E E L I N G.

Bereidingen van Spiesglas.

ANTIMONIUM wordt t'saamgesteld uit een Metaal, met Sulphur, of gemeene Zwavel vereenigd.

Indien tot poeder gemaakt Spiesglas aan eene matige hitte wordt bloot gesteld, waasemt de Zwavel uit; terwyl het metaalagtig gedeelte overblyft in de gedaante van kalk, die door behoorlyke smeltingen kan hersteld worden tot een witagtig brosch metaal, dat *Regulus* genaamd wordt. Dit kan gereedelyk van andere lichaaamen van dien rang onderscheiden worden, door dien het niet ontbindbaar is in Sterkwater; deszelfs eigen Scheivogt is Koningswater.

Indien Koningswater op ruuw Spiesglas gegooten wordt, zal het metaalagtig deel ontbonden worden; en de Zwavel uitgeworpen ten deele tegen de kanten van het vat, en ten deele op de oppervlakte van het vogt, in de gedaante van een vetagtige geelle zelfstandigheid. Deeze door opheffinge afgescheiden en gezuiverd zynde, schynt uit alle proeven het zelfde te zyn, als zuivere gemeene Zwavel.

Het Metaal, van de Zwavel, waarmede het natuurlyk vermengd is, ontdaan, en daarna met gemeene Zwavel gesmolten zynde, neemt de gedaante en hoedanigheden van ruuw Spiesglas wederom aan.

Het metaal van Antimonie is een Geneesmiddel, dat van alle de bekende zelfstandigheden de grootste kracht heeft: eene hoeveelheid zoo klein, dat ze op de fynste schaal niet kan bespeurd worden, is instaat om vergiftige uitwerkingen voort te brengen, als het ontbonden, of in eenigen ontbindbaaren staat wordt ingenomen. Indien het in zulk eene gedaante wordt ingegeven, dat het aanstonds met de dierlyke vogten kan vermengd worden, is het geweldig braaking verwekkende; en als het zoo bestierd wordt, dat het langzaamer werkt, dan is het buikzuiverend; doch in beide deeze gevallen, als de gifte zeer klein is, een zweetmiddel. Dus zyn de aftreksels van dit metaal, offchoon de zuuren van plantgewassen zoo weinig van hetzelfde uittrekken, dat het overige niets van zyn gewigt schynt verloorren te hebben, sterk braaking verwekkende in kleine giften, en in nog kleiner, kragtig zweetdryvende. Men heeft het Koningske (a), tot de gedaante van pillen gebragt, die als vergiftige buikzuiverende middelen werkten, zonder eenig merkelyk verlies van derzelver gewigt, in het doorgaan door het lichaam, geleden te hebben; en zulks eene menigte reizen by herhaalinge.

Dit Metaal van het ontvlambaar beginfel, welk het met andere metaalagtige lichaaamen ge-

(a) *Regulus.*

gemeen heeft ontdaan, dat is tot eene kalk gebragt zynde, wordt onoplosbaar en werkeloos. Desnietteenstaande smelt de kalk, met een sterk vuur gedreeven zynde, tot glas, dat al zoo gemakkelyk (voor een gedeelte) te ontbinden is, en alzo vergiftig in zyne werkinge, als het Koningske zelf: het glas, met zodanige zelfstandigheden, die deszelfs ontbindbaarheid beletten, vermengd zynde, als met wasch, harsen, en soortgelijke, wordt wederom zagt.

Zuuren van plantgewassen, gelyk reeds gezegd is, ontbinden slegts een zeer gering gedeelte van dit metaal; en nogthans is de ontbinding 'er van kragtig braaking verwekkende, en buikzuiverende. Alleen de zuuren van Vitriool en Salpeter verbyten het tot poeder, waaraan zy zoo los gehecht zyn, dat ze 'er in eene goede maate, door water, en geheel en al door vuur kunnen afgescheiden worden, het Koningske overlatende in de gedaante van kalk, die gelyk is aan zulke, die door vuur alleen bereid is. Het zuur van Zeezout heeft eene zeer verschillende uitwerking: dit brengt het Koningske tot een geweldig invreetend middel, en schoon het bezwaarlyk daar mede vereenigt, nogthans hecht het zich zoo sterk daar aan vast, dat het noch door eenige affpoeling, noch door vuur kan afgescheiden worden; zoo dat het Koningske tegelyk daar mede opreift.

De zuuren van Vitriool of Salpeter verdryven dat van Zeezout, en brengen dus het invreetende metaal tot eene kalk, die aan de voorgaande gelyk is.

Zwavel verzwakt de kragt van dit metaal aanmerkelyk: en hier van daan is de ruuwe Antimonie (waarin het Koningske van een vierde tot de helft van zyn gewigt met Zwavel vereenigd is) altemaal zagt. Indien een gedeelte van de Zwavel, door zulke bewerkingen, die het metaal niet vernielen noch tot kalk branden, wech genomen is, zoo wordt de overblyvende klomp naar evenredigheid zoo veel te meer werkzaam.

De Zwavel van Spiesglas kan door verbrandinge met Salpeter uitgedreeven worden: en hoe grooter de hoeveelheid van Sal-

peter is, tot een zeker punt toe, hoe meer 'er van de Zwavel zal verstrooid worden, en de bereiding kragtiger werken. Indien de hoeveelheid van Salpeter meer is, dan 'er noodig was, om de Zwavel te verteeren, zoo zal het overige, met het brandbaar beginsel van het Koningske in vlam opvliegende, het zelve wederom zagt maaken.

De Zwavel van Spiesglas wordt insgelyks opgenomen, in smeltinge, door zekere metaalen, en door loogzoutagtige Zouten. Deeze laatsten, als ze met Zwavel vereenigt worden, zyn een Scheivogt voor alle metaalen, (Zink alleen uitgezonderd) en hier van daan wordt het Koningske, als de smelting lang vervolgd wordt, opgenomen en ontbindbaar in water gemaakt.

CROCUS ANTIMONII MEDICINALIS.

Geneeskundige Saffraan van Spiesglas.

Neem van
Spiesglas, agt deelen;
Salpeter, een deel.

Meng en werp het by een weinig teffens in een roodheete smeltkroes: neem de smeltkroes, als de verbranding ophoudt, uit het vuur, en maak de stoffe tot poeder.

DEEZE bereiding is zagt genoeg, hoewel veel werkzaammer dan het ruuwe metaal: agtien of twintig greinen zullen, in sommige gestellen, zoo wel opwaards als nederwaards, hoewel heel zagtelyk, werken. Het schynt zeer naby overeen te koomen met den *Rogulus medicinalis*, hier na te beschryven.

In deeze en de volgende bewerkingen met Salpeter, moet de Bewerker acht geeven, dat hy slegts een weinig te gelyk van de stoffe in de smeltkroes werpe, en wagte dat de verbranding van het eene gedeelte over is, eer hy een ander daar by doe; want als 'er te veel gelyk in gedaan wordt, zal de verbranding zoo geweldig zyn, dat een groot gedeelte van de stoffe over de smeltkroes zou gedreeven worden. Het poeder wordt 'er gemakkelyk in gebragt met een kleine yzeren le-

Zzz 2

lepel: maar men moet wel zorgdraagen, dat 'er niet enige vonk van een kool met de lepel in gebragt worde, welk het overige van het mengfel in vuur en vlam zou zetten.

CROCUS ANTIMONII MITIOR.

De zagter Saffraan van Spiesglas.

Neem van
Spiesglas, twee deelen;
Salpeter, een deel.

Meng het t'saamen, en werp het poeder langzaam in een rood heete smeltkroes. Doet de stoffe van het vuur zoo haast als de verbranding ophoudt (zonder ze te laten smelten) en maak ze tot poeder.

DEEZE wordt *zagter* genaamd, niet ten aanzien van de Saffraan, die boven beschreeven is, maar ten opzigt van die volgt. Zy werkt veel sterker dan de voorgaande; want de vermeerdering van de Salpeter, maakt dat 'er veel meer van de Zwavel van 't Spiesglas verstrooid wordt. De *Gecommitteerden* van *Londen* hebben dezelve in hun eerste Ontwerp aangenomen, in de hoedanigheid van een zagt werkend middel van Spiesglas, welk in veele voorbeelden bevonden is een Geneesmiddel van goed gevolg te zyn, zonder een eenig, waar in het onveilig was. Doch sommige proeven, hun naderhand bekend gemaakt, waar door de werking van deeze en de volgende Saffraan met elkanderen vergeleeken werden, bewoogen hen om deeze bereiding ter zyde te leggen. Ze schynt alleen daar in van de andere te verschillen, dat ze zoo geweldig niet is.

CROCUS ANTIMONII.

Saffraan van Spiesglas, gemeenelyk genaamd Crocus metallorum (Saffraan van metaalen) en by de buitenlandsche Schryvers Heper Antimonii, of Lever van Spiesglas.

Lond.

Neem van
Spiesglas,
Salpeter, van elks evenveel gewigts.

Maak het elk byzonder tot poeder; meng het dan en werp het in een smeltkroes, die tot witwordens toe heet gemaakt is, op dat het mengfel, na de verbranding, moge smelten. Giet het dan uit, doet het schuim 'er af, en bewaar de stoffe, die daar onder is, tot gebruik: het verschilt in kleur naar de aanhoudendheid van de hitte; want hoe langer het in de smeltinge gehouden wordt, hoe geeler het zyn zal.

Edinb.

Het mengfel van Spiesglas en Salpeter, als boven gemaakt, moet in een rood heete smeltkroes geworpen; als het slaan of losbarsten over is, moet de roodagtige metaalstoffe van de witte korst gescheiden, en door herhaalde wasschingen met heet water verzoet worden.

HIER wordt de Zwavel der Antimonie byna geheel verteerd, en het metaalagtig deel, van zynen verbeeteraar ontzet, alleen overgelaten. Deeze bereidingen, van twee tot zes greinen ingegeven, werken als geweldige braakmiddelen, en brengen het gestel grootelyks in wanorde. Derzelver gebruik heeft voornaamelyk plaats in zinneloosheden; als de grondslag van eenige andere bereidingen; en by de Hoeflimits, die menigmaal een once of twee daags, in verscheidene giften verdeeld, als een veranderend middel aan de paerden geeven: in deeze en andere viervoetige Dieren werkt dit Geneesmiddel voornaamelyk als een zweetdryvend middel.

De Chemisten zyn gewoon geweest, de Saffraan te maaken met een kleiner gedeelte Salpeter, dan hier boven is voorgeschreeven; en zonder eene verdere smelting, dan die uit de hitte volgt, welke de stoffe door de verbranding verkrygt, welke, als de menigte groot is, zeer aanmerkelyk is: men doet 'er een

een weinig gemeen zout by om de smelting te bevorderen. Het mengfel wordt langzaamerhand in een yzeren pot of mortier gedaan, die wat heet gemaakt is, en onder een schoorsteen gezet: als de eerste lepelvol daarin gedaan is, wordt 'er een stuk van een glimmenhoutskool by geworpen, die de stoffe in vlam zet: dan wordt het overige mengfel by wynigjes teffens daar by gedaan: de verbranding is haast over, en alles vertoont zich in volkomen smeltinge: wanneer het koud geworden is, wordt 'er eene groote menigte schuim op de oppervlakte gevonden; welk schuim 'er gemakkelyk met een hamer afgeslagen wordt. De Saffraan, op deeze wyze gemaakt, is rooder van kleur, dan die dereerste bewerkinge, hier boven beschreeven.

CROCUS ANTIMONII LOTUS.

Gewasschen Saffraan van Spiesglas.
Lond.

Maak de Saffraan tot een zeer fyn poeder, en kook dat in water: dit water dan wechwerpende, wassch het poeder verscheiden maelen in versch warm water, tot dat het volkomen sijnakeloos wordt.

DEEZE bewerking is voornaamelyk ingericht voor de bereiding van Wynsteen om te braaken; waarvan hier na, en den braakwyn van Spiesglas, bladz. 301. beschreeven. Indien de Saffraan ongewasschen tot dit oogmerk gebruikt wierdt, zoude het Loogzoutagtig Zout, waarmede zy eenigermate door de verbrandinge van de Salpeter bezwangerd is, de zuuren van den Wynsteen en van den wyn gedeeltelyk verzadigen, en dus, derzelver werking op het metaalagtig gedeelte van het Spiesglas belettende, die Geneesmiddelen zeer onzeker maaken in sterkte: en op dat deeze onzekerheid des te beter moge tegengegaan worden, wordt het Glas of liever het zuivere Koningske van Spiesglas van sommigen beter gehouden, dan de Saffraan, zoo wel voor den Wynsteen, als Wyn om te braaken. Het COLLEGIE van *Edinburgh*, als blykt uit de voorgaande bewerkinge, staat niet toe, de Saffraan

ongewasschen te neemen; om dat de afwasching een gedeelte van derzelver bereidinge uitmaakt.

EMETICUM MITE ANTIMONII.

Een zagt Braakmiddel van Spiesglas.

Neem van
Spiesglas, een deel;
Salpeter, twee deelen.

Vryf het te saamen, en werp het by weinigjes in een rood-heete smeltkroes: wanneer de verbranding over is, moet de overblyvende stoffe, die wit is, tot gebruik gewasschen worden.

DE hoeveelheid van Salpeter is hier zoo groot, dat ze niet alleen de Zwavel der Antimonie verteert, maar ook een groot gedeelte van het brandbaar beginsel van het Koningske. BOERHAAVE, van wien deeze bereiding overgenomen is, onderrecht ons, dat het zoo zagt is, dat het menigmaal slegts een ligte walging en zachte braaking verwekt, met eene groote ontlasting van speeksel en dikke pis. Deszelfs uitwerkingen schynen byna dezelfde te zyn, als die van den *Regulus medicinalis*, en de *Crocus medicinalis*.

CALX ANTIMONII.

Kalk van Spiesglas, gemeenlyk genaamd
Zweetmiddel van Spiesglas.
Lond.

Neem van
Spiesglas, een deel;
Salpeter, drie deelen.

Laat de Antimonie, tot poeder gemaakt, terdege met de Salpeter gemengd worden, en langzaamerhand in een smeltkroes geworpen, die wit gloeiend heet gemaakt is; de stoffe daarna van het vuur genomen zynde, moet met water gewasschen worden, zoo wel van het zout, dat 'er aanhangt, als van
het

Zzz 3

het grover gedeelte, dat niet zoo volkomen gekalcineerd is.

Edinb.

Neem van

Spiesglas, een half pond;

Salpeter, anderhalf pond.

Maak het elk byzonder tot poeder, meng het dan te saamen, en werp het mengsel met een kleine lepel teffens in een roodheete smeltkroes: laat de witte klomp, als de losbarsting over is, nog een half uur in het vuur gekalcineerd worden; maak het dan tot poeder, en bewaar het in een glazen vat, dat dicht toegestopt is.

Dit poeder, ongewasschen zynde, wordt genaamd

ANTIMONIUM DIAPHORETICUM NITRATUM.

Gesalpeterd Zweetmiddel van Spiesglas.

Wanneer het poeder met versche gedeelten water gewasschen wordt, tot dat het water smaakeloos daar af komt, wordt het genaamd

ANTIMONIUM DIAPHORETICUM LOTUM.

Gewasschen Zweetmiddel van Spiesglas.

De verscheidene wasschingen t'saamen vermengd, gekleinsd en over een zagt vuur uitgedampt zynde, tot dat 'er een vliesje op de oppervlakte komt, laeveren in de koude krydstallen uit, genaamd

NITRUM STIBIATUM.

Salpeter met Spiesglas.

De Kalk van Spiesglas, door wasschingen van de zoute stoffe ontdaan zynde, is ten uiterste zagt, indien niet ten eenemaal werkeloos. *Hoffman*, *Lemery*, en anderen, ver-

zekeren ons, dat zy nooit eenige zodanige uitwerkingen van dezelve ondervonden hebben, als derzelver gewoone tytel (die, onder welken zy staat in de laatste der bovenstaande bewerkingen) medebrengt; *Boerhaave* verklaart, dat het eene louter metaalagtige aarde is, geheel en al ontbloot van alle geneeskragten; en de *Gecommitteerden* van het *COLLEGIE* van *Londen* staan toe, dat ze geene merkelyke werking heeft. De gemeene gifte is van vyf greinen tot een scrupel of een half drachma; *ichoon Wilson* verhaalt, dat hy weet, dat het by halve oncen, en dat by herhaaling twee of driemaal daags, verscheidene dagen agter een gegeven is.

Sommigen berichten, dat deeze kalk, door dezelve lang te bewaaren, eene braaking verwekkende hoedanigheid aantrekt: waaruit men beslooten heeft, dat de kragten van het gedeelte, dat het *Koningske* uitmaakt, niet ten eenemaal verstrooid zyn; dat de bereiding de kragten bezit van andere antimoniaalen, die als veranderende middelen ingegeven worden, dat is in zulke kleine giften, dat ze de eerste wegen niet prikkelen; en dat derhalven de zweetdryvende *Antimonie*, dewyl ze zekerlyk onder de zagtste bereidingen van dat mineraal behoort, dienstig kan zyn voor kinderen en zulke tedere gestellen, welker maag en darmen zeer ligt worden aangedaan. Nogthans schynt de waarneeming, uit welke deeze besluiten getrokken worden, niet al te wel gegrond te zyn: want *Ludovici* verhaalt, dat het poeder, na vier jaaren bewaard te zyn, even zoo zagt is, als in 't eerst: en de *Straatsburgsche Apotheek* vermoedt met goede reden, dat, als de kalk braaking verwekkende bevonden wordt, dezelve dan ingegeven geweest is in zulke gevallen, die uit zich zelve met dit toeval verzeld waren, (want de groote uitdryvende kragten, aan dezelve toegeschreeven, hebben veroorzaakt, dat ze ingegeven is zelfs in de gevaarlyker kwaadaartige koortsen, en andere kwaalen, die menigmaal met braakinge verzeld gaan) of dat ze niet genoeg gekalcineerd is, of niet volkomen genoeg ontdaan van dat gedeelte van het *Koningske*, dat ongekalcineerd mogte gebleeven zyn. Dewyl nu het ongekalcineerde gedeelte grover is, dan de wa-

re

re kalk, zoo wordt de afscheiding door overwassing met water volbragt, op dezelfde wyze, als bladz. 263. om aardagtige poeders van derzelve grover gedeelte af te scheiden, is voorgeschreeven.

Men heeft waargenomen, dat, wanneer het zweetdryvend Spiesglas met Salpeter, die rykelyk van zeezout voorzien is, gelyk alle de gemeene Salpeter een gedeelte daar van heeft, bereid is, het geneesmiddel dan geweldig braaking verwekt. Deeze uitwerking is niet toe te schryven aan eenige byzondere hoedanigheid van het Zeezout, maar aan deszelfs veelheid, waar door het gedeelte der Salpeter, naar evenredigheid, minder wordt dan dat van het Spiesglas.

Het *Nitrum sibiitum* wordt voortgebracht door de verbranding van de Zwavel der Antimonie met de Salpeter, op dezelfde wyze als het *Salpolyabrestum* (bladz. 485.), waar van het niet anders verschilt, dan dat het een gedeelte van de kalk van Spiesglas behoudt.

CERUSSA ANTIMONII.

Ceruis van Spiesglas.

Neem van

Koningske van Spiesglas, een deel;
Salpeter, drie deelen.

Verbrand het te saamen, gelyk in de voorgaande bewerkinge.

DE uitkomst van beide bewerkingen schynt gantschelyk dezelfde te zyn. Het is niet noodig hier zoo veel Salpeter te gebruiken, als wanneer men Spiesglas zelf beezigde; want de Zwavel, welke in 't ruuwe mineraal begrepen is, en die voor haare verstroojing een byna gelyk gewigt Salpeter, als dat van 't Spiesglas vereischt, is hier al reeds afgescheiden. Twee deelen Salpeter tegen een van 't Koningske zyn genoeg. Het is echter beter een overgedeelte, dan een ondergedeelte van de Salpeter te hebben, op dat niet eenige deeltjes van het Koningske die genoeg gekalcineerd zyn, mogen ontsnappen.

Het zal niet ondienstig zyn aantemerkten,

dat, alhoewel ruuwe Antimonie en het Koningske dezelfde kalken uitleeveren, de zouten nogthans, die in 't wasschen van de kalken worden afgescheiden, zeer verschillen. Nademaal ruuwe Antimonie gemeenelyk Zwavel bevat, zoo vereenigt het zuur van de Zwavel zich met den loogzoutagtigen grondslag van de Salpeter, en het voortbrengsel is een onzijdig zout (bladz. 485.). Alzo het Koningske van Spiesglas wel het ontvlambaar beginfel, maar geen Zwavel, bevat, zoo wordt de Salpeter gealkalizeerd, gelyk ze zou worden door houtskool of andere dergelyke ontvlambaare lichaaamen (bladz. 443.) en ze wordt te gelyk veel scherper, dan de gemeene loogzoutagtige zouten. Wanneer alleen gelyke deelen van de Salpeter en het Koningske gebruikt worden en het vuur een uur lang of meer sterk gaande gehouden wordt, zal het zout veel brandender zyn, zelfs dan het magtig brandmiddel der Winkels. Maar de brandendheid van het zout zal nog veel grooter zyn, wanneer men, in plaatse van het Koningske van Spiesglas, het Koningske van Staal gebruikt.

REGULUS ANTIMONII MEDICINALIS.

Geneeskundig Koningske van Spiesglas. *Edinb.*

Neem van

Spiesglas, vyf oncen;
Zeezout, vier oncen;
Zout van Wynsteen, een once.

Vryf het alles tot poeder, en werp het mengsel by een weinigje te gelyk in een roodheete smeltkroes; de korst, die op de oppervlakte komt, nu en dan met een yzeren roede verbreekende. Giet de stoffe, als de smelting volkomen geschied is, in een geheeten kegel, denzelven nu en dan eens schuddende, of tegen deszelfs zyden slaande, op dat het Koningske naa den grond moge zinken: slaat het schuim, als het koud geworden is, 'er af, en vryf het Koningske tot een poeder, welk in een digt geslooten fles moet bewaard worden.

DEE.

DEEZE Artseny is ten naaften by gelyk aan eene andere, die met een agtste Salpeter gemaakt is, hier voor reeds beschreeven: in beide bewerkingen, wordt het Spiesglas van een klein gedeelte van deszelfs Zwavel ontdaan, het welk door de Salpeter verftrooid, en door het Loogzout opgenomen wordt. Deeze bereiding is grootelyks geroemd geweest door *Hoffman* en andere Duitſche Geneesheeren, in verſcheiden hardnekkige ſleepende ongemakken, en voor een van de beſte bereidingen van Spiesglas gehouden, die veilig als veranderende middelen kunnen ingegeven worden. Het werkt voornaamelyk als een zweetdryvend middel, en ſomtyds, hoewel zelden, als een braakmiddel. De gifte is van drie of vier tot twintig greinen.

Dit Koningske, tot poeder gemaakt, is het oprechte KOORTS-VERDRYVEND POEDER van *Craanius* (*Pharm. Boruffo-Brandenburg. Edit. 1734. bladz. 107.*) en is grootelyks aangepreezen geweest in alle foorten van Koortſen, zoo wel van de afgaande, als van de geduurige foorte, (*Phar. Argent. 1725. pag. 232.*). Men zegt, dat eene gifte of twee deeze ziekten dikwyls verdreeven hebben, door of eene heilzaame zweeting te veroorzaaken, of door zagtiglyk op den ſtoelgang of braaking te werken. De kleur van het fyn gevreeven poeder is eene paarsagtig bruine. Het antimoniaal braakmiddel van *BOERHAAVE* boven reeds gemeld, dat wit is, gelykt zeer naar het zelve in zyne geneeskragtige uitwerkingen.

Het gemeene zout ſchynt, in de bewerkinge, nergens anders toe te dienen, dan om de ſmelting te bevorderen; en zelfs hier toe is het niet eens noodig. Ja het Geneesmiddel wordt gezegd veel eer zagter en zekerder in zyne werking te zyn, als het zonder dat bereid wordt.

REGULUS ANTIMONI.

Koningske van Spiesglas.

Neem van
Spiesglas,
Salpeter,
Ruuwen Wynſteen, van elks even veel.

Vryf elk byzonder tot een poeder, meng en vryf dan alles te ſaamen. Werp het poeder, op verſcheiden tyden, in een roodheete ſmeltkroes, zorgdraagende, de korſt, die boven op komt, wel te breeken met een yzeren roede: als de losbarſting over is, moet men een ſterk vuur maaken, op dat de ſtoffe, als water moege vloeijen; giet ze dan uit in een warmen gelmeerden kegel, die zagties aan de zyden moet geſlagen worden, op dat het Koningske moege afgeſcheiden en naa den grond vallen. Laat het Koningske, als het koud geworden is, van het ſchuim, dat 'er boven op ligt, gereinigt worden.

In deeze bewerking (die uit de *Edinburgſche Apotheek*, in 1744. uitgegeeven, ontleend is) wordt een loogzoutagtig zout voortgebracht uit de Salpeter en den Wynſteen, in zulk eene menigte, dat het de Zwavel van het Spiesglas gantſchelyk opſlorpt: het Loogzout, dus gezwaveld, zal meer of min van het gedeelte, dat het Koningske uitmaakt, opneemen, naar deszelfs veelheid, en de aanhoudendheid van de ſmeltinge.

Gelyk de inmengſels boven geëvenredigt zyn, is de uitleeving van het Koningske ten uiterſte gering, en als de ſmelting lange aangehouden wordt, naauwlyks merkbaar; terwyl alles byna in het ſchuim wordt opgenomen: om nu de grootſte veelheid te verkrygen, moet de Salpeter de helft verminderd worden. Het is gevoeglyk de Salpeter en den Wynſteen te ſaamen te ſtampen, en dezelve in een yzeren lepel of pan te verbranden, voor dat men ze met het Spiesglas vermengt; want hier door zal het verlies, dat het Spiesglas anders, door de geweldige verbrandinge lydt, worden voorgekoomen, en de bewerking zal in een kleiner ſmeltkroes, en met minder tyd en moeite voltooid worden.

Het mengſel van Salpeter en Wynſteen, te ſaamen verbrand, zal eenigen van de kalcken van Spiesglas (als de zweetdryvende Antimonie, Cernis, of Spiesglas op zich zelf alleen gekalcineerd) tot een *Regulus* maaken; terwyl de olieagtige ſtoffe het brandbaar begin-

ginfel uitleevert, welk alle de kalken tot haare herstelling tot de gedaante van metaal noodig hebben; en het loogzoutagtig zout derzelver smelting bevordert. Het is het gemeene smeltpoeder der Chemisten; by welken het, wegens zyne kleur, *het zwarte smeltpoeder* genaamd wordt. De grootste uitleeving van Koningske, tot hier toe van Spiesglas verkreegen, heeft men bekoomen, door het zelve zonder eenig byvoegfel te calcineeren, gelyk hier nu wordt voorgeschreeven, om glas van Spiesglas te maaken, en door de kalk by smeltinge met dit of andere foorgelyke saamenmengfels te herstellen. De Heer *Geoffroy*, die deeze wyze het eerst aan de Fransche Academie mededeelde, schynt zeep (de zelfstandigheid, die hy zelf gebruikte) aan te merken als de eenige stoffe, die wel slaagen zal; maar de uitwerkingen van deeze verschillen niet van het voorgaande smeltpoeder. Beiden bestaan uit een loogzoutagtig zout, en eene ontvlambaare, (doch geene zwavelagtige) zelfstandigheid, welke de eenigste stoffen zyn, die hier vereischt worden. Over het geheel genomen, schynt de voordeeligste bewerking om dit Koningske te verkrygen, de volgende te weezen.

Laat Spiesglas, tot poeder gemaakt, gecalcineerd, of gerooft worden, over een zagt vuur, gelyk hier na tot het glas te maaken wordt voorgeschreeven. Meng de kalk, met omtrent gelyk gewigt van eenig herstellend smeltpoeder, als daar is het zwarte smeltpoeder, boven gemeld. Smelt het mengfel in een smeltkroes, met een snel vuur, en als het dun gesmolten is, zoo giet het in een kegel, die over eene rookende vlam geheet is: dan zal het zuivere Koningske op den bodem vallen, en de schuim-uitwerpfels boven op dryven.

REGULUS ANTIMONII MARTIALIS.

Staalagtig Koningske van Spiesglas.

Neem van
Spiesglas,
Salpeter,
III. DEEL,

Ruuwen wynsteen, van elks een pond;
Kleine stukjes Yzer, een half pond.

Heet het yzer in een smeltkroes tot dat het wit heet wordt: doet 'er dan de andere innengfels langzaamerhand by, dezelve eerst tot poeder gemaakt en vermengd hebbende, en gaa op dezelfde wyze voort, als in de voorgaande bewerkinge.

De Salpeter kan hier tot een vierde van haar gewigt verminderd worden, en de Wynsteen tot half zoo veel. De stukjes yzer kunnen kleine naaldjes zyn; op vyfel van het metaal, dat digter op een ligt, werkt het Spiesglas zoo gereed niet.

REGULUS ANTIMONII STELLATUS.

Gestard Koningske van Spiesglas:

Dit wordt gemaakt, door het staalagtig Koningske verscheiden reizen met versche Salpeter en Wynsteen te smelten.

HET enkel Koningske van Spiesglas kan men veel eer eene staragtige gedaante op zyne oppervlakte doen vertoonen, dan dat van staal; dat zal het al zoo wel doen door eene, als door veele smeltingen: het verschynt hangt alleen daarvan af, dat het Koningske zuiver zy, dat het tot eene zeer dunne smeltinge gebracht worde, en langzaam in den kegel verkoeld worde, zonder dien te schudden of te beweegen. Als men het staalagtig Koningske gebruikt, is het dienstig eenig versich Spiesglas (omtrent een vierde van 't gewigt van het Koningske) daar by te doen, om dat gedeelte van het yzer, dat 'er in mogt begrepen zyn, op te neemen: wanneer alles volkomen gesmolten is, werp dan, in verscheide reizen, omtrent een agtste Salpeter, of vast loogzoutagtig zout, daarin, het zelve vooraf ter dege gedroogd en zeer heet gemaakt zynde.

De drie voorgaande Koningskens worden thans zelden, indien ooit, in de Geneeskunst gebruikt: de braakdranken, en geduurige pillen, voor deezen 'er van gemaakt, zyn al

AAAA

VOOR

voor lange, als onzeker en onveilig, ter zyde gelegd. Hier van daan heeft het COLLEGE van *Edinburgh*, die dezelve alle in hunne Apotheek, die in 1744. uitgegeeven is, behouden hadt, in hunne laatste overzieninge dezelve verworpen. Het zoude echter wel schynen, dat het zuiver Koningske, schoon al te vergiftig om alleen te worden ingenomen, met voordeel zou kunnen gebeezigd worden, tot het maaken van andere bereidingen, byzonderlyk den Wyn van Spiesglas en den braaking verwekkenden Wynsteen: want de onzekerheid in sterkte, waar over; in deeze Geneesmiddelen, menigmaal geklaagd is, schynt voornaamelyk voort te koomen uit de zout- of zwavelagtige stoffe, welke men in de bereidinge van Spiesglas gebruikt heeft, om de bezwangering aan den Wyn of Wynsteen mededeelen; en (buiten de kalken, die van de eigen krachten van 't Spiesglas ontdaan zyn) is het Koningske de eenigste gedaante, waarin wy verwagten kunnen het Spiesglas vry te hebben van zulke bymengfels, de eenigste bereiding van Spiesglas, waar van wy kunnen vertrouwen, dat ze altoos gelyk zal zyn, in haaren eigen graad van sterkte.

De schuimagtige uitwerpsels, in de voorgaande bewerkingen voortgebragt, leveren Geneesmiddelen uit, die minder geweldig zyn, dan het Koningske zelf, sommigen van welken in zeer groote achtinge zyn.

Deeze schuimen bestaan uit de Zwavel van het Spiesglas met een loogzoutagtig zout vereenigd, en een gedeelte van het Koningske, door dit saamenmengfel opgenomen, en ontbindbaar gemaakt in water.

SULPHUR AURATUM ANTIMONII.

Vergulde Zwavel van Spiesglas.

Laat het schuim van het Koningske van Spiesglas, terwyl het warm is, tot poeder gemaakt, en dan een langen tyd, in driemaal deszelfs gewigt aan water, gekookt worden. Kleins de geelagtig roode ontbinding, en laat 'er eene gevoeglyke hoeveelheid Geest van Vitriool in druipen: dan zal 'er een poeder nederploffen, welk met water moet gewas-

chen worden, tot dat het volkomen zoet geworden, en van zynen kwaaden reuk bevryd is.

SULPHUR ANTIMONII PRÆCIPITATUM.

Nedergeplofte Zwavel van Spiesglas. Lond.

Neem van

Spiesglas, zestien oncen;

Wynsteen, een pond;

Salpeter, een half pond.

Laaten deeze inmengfels elk byzonder tot poeder gemaakt, dan gemengd, langzaamerhand in een rood-heete smeltkroes geworpen, en met een sterk vuur gesmolten worden. Giet de stoffe in een kegelwyzen Vorm; dan zal het metaalagtig deel, gemeenelyk het Koningske van Spiesglas genaamd, naa den grond zinken, terwyl het schuim daar boven op dryft. Ontbind dit schuim in water; kleins de ontbinding door papier, en plof de Zwavel neder, door wat Geest van Zout daarin te laten druipen: eindelyk, wasch de Zwavel van de Zouten, en droogze tot gebruik.

SULPHUR AURATUM ANTIMONII.

Vergulde Zwavel van Spiesglas. Edinb.

Kook, in een yzeren pot, vier pinten Zeeploog, met drie pinten water verlengd, en werp 'er langzaamerhand twee ponden tot poeder gemaakt Spiesglas in; hetzelfde geduurig roerend houdende met een yzeren spatel, over een zagt vuur, drie uren lang; en nu en dan eens met water aanvullende. Het vogt dan, met de Zwavel van Spiesglas beladen, door een wollen zeigdoek gekleinsd zynde, laat 'er langzaamerhand, terwyl 't heet is, zoo veel Geest van Salpeter, die met een gelyk gedeelte water verdund is, indruipen, als genoeg zyn zal om de Zwavel te doen nederploffen, welke daar

daarna zorgvuldiglyk met heet water moet gewasschen worden.

Indien het vogt, dat na de nederplofing overblyft, door kleinzinge gezuiverd, tot dat 'er een vliesje op komt uitgedampt, en dan te schieten gezet wordt; zoo zal het krystallen van Spiesglasagtige Salpeter uitleeveren, (dezelfde die men uit de wasschingen van zweedryvend Spiesglas bekomt.)

De voorgaande bereidingen zyn, naauw genomen, geene Zwavels: zy bevatten eene groote hoeveelheid van het metaalagtig gedeelte van Spiesglas, welk door gevoeglyke smelt-poeders uit dezelve kan verkreegen worden. Die, welke door de eerste van de bovenstaande bewerkingen gemaakt wordt, bevat het grootste gedeelte van het metaal; want, gelyk wy reeds gezien hebben, zeer weinig, somtyds naauwelyks in 't geheel iets scheidt 'er in de smeltinge af. De hoeveelheid van het Koningske, in de tweede opgenomen, zal ook verschillen, naar den graad van hitte, die men gebruikt, en de lengte van tyd, welken de smelting geduurd heeft. Deeze Artsenyen moeten derhalven noodzaakelyk aan groote verandering onderworpen zyn in het stuk van sterkte, en in dit opzigt zyn ze mogelyk de onzekerste, hoewel sommigen beweerd hebben, dat ze de zekerste zyn der Geneesmiddelen van Spiesglas.

De voorgaande bereidingen verwekken braaking, als zy op een ledige maag, in de gifte van vier, vyf of zes greinen worden ingenomen; maar in de tegenwoordige praktyk worden ze naauwelyks ooit tot dat oogmerk voorgeschreeven; dewyl ze voornaamelyk gebeezigd worden, als openende veranderende middelen, byzonderlyk in mildziekten. Derzelver braaking verwekkende hoedanigheid wordt gemakkelyk verstoppt, door dezelve met harfen of uittreksels tot pillen te maaken, en ze op een volle maag in te geeven: met deeze voorzorgen zyn ze vermeerderd tot de maate van zeffien greinen daags, en zulks een langen tyd agter een, zonder eenige ongefcheldheid opwaards of nederwaards te veroorzaaken. Dewyl derzelver sterkte onzeker is, moeten ze in 't eerst in zeer kleine giften worden in-

genomen, en naar derzelver uitwerking langzaamerhand vermeerderd worden.

Een saamenmengfel van de vergulde Zwavel met zoetgemaakt Kwiksilver, is bevonden een kragtig, en evenwel veilig, veranderend middel in huidziekten; en heeft wel eene geneezing uitgewerkt, na dat de kwyling seilde; in gevallen van Venusziekte heeft dit Geneesmiddel insgelyks uitmuntende werkingen gedaan. Een mengfel van gelyke deelen van de Zwavel en de Calomel (wel t'saamen gewreeven, en met Uittreksels enz. tot pillen gemaakt) kan van vier tot agt of tien greinen, 's morgens en 's avonds ingenomen worden; den Lyder maatig warm houdende, en na elke gifte een dronk van een afkookfel van de houten, of andere soortgelyke vogten drinkende. Dit Geneesmiddel bevordert de doorstraaling; terwyl het naauwelyks eenige neiging tot braaken, of purgeren, of den mond aan te doen, veroorzaakt. Zie de *Edinburgsche Proeven* I. Band. en de *Acta Nat. Curios.* vol V.

KERMES MINERALIS.

Delfstoffelyke Kermes.

Neem van
Spiesglas, zeffien oncen;
Eenig vast loogzoutagtig zout; vier oncen;
Water, een pint.

Kook het t'saamen twee uren lang, kleins dan het warme vogt; en als het koel wordt, zal de Kermes nederploffen. Giet het water af, en doet by 't zelve drie oncen versh loogzoutagtig zout, en nog een pint water; kook de overblyvende Antimonie in dit vogt, als te vooren; en herhaal de bewerking ten derde maal, met byvoeging van slegts twee oncen loogzoutagtig zout, en nog een pint water; het vogt, even als in 't eerst kleinzende, en de poeders, die 'er, in 't koel worden, van bezinken verfaamelende.

DEEZE Artseny is onlangs op sommige plaatsen zeer geacht geweest, onder den naam van *Kermes mineralis*, *Pulvis Carthusianus*,

Aaaa 2

Pou-

Poudre des Chartreux, enz. Oorsprongelyk was het eene bereiding van *Glauber*, en eenigen tyd voor een groot geheim gehouden, tot dat de Koning van *Frankryk* de bereiding eindelyk, van *M. de la Ligerie*, voor eenen hoogen prys kocht, en dezelve aan de wereld mededeelde in 't Jaar 1720. In kragten verschilt het niet van de bovengemelde *Zwavels*: zy allen zyn haare uitwerking verschuldigd aan een gedeelte van het Koningske van Spiesglas, het welk het loogzoutagtig zout, door bemiddeling van de *Zwavel*, ontbindbaar maakt in water.

PANACEA ANTIMONII.

Algemeen geneesmiddel van Spiesglas.

Neem van

Spiesglas, zes oncen;
Salpeter, twee oncen;
Gemeen zout, anderhalf once;
Houtskool, een once.

Maak het alles tot een fyn poeder, en doet het mengfel in een rood heete smeltkroes, met een halve lepel vol tefens, het vuur nog een kwartier uurs, na de laatste inwerping gaande houdende: giet de stoffe dan, of in een kegel, of laatze in de smeltkroes koud worden; welke smeltkroes moet gebroken worden, om het daaruit te krygen. Op den bodem zal eene menigte van Koningske gevonden worden; boven daarop eene vaste leverkleurige zelfstandigheid; en boven op die een sponsagtiger klomp: deeze laatste moet tot poeder gebragt, met water zoet gemaakt, en gedroogd worden, wanneer het zich van eene schoone goudkleur vertoont.

DEEZE bereiding wordt ondersteeld de grondslag geweest te zyn van *LOCKYERS PILLEN*, welken voor deezen een beroemd purgeermiddel waren. Tien greinen van het poeder met een once van witte kandy suiker gemengd, en met slym van *tragacanth* tot eenen klomp gemaakt, kunnen in honderd kleine pillen verdeeld worden; van

welken een, twee of drie op eene reis ingenomen, gezegd worden zagteylyk te werken door den stoelgang en braakinge. De vaste leverkleurige zelfstandigheid, welke onmiddelyk op het Koningske ligt, werkt harder. Dit laatste schynt ten naaften by van dezelfde natuur te zyn, als de *Crocus Antimonii*, en het eerste, als het *Sulphur auratum*.

VITRUM ANTIMONII.

Glas van Spiesglas.

Edinb.

Neem van

Antimonie, tot poeder gemaakt, een pond.

Calcineer het over een zagt vuur, in een onverglaasd aarden vat, het zelve geduurig roerend houdende met een yzeren spatel, tot dat de rook ophoudt, en het Spiesglas zal tot een grys poeder gebragt worden. Smelt dit poeder in een smeltkroes, met een hevig vuur, en giet de stoffe in een heet gemaakte koperen schotel uit.

DE Kalkbranding van Spiesglas gaat, om het tot een doorschynend glas te maaken, zeer langzaam voort, ten zy de bewerker zeer zorgvuldig en omzigtig zy, in derzelver bestiering. Het bekwaamste vat daar toe is een groote ondiepe schotel, onder een schoorsteen gezet. Het Spiesglas moet van de zuiverer soorte zyn, zodanig als gemeenelyk op de punt der kegels gevonden wordt: dit moet, tot een grof poeder gemaakt, gelykelyk over den bodem van de pan gespreid worden, zoo dat het niet meer dan een vierde van een duim dik op eenige plaats ligge. De hitte moet in 't eerst niet grooter zyn, dan even genoeg is om eenen rook te doen opgaan van het Spiesglas, dat nu en dan moet omgeroerd worden: wanneer de rook begint te verflaauwen, vermeerder dan de hitte, wel zorg draagende dezelve niet zoo hoog te brengen, dat het Spiesglas smelte, of dat het poeder tot klompen loope: een poos daarna kan het vat rood heet gemaakt en in deezen staat gehouden worden tot dat de stoffe, als ze geroerd wordt, niet meer rooken

ken wil. Wanneer dit gedeelte der bewerking behoorlyk volbragt is, zal het Spiesglas zich in een gelykformig poeder vertoonen, zonder eenige klompen en van eene gryze kleur.

Vul met dit poeder twee derden van een smeltkroes, die met een tegel toegedekt en in een windfurnuis moet gezet worden. Vermeerder het vuur langzaamerhand, tot dat de Kalk volkomen gesmolten is, wanneer ze nu en dan moet onderzocht worden, door een schoon yzerdraad daar in te steeken: indien de stoffe, die aan 't end van 't yzerdraad blyft hangen, glad en gelykelyk doorschynend te voorschyn komt, zoo is de Glasmaaking voltooid, en het Glas mag uitgegooten worden op een heete gladde steenen, of koperen plaat, en langzaamerhand koud worden, om voor te koomen, dat ze barste en in stukken vlieg. Het is doorschynend en geelagtigrood van kleur.

Het Glas van Spiesglas, dat men gemeenlyk in de Winkels ontmoet, wordt gezegd met eenige byvoegfels bereid te zyn; welken het mogelyk zoo bekwaam niet maaken voor de oogmerken, hier bedoeld. Maar op die wyze, als hier boven is voorgeschreeven, kan het gemakkelyk in de vereischte volkomenheid gemaakt worden, zonder eenig byvoegfel.

Dewyl wy in eene voorgaande bewerking gezien hebben, dat Spiesglas door de kalkbrandinge byna geheel en al werkeloos gemaakt wordt; zoo zou men mogen verwagten, dat de kalk en het Glas in de bewerkinge, daar wy nu van spreken, insgelyks werkeloos zouden zyn. Maar de kalkbranding is hier veel onvolmaakter, dan in het andere geval, daar het ontvlambaar beginfel van het Koningske geheel en al uitgebrand wordt, door de verbrandinge met Salpeter: daar is de kalk volmaakt wit, en een Glas van die kalk gemaakt, (met het byvoegfel van eenig zoutagtig smeltpoeder, want van zich zelfs zal het niet tot Glas worden) heeft weinig kleur: maar hier wordt zoo veel van het ontvlambaar beginfel overgelaaten, dat de kalk gryz is, en het Glas van eene hooge kleur. Het gekalcineerde Spiesglas is, naar het zeggen van

BOERHAAVE, geweldig braaking verwekkende; en de ervaarenheid heeft het bevestigd, dat het Glas zodanig is, in zoo verre, dat het onveilig is voor inwendig gebruik. In de tegenwoordige praktyk wordt het voornaamelyk gebeezigd, als een ondergeschikt middel by eenige andere bereidingen, byzonderlyk den braaking verwekkenden wynsteen, en den wyn van Spiesglas; en in saamenvoeginge met wasch, en eenige andere zelfstandigheden, waar door deszelfs kragt verftompt wordt.

VITRUM ANTIMONII CERATUM.

*Glas van Spiesglas met Wasch.
Edinb.*

Neem van

Geel Wasch, een drachma;

Glas van Spiesglas, tot poeder gemaakt,
een once.

Smelt de Wasch in een yzeren vat, en werp het Glas, tot poeder gemaakt, daarin: houd het mengfel een half uur over een zagt vuur; hetzelfde geduurig roerende; giet het dan op papier uit, en vryf het, als het koud geworden is, tot poeder.

Het Glas smelt in de Wasch, met eene zeer zachte hitte: na dat het omtrent twintig minuten op het vuur geweest is, begint het van kleur te veranderen, en in nog tien komt het naby aan die van schotsche snuif, welk een kenmerk is, dat het genoeg bereid is: de hoeveelheid, boven ter neergesteld, verliest omtrent een drachma van haar gewigt in de bewerkinge.

Deze Artseny is voor eenigen tyd zeer geacht geweest in Roodelopen (a): verscheide ne voorbeelden van derzelver goede uitwerkingen, in deeze gevallen, kan men zien in den vyfden Band van de *Edinburgsche Proeven*, waar uit de bovenstaande aanmerkingen over deeze bereiding zyn overgenomen. De gifte is van twee of drie tot twintig greinen, naar de jaaren en sterkte des Lyders. In zyn

(a) Dysenteria.

ne werking maakt het sommige Menschen ziek en doet ze braaken; en het purgeert byna by elk een; alhoewel het fomtyds eene geneezing uitgewerkt heeft, zonder eenige ontlasting of ziekwording te veroorzaaken.

De Heer *Geoffroy* geeft twee vry byzondere bereidingen van Glas van Spiesglas op, welke eenige overeenkomst met deeze schynen te hebben. De eene wordt gemaakt, door het Glas te laten trekken, zeer fyn gevreeven zynde, met eene ontbindinge van Mastik in Geest van wyn gemaakt, drie of vier dagen lang, het mengsel nu en dan eens omschuddende; en ten laatste den Geest uitdampende, zoo dat men de mastik en het glas naauwkeurig vermengd late. Glas van Spiesglas, dus bereid, wordt gezegd niet braaking verwekkende te zyn, maar enkel als een buikzuiverend middel te werken, en dat niet van de geweldige soorte. Eene bereiding, als deeze, wordt eerst door *Hartmann* gemeen gemaakt, onder den naam van *Chylista*.

De andere bereiding wordt gemaakt, door Geest van wyn drie of viermaal op het Glas te branden, het poeder iedere reis naauwkeurig op marmer gewreeven zynde. De gifte van dit Geneesmiddel is van tien tot twintig of dertig greinen: het wordt gezegd zagteylyk te werken, zoo wel naa boven als naa beneden, en fomtyds zweet te verwekken.

ANTIMONIUM CATHARTICUM.

Het purgeerend Spiesglas van Wilson.

Neem vier oncen Glas van Spiesglas, tot fyn poeder gemaakt, en giet daar langzaamerhand twaalf oncen Olie van Vitriool op; distilleer het in eene zandhitte; en wasch het poeder, welk op den bodem van den kromhals blyft, tot dat al de scherphheid daaraf is: droog het dan, en vryf het met een gelyk gewigt van *Glaubers* purgeerzout, en eene dubbele hoeveelheid van gevitrioleerde Salpeter. Laat dit mengsel een kwartier uurs in eene zagte smeltinge, in een smeltkroes, gehouden worden; en daarna tot poeder gemaakt, gewasschen, en gedroogd tot gebruik.

De Heer *Wilson*, de uitvinder van deeze bereidinge, onderrecht ons, dat het 't allerzekerste purgeermiddel van Spiesglas is, dat hy ooit aangetroffen heeft; dat het werkt zonder de maag te doen walgen; en dat hy drie gevallen weer van gezette pokken, die alleen door 't gebruik van dit poeder geneezen zyn. Zyne gifte is van twee tot tien greinen.

Wy hebben reeds aangemerkt, dat het Glas van Antimonie een gedeelte van het Koningske bevat, dat niet volkomelyk van zyn ontvlambaar beginsel ontdaan is. Het zuur van Vitriool, en de onzydige Zouten, die dit zuur bevatten, sloepen het ontvlambaar beginsel van sommige metaalagtige en andere lichaamen op; en hier van hangt waarschyneelyk de verzagting van het Glas, in de bewerking, daar wy nu van spreken, af.

CAUSTICUM ANTIMONIALE.

*Brandmiddel van Spiesglas.
Lond.*

Neem van
Ruw Spiesglas, een pond;
Invreetend opgeheven Kwikzilver, twee ponden.

Maak het elk byzonder tot poeder; meng en distilleer het dan in eenen wyd gehalsden Kromhals, met eene zagte Zandhitte. De stoffe, die in den hals van den Retort opreift, moet aan de lucht bloot gesteld worden, op dat ze tot eene vloeistoffe moge loopen.

BUTYRUM ANTIMONII.

*Boter van Spiesglas.
Edinb.*

Neem van
Ruw Spiesglas, een deel;
Invreetend opgeheven Kwikzilver, twee deelen.

Vryf het eerst elk byzonder, meng het dan door en door t'saamen, ten uiterste zorgdra.

dragende, om de dampen te vermeiden. Doet het mengfel dan in een bekleeden glazen Retort, (die een korten wyden hals heeft) zoo dat 'er de helft van gevuld zy: de Kromhals, in een Zandfurnuis gezet, en een Ontvanger daar aan gevoegd zynde, zoo maak eerst eene zagte hitte, dat 'er alleen een dauwagtige damp moge opreizen: het vuur dan vermeerderd zynde, zal 'er een olieagtig vogt opreizen en faamenftremmen in den hals van den Retort, het welk naar ys gelykt; en dit moet daaraf gefmolten worden, door een gloeiende kool voorzigtiglyk daar tegen te leggen. Deeze olieagtige ftoffe moet verbeeterd worden, in een glazen Kromhals, tot een doorfchynend vogt.

DEEZE bewerkingen zyn ten uiterfte gevaarlyk, in zoo verre, dat zelfs het leven des Bewerkers, fchoon vry wel ervaaren in de gemeene Kruidmengkunft, konne aangedaan worden, wegens gebrek van behoorlyke voorzorge hierin. BOERHAAVE verhaalt, dat iemand, die, wegens den tytel, dien hy hem geeft, niet onderfeld kan worden, onervaren te zyn geweest in de ftoekkundige bewerkingen, of onkundig van 't gevaar, dat met dezelve verzelde gaat, verftikt was, door gebrek van behoorlyke voorzorge, om het barften van den Retort voor te koomen. De dampen, die 'er opreizen, zelfs als men het Spiesglas met het Sublimaat vermengt, zyn ten uiterfte fchadelyk, en vliegen 'er fomtyds zoo overvloedig en zoo fchielyk uit, dat ze zeer bezwaarlyk kunnen vermeid worden. Derhalven moet men ten uiterfte omzigtig zyn.

Het Brandmiddel, of de Boter, gelyk het genaamd wordt, fchynt eene ontbinding te zyn van het metaalagtig gedeelte van het Spiesglas in het zuur van Zeezout van het Sublimaat; want de Zwavel van de Antimonie, en het Kwiksilver van het Sublimaat blyven op den bodem van den Kromhals tot een Ethiops vereenigd. Deeze ontbinding gelukt niet met Geest van zout in deszelfs vloeibaaren ftaat, en kan niet uitgewerkt worden, ten zy het zuur (gelyk in het ge-

val van Sublimaat te maaken) hooglyk geconcentreerd, en beide de innengfels fterk heet gemaakt zyn. Indien men Koningske van Spiesglas, in de distilleeringe van Geest van Zeezout zonder water, bydeedt, zou 'er een foortgelyke ontbinding gemaakt worden.

Wanneer de verdikte ftoffe, die in den hals van den Retort opreift, door de vogtigheid van de lucht gefmolten is, wordt ze minder invreetende bevonden, dan wanneer ze door hitte afgefmolten en verbeeterd is; alhoewel ze in beide gevallen fterk genoeg fchynt, om fponsagtig vleefch, en de velagtige lippen van zweeren wech te byten. Het is opmerkelyk, dat, alhoewel dit zoutagtig faamenftremfel gereedelyk en byna gantfchelyk ontbonden wordt door de vogtigheid van de lucht, nogthans, alleen een klein gedeelte van het poeder afgefcheiden zynde, het zelve niet zal ontbinden, als men 'er aandoends water op doet.

CINNABARIS ANTIMONII.

*Vermiljoen van Spiesglas.
Lond.*

Laat de ftoffe, welke na de distilleeringe van het Brandmiddel in den Kromhals overblyft, opgeheeven worden in een bekleeden distilleerkolf, op een open vuur.

Edinb.

Zoo haast als 'er roode dampen, in de distilleeringe van de Boter, te voorfchyn beginnen te koomen, zoo verander den Ontvanger, zonder de faamenvoegingen toe te fmeeren; en vermeerder de hitte tot dat de Retort geweldig rood heet wordt: in een uur of twee zal al het zwarte poeder opgeheeven en deszelfs kleur in rood veranderd worden. Breek den Retort dan in flukken, en fcheid de Vermiljoen die in den hals van den Kromhals zal gevonden worden, naauwkeurig van de zwarte fchuimagtige ftoffe af.

De

DE Vermiljoen van Spiesglas is saamgesteld uit de Zwavel van de Antimonie, en het Kwikzilver van het Sublimaat, welken volkomen dezelfde zyn met de gemeene Zwavel en Kwikzilver, waar van de *Cinnabaris factitia* gemaakt wordt. Derhalve verschilt de Vermiljoen van Antimonie, welker inmengfels met veel arbeid uit andere zelfstandigheden getrokken worden, niet van de gemeene Vermiljoen, die met dezelfde stoffen gemaakt en tot een veel beter koop prys voortgebracht wordt.

De eerste is inderdaad gemeenelyk van eene donkerer kleur, dan de andere, en heeft iets van eene naaldagtige vertooning, even als het Spiesglas zelf; waarom men onderfeld heeft, dat het iets van het metaalagtig gedeelte van dat mineraal delagtig is. Maar het blykt uit proeven, dat beide, de kleur en de naaldwyze gedaante geheel toevallig zyn, en toegeschreeven moeten worden aan de menginge, die een grooter gedeelte van Zwavel bevat, en aan de langzaam wyze van opheffinge.

MERCURIUS VITÆ, seu PULVIS ALGEROTH.

Kwikzilver des levens, of Algerothi's Poeder.

Neem van

Verbeeterde Boter van Spiesglas, zoo veel als het u belieft.

Giet daar eene genoegzaame hoeveelheid fonteinwater op, en 'er zal een zeer wit poeder nederploffen: maak dit zoet door herhaalde reizen warm water daar op te gieten, en droog het met een langzaam vuur.

Dit Poeder heeft niet, gelyk zyn naam schynt te kennen te geeven, het minste gedeelte van Kwikzilver in zich, maar is alleen saamgesteld uit het gedeelte van den Regulus van Antimonie, door den zuuren Geest van Zeezout verbeeten; welk zuur zoo naauw daar mede vereenigd is, dat het 'er door geene afwasschinge met water van gescheiden kan worden. *Le Mort* ordonneert wat loogzoutagtig zout, in het water te ontbinden, om

het zuur te verftompen: ook heeft men verscheide andere middelen uitgedacht, om de kragt van dit geweldig braakmiddel te verbeteren en te verzagten; maar zy maaken hetzelfde of werkeloos, of laten het al te geweldig.

Het is derhalven sedert eenen geruimen tyd van de Beoefenaars der Geneeskunst ter zyde gelegd, en het COLLEGIE van *Edinburgh*, welk het in zyne voorgaande uitgave behouden hadt, heeft het, by de laatste overziening van hunne Apotheek, uitgeschrapt.

BEZOARDICUM MINERALE.

Delfstoffelyke Bezoar.

Neem eenige hoeveelheid boter van Spiesglas, nieuwelyks verbeeterd, en laat in dezelve langzaamhand Geest van Salpeter druipen, tot dat de opbruiffching ophoudt. Trek den Geest 'er af, in een glazen vat, dat in eene Zandhitte geplaatst is, tot dat 'er een droog poeder agter blyft: doet daar een weinig verschen Geest van Salpeter by, en damp het weder uit. Herhaal dit ten derde maale: geeft dit poeder dan in een smeltkroes aan een bloot vuur over tot dat het eene byna witte hitte gekreegen heeft, en houd het een half uur in deezen staat.

DEEZE bereiding kan gemakkelyk gemaakt worden, en met meer veiligheid voor den Bewerker, door de boter van Spiesglas in drie of viermaal derzelver gewigt Geest van Salpeter te laten druipen, en het mengfel in een Kromhals te distilleeren, tot dat 'er een drooge witte klomp agter gelaaten wordt, die daarna moet gecalcineerd worden, gelyk boven is voorgeschreeven. Zy kan insgelijks gemaakt worden, door Geest van Salpeter van den *Mercurius Vitæ* te distilleeren, en het overblyffel tot kalk te branden; of door den *Mercurius Vitæ* met driemaal deszelfs gewigt zuivere Salpeter te verbranden. Deeze laatste wyze, door *Wedelius* voorgesteld, is door het COLLEGIE van *Augsburg* gevolgd.

Bezoar Mineraal werdt voor deezen in groo-

groote achtinge gehouden, als een zweetverwekkend middel; maar thans heeft het zyne achting byna verlooren. In geneeskragt, of in eenige kenbaare hoedanigheid verschilt het niet van de kalken van Spiesglas, die regtstreeks door verbrandinge met Salpeter gemaakt zyn, waar van sommigen gemeenelyk de plaats van dit in de winkels vervuld hebben. Het schynt in den eersten opslag vry vreemd, dat het geweldige brandmiddel, de boter van Spiesglas, onbezeerend zoude gemaakt worden, door den invreetenden Geest van Salpeter: hoe dit toegaat zal ligtelyk begrepen worden, als men aanmerkt, dat het zuur van Salpeter dat van Zeezout (waar aan de boter haare brandende hoedanigheid verschuldigd is) uitdruyft, en zelf uit de meeste metaalagtige zelfstandigheden door vuur verdreeven wordt.

TARTARUM EMETICUM.

*Wynsteen om te braaken.
Lond.*

Neem van

Gewasschen Saffraan van Spiesglas,
Kryftallen van Wynsteen, van elks een
half pond;
Water, drie pinten.

Kook het te saamen een half uur lang; kleins dan het vogt, en zet het, na behooryke uitdamping, neder om te kryftallizeeren.

Edinb.

Neem van

Room van Wynsteen (b), vier oncen;
Glas van Spiesglas, tot poeder gemaakt,
twee oncen.

Kook het te saamen in zes pinten water, tien uren lang, het zelve dikwyls met een spatel omroerende, en, als 't noodig is, nog meer water daar by doende. Kleins het vogt

terwyl het warm is; en damp het uit, of tot dat het droog is, of alleen tot dat 'er een vliesje op komt; op dat het tot kryftal moge schieten. Het kan ook op dezelfde wyze van de gewasschen *Crocus metallorum*, bereid worden.

DEEZE bereiding is gemeenelyk gemaakt geweest met de ongewasschen saffraan van Spiesglas: door de gewasschen saffraan of het Glas te gebruiken, gelyk hier voorgeschreven wordt, is het witter van kleur en ook zekerer in sterkte (zie bladz. 550.); hoewel het, in dit laatste opzigt, nog al wat onzeker zyn zal, als de kryftalmaaking 'er naar geschikt is: want een gedeelte van den wynsteen, al is de bewerking zelfs met vry goede voorzorge verricht, zal instaat zyn, op zich zelf alleen te schieten, behoudende weinig of niets van het Spiesglas. Het schynt derhalven raadzaamer, zoo ras als de ontbinding door den teems gegaan is, tot de vollagen uitdamping van het vogt over te gaan, of althans het lager uit te dampen, dan men gemeenelyk doet voor de kryftalmaakinge; op dat alles te gelyk moge schieten.

De tytel van dit Geneesmiddel drukt deszelfs voornaamste werking uit. Het is een van de beste braakmiddelen van Spiesglas, dat veel krachtiger werkt, dan de hoeveelheid saffraan, die 'er in begrepen is, op zich zelve zoude doen, offchoon ze het gestel zoo veel niet onroert. En inderdaad zyn de bereidingen van Spiesglas in 't algemeen veel veiliger en zekerer in haare werkingen, wanneer ze dus ontbindbaar gemaakt worden door zuuren van plantgewassen, dan de geweldige bereidingen van die delfstoffen op zich zelve alleen gegeven; dewyl de eerste nooit in haare werking verandert, door verschil van voedsel, gedurende derzelver gebruik genuttigd, of andere dergelyke omstandigheden, welken, de anderen meer of min ontbindende, oorzaak zyn, dat ze met verschillende graden van sterkte werken. Dus is ruuwe Antimonie somtyds geweldig braaking verwekkende bevonden,

(b) *Cremor tartari.*

III. DEEL.

Bbbb

den, als men rykelyk zuur voedsel gebruikt hadt; daar ze in andere omftandigheden zulke uitwerking niet hadt.

De gifte van Wynsteen om te braaken, als men de volkomen uitwerking van een braakmiddel wil voortbrengen, is van vier tot zes of agt greinen. Het kan insgelyks

met voordeel by kleiner giften worden ingegeven, b. v. met een half grein, als een Zweetmiddel, en als een veranderend middel in huidziekten; en als een aanprikkelend middel in de hoeveelheid van een grein by *Ipecacuanba* enz. gevoegd.

IX. AFDEELING.

BEREIDINGEN VAN BISMUTH.

Dit metaal gelykt in 't uiterlyk aanzien naar het Koningske van Spiesglas; maar verschilt van het zelve grootelyks, in deszelfs Kruidmengkundige eigenschappen en geneeskundige hoedanigheden. Het smelt in eene zeer kleine hitte, lang voor dat het gloeiend is; en het ontbindt geheel en al, met sterke opbruifching, in Sterkwater, welk het metaal van Spiesglas alleen verbyt. Als een geneesmiddel, fchynt het, als het zuiver is, weinige of geene uitwerking te hebben; alhoewel fommige bereidingen daar van, voor deezen, als zweetdryvende aangezien werden. Thans komt 'er flegts eene bereiding van by de Apotheekers en Chemiften in aanmerking, en die is gefchikt voor uitwendig gebruik.

MAGISTERIUM BISMUTHI.

Ontbind Bismuth in eene bekwaame hoeveelheid Sterkwater, zonder hitte, het Bismuth by weinigjes te gelyk daar by doende. Giet

de ontbinding in zeffienmaal deszelfs hoeveelheid fchoon water; zoo zal het melkagtig worden, en als het eenigen tyd ftit staat, een blinkend wit precipitaat afleggen: het bydoen van Geest van wyn zal de nederploffing verhaatten. Wasch het poeder in verfche gedeelten water; en droog het in eene befchaduwde plaats, tuffchen twee papieren.

DEEZE bereiding is in eenige achtinge, als een blanketfel, welk het eenigfte gebruik is, waar toe het nu gebeezigd wordt. De zweetdryvende kragten, aan het zelve toegefchreeven, als men het inwendig inneemt, hebben zeer weinig grond, en worden in de tegenwoordige praktyk in 't geheel niet in aanmerkinge genomen. By de laafte overziening, werd't voorgesteld, om het in onze Apotheek aan te neemen; maar het werd't bevonden al te weinig te beduiden te hebben, om in de zelve toegelaaten te worden.

X. AFDEELING.

Bereidingen van Zink.

Dit metaal smelt in eene rood gloeiende hitte; en als de lucht wordt toegelaaten, ontvlamt het, en wordt opgeheeven tot ligte,

witte, dauwagtige bloem; als de lucht uitgeflooten is, reift het, met een fterk vuur, in zyne metaalagtige gedaante op. Zwavel, die zich

zich met alle andere metaalen vereenigt, of dezelve tot schuim maakt, uitgezonderd Goud, werkt niet op Zink. Zuren van allerlye soorte ontbinden het.

Zink, deszelfs bloem, of kalk, en ontbindingen, inwendig ingenomen, zyn sterke en schielijke braakmiddelen; in kleine giften worden ze gezegd zweet te verwekken. Uitwendig zyn ze verkoelende, saamentrekkende, en opdroogende.

PURIFICATIO ZINCI.

Zuivering van Zink.

Smelt Zink, met eene hitte, die niet grooter is, dan even noodig is, om het vloeibaar te houden. Roer het sterk met eene yzeren roede, en werp 'er beurtelings stukken van Zwavel en van kaarsmeer in, van de eersten het meest. Indien 'er eenige vaste stof of schuim boven op komt, neem het 'er af, en vervolg de bewerking, tot dat de Zwavel bevonden wordt vryelyk en gantschelyk wech te branden op de oppervlakte van het gesmolten Zink.

ZINK bevat gemeenelyk een gedeelte Lood, het welk deeze bewerking met kragt afscheidt. Zwavel met Lood vereenigd formeert eenen klomp, die niet smelt in eenigen graad van hitte, welken Zink instaat is te verdraagen.

FLORES ZINCI.

Bloem van Zink.

Laat een wyde en zeer diepe smeltkroes, of ander aarden vat, in eene hellende gesteld-

heid, in een furnuis gezet worden, zoo dat het maar half regt op staat. Doet een weinig Zink op den bodem van het vat, en leg een maatig vuur aan, niet grooter dan noodig is, om het Zink te doen vlammen; zoo zal 'er witte bloem opreizen, en als wol aan de zyden van het vat blyven hangen. Wanneer het Zink ophoudt te vlammen, roer het met een yzeren roede, en vervolg deeze bewerking, tot dat alles opgeheeven is.

DEEZE Bloem zoude wel beeter schynen, tot geneeskundige oogmerken, dan Tutty, en de onzuiverer Sublimaaten van Zink, die in koper-werk verkreegen worden; gelyk ook dan Calamyn, het natuurlyk Erts van dit metaal, welk eene groote menigte aard bevat, en menigmaal een gedeelte van eene vreemdschachtige metaalagtige zelfstandigheid.

SAL, seu VITRIOLUM ZINCI.

Zout, of Vitriool van Zink.

Ontbind gezuiverd Zink, met eene zachte Zandhitte, in een mengsel van één gedeelte olie van Vitriool en vier van water. Kleins de ontbinding, en zet ze, na behoорlyke uitdampinge, om te krystallizeeren.

DIT Zout is eene fraaije witte Vitriool. Zy verschilt van de gemeene witte Vitriool, en het Zout van Vitriool der Winkels, alleen daar in, dat ze zuiverer is, en volkomen vry van alle inmengfels van koper, of zodanige andere vreemde metaalagtige lichaamen, als de anderen gemeenelyk bevatten.

XI. AFDEELING.

Saamengefelde metaalagtige Bereidingen.

LAPIS MEDICAMENTOSUS.

*Geneeskrachtige Steen.
Lond.*

Neem van

Lithargyrium,
Armeniefche Bolus-Aarde, of Fransche
Bolus,
Aluin, van elks een half pond;
Colcothar van groene Vitriool, drie oncen;
Wyn-Azyn, een quart pint.

Meng en droog het alles tot dat het hard wordt.

DEEZE bereiding wordt uitwendig gebruikt als een faamentrekkend middel, om losse tanden vast te maaken, het tandvleesch te bewaaren, zweeren en wonden te heelen en op te droogen, en afvloeiingen van dunne scherpe vogten op de Oogen te stuiten. Somtyds wordtze gebruikt in inwerpsels om eene Gonorrhæa te bedwingen, na dat de vergiftigheid uitgedreeven is. Eene bereiding, die veel naar deeze gelykt, wordt, in de *Gedenkschriften der Fransche Academie*, gezegd, groote-lyks geacht te zyn by de Chirurgyens in de Armée, als een wondheelend middel.

SPECIFICUM ADSTRINGENS MAETZII.

Eene faamentrekkende Bereiding, welke van Maetz is overgenomen, en die verkogt geweest is onder den naam van

Colbatch's faamentrekkend Poeder.

Neem eenige hoeveelheid vyftel van Yzer, en zoo veel Geest van zout, dat hy drie of vier duimen daar boven staat. Trek het faamen met eene zachte hitte, tot dat de

(a) Novum Lunen Chirurgia.

Geest ophoudt op het metaal te werken; giet het vogt dan af, damp het tot de helft uit, en doet daar een gelyk gewigt suiker van Lood by. Vervolg de uitdamping met eene geringe hitte, tot dat de stofte droog overblyft en eene roode kleur aanneemt.

Indien de bewerking aanstonds gestaakt wordt, zoo ras als de stofte droog wordt, heeft ze naauwkeurig de gedaante van Colbatch's poeder. Het moet dicht geslooten worden voor de lucht, anders zal het smelten.

Dit wordt gezegd het faamentrekkend poeder te zyn, waar van, eenigen tyd geleden, zoo veel geruchts gemaakt is, door den Schryver van het Nieuwe Licht der Heelkunst (a); en om 't welk te verkoopen Octrooi werd verleend: alleenlyk was in dat olie van Vitriool gebruikt, in plaats van den Geest van zout in dit, een verschil van weinig belang. De bereiding staat aangepreezen in alle soorten van bloedvloeiingen en onmaatige vlooden, zoo wel inwendig, als uitwendig: de gifte is van vier tot twaalf greinen. Het is ongetwyfeld een kragtig faamentrekkend middel, maar voor inwendig gebruik een gevaarlyk. Zie het *Artikel van Lood* en deszelfs bereidingen.

ANTIHECTICUM POTERII.

Poterius Middel tegen de Teering of uitdroogende Koorts.

Neem van

Staalagtig Koningske van Spiesglas, zes oncen;
Best Tin, drie oncen.

Smelt dit t'saamen in een smeltkroes: giet het dan uit, in een warmen gesmeerden mortier,

tier, en vryf het, als de klomp koud geworden is, tot poeder. Doet daar driemaal deszelfs gewigt van zuivere Salpeter by, en verbrand dit mengfel in een smeltkroes, een lepel vol flegts te gelyk daar in werpende; calcineer het dan [dat is, houd het gefmolten] een uur lang, en het naderhand tot een onvoelbaar poeder gevreeven hebbende, giet daar eene genoegzaame hoeveelheid warm water op: roer het wel door een met een flamper, tot dat het water melkagtig wordt, het welk, dus met de fyner deelen van het poeder beladen zynde, daar moet afgegooten, en verfeh water op het overgebleevene gedaan worden: herhaal deeze bewerking tot dat 'er niets, dan onoplosbaare droefflem overblyft. Laat alle de melkagtige vogten ftaan; zoo zal 'er een poeder op den bodem zinken, welk met herhaalde opgietinge van warm water moet gewaffchen en ten laafte tot gebruik gedroogd worden.

HET Koningske van Spiesglas moet gefmolten, eer het Tin daar by gedaan wordt; want als zy beiden te gelyk in de smeltkroes gedaan worden, zal 'er een gedeelte van 't Tin verftrooid worden door de groote hitte, die tot het fmelten van het Koningske vereifcht wordt.

De Chemiften zyn grootelyks verdeeld geweest, ten aanzien van de evenredigheid in welke deeze twee inmengfels tot elkanderen moeten ftaan. Sommigen verfchillen zoo veel van het bovenftaande voorfchrift, dat ze twee deelen van het Koningske van Spiesglas, tegen een van Tin voorfchryven; anderen niet meer dan een deel van het eerfte tegen zes van het andere. Ook hebben zy het niet kunnen eens worden over de kleur, welke deeze bereiding behoort te hebben; sommigen voor beter houdende die volkomen wit is; terwyl anderen eene blaauwagtige kleur aanmerken als een kenmerk, dat de evenredigheden wel in acht genomen zyn, en de bewerking regelmattig uitgevoerd is: in de bovenftaande bewerking fchynt men bedoeld te hebben, dat het wit zy: want zonder het in achtneemen van zekere handigheden, daar niet gemeld, als byzonderlyk van het poeder te calcineeren, na

de afwaffching, zal het naauwlyks eenigen blaauwagtigen weerschynt hebben.

De Praktizeerende Geneesheeren verfchillen niet minder in het opgeeven der kragten van dit beroemd geneesmiddel. Sommigen verheffen het als een uitfteekend zweetmiddel enz. anderen zyn gereeder om te ftemmen, dat het uitneemende dienften gedaan heeft in uitdroogende koortfen; terwyl veelen van geene geringe aanmerking niet alleen fterk ftande houden, dat het geene van die kragten bezit, die aan 't zelve worden toegefchreeven, maar het ook ten uiterfte veroordeelen als onveilig en gefchikt, om die zelfde ongefteeldheden voort te brengen, die deszelfs gebruik gezegd wordt te geneezen. Dit ftuk zal naar alle waarschynelykheid niet voldoende beflift worden, ten zy de kragten van de *kalk van Tin* en de *kalk van Spiesglas*, (uit welke dit geneesmiddel is faamengemengd,) beeter bepaald zyn, dan tot hier toe gefchied is. Ondertuffchen is het gebruik daar van, als een middel tegen de uitdroogende koorts, in de gemeene praktyk geheel afgefchaft; en 't is niet waarschynelyk, dat het ooit weder ingevoerd zal worden.

BEZOARDICUM JOVIALE.

Bezoar met Tin.

Neem van

Koningske van Spiesglas, drie oncen;
Zuiver Tin, twee oncen;
Invreetend opgeheeven Kwikzilver, vyf oncen.

Smelt het Koningske van Spiesglas in een smeltkroes, en doet het Tin daar by om dus een nieuw Koningske te maaken; waar by doet, na dat het gevreeven is, het invreetend fublimaat, en distilleer het mengfel in een Retort. Laat de boter, die in deeze bewerking opreift, tot vaftheid gebragt worden, door drie herhaalde distilleeringen, met driemaal derzelver hoeveelheid Geest van Salpeter. Dan moet het poeder gecalcineerd worden; terwyl het gloeiend in eene bekwaame hoeveelheid Geest van wyn

Bbbb 3

gea

geworpen; en daarna tot gebruik moet gedroogd worden.

DEEZE bereiding verschilt niet heel veel van de voorgaande. De boter schynt meer van het Tin te bevatten, dan van het Koningske van Spiesglas, met het zuur van Zeezout van het sublimaat vereenigd: de Geest van Salpeter verdryft dien van 't Zeezout, en wordt daarna zelf verdreeven in de kalkbrandinge; latende het poeder tot een loutere kalk, gelykende naar eene van dezelfde innengfels bereid, op eene min werkelyke wyze, door verbrandinge met Salpeter.

ÆTHIOPS ANTIMONIALIS.

Ethiops van Spiesglas.

Laat eene gelyke hoeveelheid van Spiesglas en Zeezout te saamen, een uur lang, gesmolten worden in een smeltkroes; als het koud geworden is zal 'er een Koningske (oneigentlyk zoo genaamd) op den bodem gevonden worden; het welk van het schuim, dat 'er op ligt, moet afgescheiden worden, en met een gelyk gewigt gezuiverd Kwikzilver gevreeven, tot dat zy vereenigd zyn.

DEEZE Artseny wordt gezegd van eene aanmerkelyke uitwerking te zyn, in venus kwaalen, die lang geduurd hebben, in kankeragtige gezwellen, scheurbuikagtige en knoefagtige ongemakken, hardnekkige verstopheden van klieren, en verscheidene andere sleepende ziekten, die de kragt der gewoone Geneesmiddelen te leur gesteld hebben. Eerst kan men weinige greinen ingeeven; en de gifte kan langzaamerhand vermeerderd worden, naar derzelver werking, tot een scrupel of meer. Zy werkt voornaamelyk door de doorstraaling: in sommige gestellen is ze purgeerende; en in anderen, werkt ze, als de gifte groot is, braaking.

Verscheidene andere bereidingen van deeze soorte zyn onlangs, by sommige Menschen, in groote achtinge gehouden geworden, hoewel men 'er in de gemeene praktyk geen werk van

maakt. Zy zyn gemeenelyk saamengesteld geweest uit Kwikzilver, door vryving vereenigd of met ruuwe Antimonie, het geneeskundig Koningske, of de gouden of neergelofte Zwavel.

De Heer *Malouin*, Lid van de Faculteit van *Parys* deedt verscheide proeven van verschillende wyzen, om Kwikzilver met ruuw Spiesglas te vereenigen tot een Ethiops. Die wel gelsaagd zyn zal ik hier uit zyne *Chimie medicinale* uittrekken.

Na twee deelen Antimonie met een van Kwikzilver, drie uren, t'saamen gevreeven te hebben, verdweenen de bolletjes van 't Kwikzilver, en het saamenmengsel vertoonde zich eveneens als de Ethiops, die met dezelfde gedeeltens van Kwikzilver en gemeene Zwavel gemaakt wordt. Gelyke deelen van het Spiesglas en Kwikzilver waren veel moeilijker te vereenigen, vereischende twee dagen met vryven aantehouden; hoewel men ook bevondt, met deeze zelfde evenredigheden, dat, wanneer het Kwikzilver niet alles te gelyk, maar by weiniges daar werdt bygedaan, de vereeniging in vyf uren kan volbragt worden. Gelyk de gemeene Ethiops volmaakter bereid wordt, ten aanzien van de natuurveereniging der innengfels, door hitte dan door vryvinge; zoo wordt de volmaaktste Ethiops van Spiesglas ook door middel van vuur verkregen, op de volgende wyze.

Een heet gemaakte smeltkroes moet van binnen met vet gesmeerd, aanstonds toegedekt en in 't vuur gezet worden. Als dezelve rood heet is, werp 'er de Antimonie, tot grof poeder gestampt, in, en dek het vat dan weer toe. Wanneer het Spiesglas gesmolten is, neem de smeltkroes uit het vuur, werp 'er een klein stukje vet in, giet gelyk gewigt van heet gemaakt Kwikzilver op verscheiden deelen van de oppervlakte, dek de smeltkroes voor een oogenblik toe, en giet het mengsel, terwyl het nog gesmolten is, uit in een heet gemaakt yzeren mortier. Maak het, als het koud geworden is, tot een poeder, dat op een marmeren steen moet gevreeven worden.

Op

Op dit zwarte poeder, ordonneert de Schryver eenigen Geest van wyn, twee of driemaal, te laten branden; een Artikel, dat zeer veilig kan nagelaaten worden, dewyl het geenen invloed kan hebben op het Geneesmiddel. De eenige zwaarigheid, in de bewerking, heeft betrekking tot den graad van hitte der gesmolten Antimonie; want als zy niet genoeg gesmolten is, kan het Kwikzilver niet gelykelyk daar mede vereenigen; en als ze al te heet is, zal 'er een groot deel van het Kwikzilver vervliegen.

De Heer *Malouin* pryst deeze Ethiops aan,

als een Geneesmiddel van groote uitwerkinge in verstopheden der klieren, hardnekkige huidziektens van verscheide soorten, verouderde zinkingen enz. Het werkt gemeenelyk door de pis, en de doorstraling, zelden purgeert het, of veroorzaakt alleen eenige ligte walgingen. De gifte is van een tot twintig greinen, twee of driemaal daags, dat is, van een tot zellig greinen op een dag. By sommige menschen heeft een drachma geene merkelyke werking; anderen worden door zes greinen aangedaan.

